

FEDERACJA NAUKOWA
UNIwersytet VIZJA
Rada Naukowa Dyscyplin Psychologii,
Pedagogiki i Nauk o Rodzinie
ul. Okopowa 59
01-043 Warszawa

za pośrednictwem:
RADY DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ
pl. Defilad 1
00-901 Warszawa

JOANNA BARBARA AKSMAN
(imię i nazwisko wnioskodawcy)

UNIwersytet ANDRZEJA FRYCZA
MODRZEWSKIEGO W KRAKOWIE
Wydział Nauk Społecznych i Filologii
(miejsce pracy/jednostka naukowa)

Wniosek

z dnia 16.01.2026 r.

o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Tytuł cyklu:

Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów i uczennic klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych „Nauka – Sztuka – Edukacja” realizowanych w paradygmacie dydaktyki konstruktywistyczno-interpretatywnym – na przykładzie badań eksperymentalnych, w ciągłości ich trwania (badania longitudinalne w latach 2013–2023) –na fundamencie teorii holistycznej edukacji zdrowotnej w ujęciu pedagogiki i psychologii pozytywnej.

Wnioskuje – na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu ~~tajnym~~/jawnym^{*1}

Zostałem poinformowany, że:

Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa).

Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl , tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu. Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia UE 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220 - 221 oraz art.

232 – 240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w celu przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i obowiązków

¹ * Niepotrzebne skreślić.

oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.

Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rodo.html

.....
(podpis wnioskodawcy)

Załączniki:

- 1) autoreferat
- 2) dane wnioskodawcy
- 3) kopia dyplomu doktorskiego
- 4) wykaz osiągnięć naukowych wraz
z elektroniczną wersją dokumentacji dotyczącej osiągnięć naukowych.

Załącznik nr 1

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: **Joanna Barbara Aksman**
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

W 1996 roku ukończyłam studia jednolite magisterskie na kierunku pedagogika w zakresie nauczania początkowego i uzyskałam tytuł zawodowy magistra na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w Instytucie Pedagogiki. Praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Łukawskiej, zatytułowana była: *Miejsce i rola telewizji w strukturze czasu wolnego dzieci klas młodszych*.

W 2006 roku uzyskałam stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki nadany przez Radę Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w dn.14.12.2006. Pracę doktorską pt: *Programy telewizyjne o sztuce w procesie wychowania estetycznego w szkole podstawowej – stan obecny na przykładzie telewizji krakowskiej* przygotowałam pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Samka, recenzentami byli: dr hab. Joanna Danilewska, prof. UJ i prof. dr hab. Henryk Depta.

Poszerzałam swoją wiedzę kończąc kursy i warsztaty (m.in.):

- uprawnienia wychowawcy placówki wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej – Kuratorium Oświaty w Krakowie, 28.05.1992 r.
- kurs „Pedagogiki zabawy” „, Papieroplastyka” „Tańce w grupie cz.1” – Polskie Stowarzyszenie Pedagogiki Zabawy KLANZA, luty – marzec 1996 r.
- warsztaty „Unikanie zagrożeń” – Samorządowy Przedszkolny Ośrodek Psychologiczno Pedagogiczny nr 2 w Krakowie, 8.06.1996 r.
- kurs 2 stopnia w ramach programu „Unikanie zagrożeń – Bezpieczny Kraków” Ośrodek Psychologiczno Pedagogiczny w Krakowie, Rada Dzielnicy V m. Krakowa, przy współpracy z Wydziałem Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie, 16.12.1997 r.
- Jagiellonen-Universität – Qualifizierungslehrgang für Hochschullehrer im Fach Deutsche Sprache – Zertifikat Deutsch 24.06.1999 r.
- certyfikat „Nauczyciel przyszłości = Uczeń z przyszłością” Europejski Fundusz Społeczny i budżet państwa, szkolenie przygotowujące wykładowców do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych, w tym metody kształcenia na odległość (e-learningu) zgodnie z standardami UE – TENET EDU MANAGE TECH, 14.09.2007 r.

- szkolenie „Wykorzystywanie narzędzi diagnostycznych w doradztwie zawodowym” – Pracownia Testów Psychologicznych, 25.05.2009 r.

- szkolenie w ramach projektu EFS UE „O poprawie kompetencji – program rozwoju kadry akademickiej KAAFM” pt: „Podnoszenie kompetencji w zarządzaniu informacją” Certyfikat szkolenia: Wykorzystywanie, przeglądanie, korzystanie z internetowych baz danych Moduł I i Wykorzystywanie narzędzi IT i mediów społecznościowych w procesie dydaktycznym Moduł II, 16.02.2018 r.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych:

czerwiec 1990 r. – lipiec 1993 r., funkcja: wychowawca kolonijny, nr zaśw.: kow X ŚR/5047/457/91 Kuratorium Oświaty i Wychowania w Krakowie, Polski Komitet Opieki Społecznej, Przedsiębiorstwo Usług Socjalnych Hut-Pus S.A., Huta im. Tadeusza Sendzimira, Zakład Usług Socjalno-Bytowych, Wydział Wczasów i Kolonii;

listopad 1999 r. – listopad 2002 r., współtworzenie i współprowadzenie autorskiego programu „Dzieci w Galerii”, zajęcia dla dzieci i młodzieży w największych galeriach i muzeach sztuki współczesnej w Krakowie, program zatwierdzony przez Wydział Kultury i Edukacji Miasta Krakowa i Katolickie Centrum Kultury w Krakowie (zajęcia z edukacji o sztuce współczesnej odbywały się m.in. w Galerii Zderzak, Galerii Bronisława Chromego, Galerii Starmach, Galerii Artemis, Galerii Krypta u Pijarów, Galerii ZPAP Sukiennice);

październik 2000 r. – kwiecień 2004 r., Krakowskie Centrum Edukacyjne INTERPROF, funkcja: prowadząca autorskie zajęcia dla licealistów z dyscypliny pedagogika i nauki z nią spokrewnione;

listopad 2010 r., Wzorcownia Film, Zespół Realizatorów Telewizyjnych S.C. A. Cieślak, J. Przybylski, funkcja: udział w scenach edukacyjnych i konsultacja pedagogiczna w filmie dla dzieci o bioróżnorodności, zatytułowanym *Zwierzęta wśród nas*;

październik 1996 r. – październik 2006 r., doktorantka w Zakładzie Wychowania przez Sztukę Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i prowadząca badania i zajęcia na kierunkach pedagogicznych w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, członek i sekretarz PTP Oddział Kraków;

lipiec 2007 r. – nadal, Instytut Pedagogiki, kierownik Zakładu Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej, Wydział Nauk Społecznych i Filologii, (wcześniej Wydział Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych) Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie,

stanowisko: adiunkt, od lutego 2023 r. profesor uczelni, od 2008 r. do 2025 r. prodziekan Wydziału Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych UAFM, od maja 2025 r. kierownik studiów pedagogicznych na Wydziale Nauk Społecznych i Filologii UAFM.

4. **Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to powinno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć oraz w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.**

Główne osiągnięcie naukowe:

Jako główne osiągnięcie naukowe wskazuję cykl czterech publikacji (monografii autorskiej i 3 artykułów autorskich), które stanowią całość, a opisują prowadzone badania na przestrzeni lat 2013-2023:

1. **Monografia autorska, która opisuje wnioski z trzyletnich badań eksperymentalnych**, prowadzonych przeze mnie w 12 szkołach podstawowych (wśród nauczycieli), w tym w trzech szkołach podstawowych w klasach 1-3 (wśród dzieci) metodą grup równoległych (eksperymentalnych i kontrolnych), prezentującą wyniki badań statystycznych, ilościowych (opartych na wystandaryzowanych testach diagnostycznych) (rok wydania: 2021 r.),
oraz **2 artykułów autorskich, których celem było uzupełnienie badań ilościowych** prezentowanych w monografii autorskiej, **przedstawiających wyniki badań jakościowych**, towarzyszących badaniom eksperymentalnym:
2. **Artykuł naukowy autorski** (opis badań jakościowych towarzyszących metodzie eksperymentu, prowadzonych technikami: wypracowania, samoportrety dzieci, wypowiedzi nauczycieli prowadzących model NSE przedstawione w ankiecie) - w odniesieniu do zmiennej samoświadomość oraz nadzieja podstawowa (rok wydania: 2022 r.),
3. **Artykuł naukowy autorski** (opis badań jakościowych towarzyszących metodzie eksperymentu, prowadzonych technikami: obserwacja nauczycielska i opis wniosków nauczycieli, opis wniosków z autorskiego testu projekcyjnego skierowanego do dzieci „Moje mocne i słabe strony” w odniesieniu do zmiennej umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci (rok wydania: 2023 r.),
i artykułu zamykającego cykl, stanowiącego podsumowanie longitudinalnych badań nad efektywnością modelu NSE w kształtowaniu umiejętności życiowych dzieci:
4. **Artykuł naukowy, autorski** (opis badań przeprowadzonych w roku 2023, **wśród grupy dzieci, uczestników eksperymentu NSE u progu wyjścia ze szkoły podstawowej (w klasie ósmej)** obrazujący ciągłość trwania ukształtowanych w młodszym wieku szkolnym umiejętności

życiowych, porównanie z badaniami tej grupy z roku 2015-2018 przedstawionymi w monografii autorskiej) (rok wydania 2024)

Tytuł cyklu:

Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów i uczennic klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych „Nauka – Sztuka – Edukacja” realizowanych w paradygmacie dydaktyki konstruktywistyczno-interpretatywnym – na przykładzie badań eksperymentalnych, w ciągłości ich trwania (badania longitudinalne w latach 2013–2023) – na fundamencie teorii holistycznej edukacji zdrowotnej w ujęciu pedagogiki i psychologii pozytywnej.

Całość podjętych działań naukowych mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika a w niej w pedagogice wczesnoszkolnej.

1. Monografia autorska z opisem badań eksperymentalnych, filmy i reportaż fotograficzny: 120 pkt

J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych Nauka – Sztuka – Edukacja – na przykładzie badań eksperymentalnych*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021, s. 1–326, recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Palka, dr hab. Małgorzata Kuśpit, prof. UMCS.

<https://vistulana.pl/otwarty-dostep/joanna-aksman-ksztaltowanie-umiejetnosci-zyciowych-uczniow-klas-początkowych-w-toku-innowacyjnych-warsztatow-plastycznych-nauka-sztuka-edukacja-na-przykładzie-badan-eksperymentalnych-krako/>

Monografia zawiera warstwę wizualną prowadzonych badań: *cztery filmy edukacyjne i reportaż fotograficzny o przebiegu eksperymentu*

Filmy metodyczne, instruktażowe dla nauczycieli o realizacji modelu NSE w klasach I, II i III (scenariusz i konsultacja pedagogiczna: J. Aksman, tworzone w latach 2015–2018, wydane w 2021 r.):
– Klasa I. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa I. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat V z modelu NSE: Formy przestrzenne: rekwizyt, rzeźba, płaskorzeźba, formy geometryczne i architektoniczne. *Warsztaty plastyczne dla klasy I do tematu: Żywy obraz kołédników – postać fantastyczna z obrazu Tadeusza Makowskiego*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

– Klasa II. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa II. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat I z modelu NSE. Wybrane techniki plastyczne – warsztat rysownika. *Warsztaty plastyczne dla klasy II do tematu Moje ulubione lub zadziwiające miejsce węglem rysowane – inspiracje twórczością Wiktora Zina*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

- Klasa III. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa III. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat IV z modelu NSE. *Teatr, film, telewizja. Warsztaty plastyczne dla klasy III do tematu: Tworzymy plakat reklamowy do ulubionego filmu/spektaklu teatralnego*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.
- Film podsumowujący realizację eksperymentu (warsztaty z modelem NSE) o kształtujących się umiejętnościach życiowych jednej z klas eksperymentalnych.
- Reportaż fotograficzny (3 lata) obrazujący kształtowanie umiejętności życiowych dzieci, określonych w problemach badawczych.

Fot.2 Monografia autorska, okładka publikacji: J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych Nauka – Sztuka – Edukacja – na przykładzie badań eksperymentalnych*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021.

Podwaliny pod teoretyczną bazę do niniejszej monografii stanowi międzynarodowy model Nauka-Sztuka-Edukacja, którego byłam koordynatorem, współwykonawcą i redaktorem naukowym powstałej publikacji. Późniejsze prace nad wdrożeniem modelu i badaniem jego wpływu prowadziłam już samodzielnie. W przypisie przedstawiam etapy powstawania modelu NSE i jego bazę dydaktyczną¹.

¹ W ramach międzynarodowego projektu powstała monografia pod moją redakcją naukową: J. Aksman (red.), Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013, s. 1–392, oraz płyta DVD zawierająca trzy filmy obrazujące modele pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowacji, Słowenii i na Ukrainie, a także film obrazujący powstały na bazie tych doświadczeń nowy model polski Nauka – Sztuka – Edukacja. <https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/server/api/core/bitstreams/5d602644-3188-4d63-b7a6-4da48cec09a0/content>

Po opublikowaniu monografii w tym samym roku pojawił się pierwszy raport z badań z 2013 r pod moją redakcją.:

J. Aksman (red.), Nauka – Sztuka – Edukacja. Opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2013.

(Wstęp oraz pierwsza część raportu. Ogólne założenia projektu Nauka – Sztuka – Edukacja, zawierającego wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu, współautorzy pozostałych części raportu – Piotr Kordek, Jolanta Pułka)

<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/09e20e32-8860-44b8-929e-86021296d64a>

W kolejnych latach 2015, 2016, 2017 w ramach projektów badawczych prowadzonych przeze mnie w KAAFM powstały trzy podręczniki dla nauczycieli do realizacji edukacji plastycznej w klasach I–III, które

(zawarte tam innowacyjne konspekty opracowane na bazie międzynarodowego projektu NSE) zostały wybrane jako zmienna niezależna w badaniach eksperymentalnych przedstawionych już w autorskiej monografii i artykułach):

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I.*

Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja (podręcznik), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015.

J. Aksman, J. Gabzdyl (2016). *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II.*

Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja (podręcznik), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III.*

Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja (podręcznik), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017.

Klasa I:

https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/24617/AKSMAN_Innowacyjny_model_wczesnoszkolnej_edukacji_plastycznej_Klasa_I_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klasa II:

https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/24618/AKSMAN_Innowacyjny_model_wczesnoszkolnej_edukacji_plastycznej_Klasa%20II_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klasa III:

https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/24620/AKSMAN_Innowacyjny_model_wczesnoszkolnej_edukacji_plastycznej_Klasa_III_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

z trzema płytami z materiałami dydaktycznymi do warsztatów modelu NSE (uzupełnienie wiedzy dla nauczycieli, przy prowadzeniu warsztatów)

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I.*

Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I (płyta CD), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II.*

Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie II (płyta CD), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III.*

Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie III (płyta CD), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017.

Klasa I:

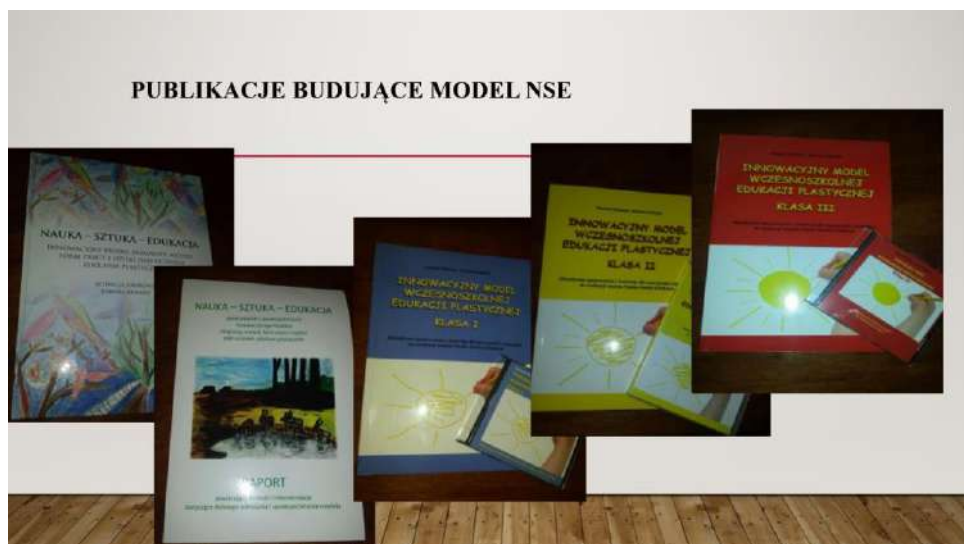
<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/fe1e5a3b-a778-499d-b5d5-db1ed5127a16>

Klasa II:

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/5d984cf8-8902-46be-9382-6749d9ad81a6>

Klasa III:

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/7ab97d48-3153-4683-819c-1cec21d84259>

Fot. 1: Publikacje budujące model Nauka-Sztuka-Edukacja: (od lewej: monografia opisująca stworzony na bazie międzynarodowych doświadczeń stworzony teoretyczny model NSE pod moją redakcją naukową, raport z badań 2013 r., trzy podręczniki do realizacji zajęć: w klasie pierwszej – niebieski, w klasie drugiej – żółty, w klasie trzeciej – czerwony, wraz z płytami z materiałami dla nauczycieli CD)

Artykuły dopełniające badania ilościowe przedstawione w monografii – obrazujące badania jakościowe prowadzone w tym samym czasie innymi technikami badawczymi:

2. J. Aksman, *Affirmation in education – innovative solutions in providing classes for children at early school education – statement of experimental – longitudinal research (Afirmacja w dydaktyce – innowacyjne rozwiązanie w prowadzeniu zajęć dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej – komunikat z badań eksperymentalnych – longitudinalnych)*, Humanitas Pedagogy and Psychology, pp. 57–72, ISSN: 2956-3992 Statement on research results Received on: 4.07.2022 Review date: 18.10.2022. Publication date: 31.12.2022. **MEiN 40 pkt**

<https://humanitas-pedagogika.publisherspanel.com/resources/html/article/details?id=236405>

3. J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci zdolnych plastycznie – uczestników projektu Nauka – Sztuka – Edukacja (porównanie badań ilościowych i jakościowych)*, „Państwo i Społeczeństwo” 2023, nr 2, s. 139–161. **MEiN 40 pkt**

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/1917c064-2283-45b2-92a0-cdc9b79ea127>

Artykuł podsumowujący dziesięcioletnie badania nad efektywnością modelu NSE w kształtowaniu umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym (porównanie badań z lat 2015–2018 z badaniami z 2023 r.):

4. J. Aksman, *Ciągłość trwania umiejętności życiowych dzieci – uczestników innowacyjnych warsztatów Nauka – Sztuka – Edukacja (badania longitudinalne 2013–2023)*, „Roczniki Pedagogiczne” 2024, t. 16(52), nr 1, s. 49–66. **70 pkt**

Łącznie 270 pkt ministerialnych (bez podręczników, filmów, materiałów dydaktycznych)

Ad 1.

Monografia z 2021 r. jest pokłosiem powstałego w 2013 r. modelu *Nauka – Sztuka – Edukacja*. Jest to innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie, powstały na bazie międzynarodowych doświadczeń pochodzących z czterech krajów: Polski, Słowacji, Słowenii i Ukrainy. Prace nad powstaniem modelu NSE, trwające od 2011 do 2013 r., prowadzone były w trakcie licznych spotkań grona naukowców (pedagogów, psychologów, metodyków, historyków sztuki, artystów), nauczycieli i studentów pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Spotkania te odbywały się w licznych placówkach edukacyjnych wymienionych krajów. Naukowcy i studenci zebrali materiały do opisu modeli pracy z dzieckiem uzdolnionym plastycznie w poszczególnych krajach. Na bazie tych informacji powstał innowacyjny model NSE i program edukacji plastycznej przeznaczony dla dzieci w młodszym wieku szkolnym, uwzględniający pracę z uczniem zdolnym plastycznie².

Nieodłączną częścią tej publikacji jest przygotowane w 2013 r. opracowanie, które podsumowuje międzynarodowy, opisany powyżej projekt³ oraz obrazuje sporządzony przez grupę pięciu autorów (Joannę Aksman, Teresę Gizę, Stanisław Hryń, Marię Kliś, Danutę Skulicz)⁴ model *Nauka – Sztuka – Edukacja*. Model ten powstawał pod merytoryczną opieką autorki.

W tym samym roku jeszcze w ramach projektu odbyło się pierwsze wdrożenie opracowanego modelu NSE w wybranych 15 szkołach podstawowych. Trwało ono pięć miesięcy w semestrze letnim roku szkolnego 2012/2013. Wyniki badania pilotażowego, preeksperymentalnego, prowadzonego schematem z dwukrotnym pomiarem w jednej grupie, przedstawiono w raporcie zawierającym wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu⁵. Nauczyciele realizujący model przez jeden semestr szkolny zgodnie wyrazili opinię o potrzebie dłuższego w perspektywie czasowej prowadzenia zajęć według modelu NSE. Ze względu na marginalne potraktowanie treści związanych z plastyką w podstawie programowej oraz – jak twierdzili nauczyciele – niewielką ich specjalistyczną wiedzę z tej dziedziny nabytą podczas studiów postulowano stworzenie podręcznika instruktazowego, ukazującego przykłady praktycznych działań. Nauczyciele wskazali na dość dużą lukę w ofercie szkoleniowej na rynku edukacyjnym w zakresie

² Był to międzynarodowy projekt realizowany przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (10 naukowców, 15 studentów) pt. *Nauka – Sztuka – Edukacja. Opracowanie i upowszechnienie innowacyjnego modelu diagnozy, metod pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie, którego pisać te słowa miała przyjemność być pomysłodawcą i koordynatorem merytorycznym*. Projekt został sfinansowany z funduszy Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, w ramach działania 8.2. Budowanie pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy, przeznaczonych na realizację w latach 2017–2013. Nr projektu: MRPO.08.02.00-12-430/10.

³ J. Aksman (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013, s. 1–392, oraz płyta DVD zawierająca trzy filmy obrazujące modele pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowacji, Słowenii i na Ukrainie, a także film prezentujący powstały na bazie tych doświadczeń nowy model polski NSE.

⁴ Autorzy przygotowali model NSE na bazie informacji zebranych w trakcie badań terenowych (międzynarodowych) przez liczną grupę współpracujących naukowców i praktyków, w której skład wchodził: Bożena Muchacka, Teresa Olearczyk, Stanisław Nieciuński, Jolanta Gabzdyl, Krystyna Grzesiak, Anna Zięba, Klaudia Węc, Katarzyna Piętka, Anna Dettlof, Małgorzata Karpińska-Ochalek.

⁵ J. Aksman (koordynator projektu i nadzór nad przygotowaniem raportu), autorzy raportu: J. Aksman, J. Pułka, P. Kordek, *Nauka – Sztuka – Edukacja. Opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2013, s. 1–104.

metod pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie. Byli zainteresowani kursami i szkoleniami z tego zakresu oraz zgłaszali potrzebę realizacji wspólnych przedsięwzięć badawczych, które w dalszym etapie przyniosą zastosowanie wyników badań w praktyce⁶. Wnioski nauczycieli oraz rekomendacje zewnętrznego ewaluatora (zawarte w opisywanym raporcie) prowadzonych badań preeksperymentalnych skłoniły autorkę publikacji do poczynienia kroków umożliwiających dalszy rozwój modelu NSE oraz jego dostosowanie do realiów polskiej praktyki szkolnej.

W tym celu autorka monografii zaplanowała trzyletnie badania podłużne, prowadzone w 12 szkołach Polski południowej **metodą eksperymentu z grupami kontrolnymi i eksperymentalnymi** oraz w dwu szkołach metodą jednej grupy eksperymentalnej. Celem badań było określenie efektywności powstałego modelu NSE. Badania rozpoczęły się w 2015 r. i trwały przez kolejne trzy lata (2016, 2017 i 2018). Aby zaspokoić potrzebę zgłaszaną w wywiadach z nauczycielami realizującymi model w badaniach pilotażowych z 2013 r., sukcesywnie, co roku, publikowano podręczniki dla klasy I, II i III szkoły podstawowej ze słownikami używanych pojęć i stosowanych technik plastycznych⁷. Każdy podręcznik zawierał także płytę CD, na której zamieszczono wiadomości z dziedziny plastyki najpotrzebniejsze nauczycielowi oraz reprodukcje dzieł sztuki do prezentacji na warsztatach plastycznych dla dzieci. Podręczniki zawierały także skrótowy opis modelu NSE i jego struktury oraz przykładowe narzędzia do diagnozowania uzdolnień dzieci w młodszym wieku szkolnym, pozyskane dzięki międzynarodowym badaniom, a także literaturę wykorzystaną i związaną z edukacją plastyczną dzieci. Zawarte w podręcznikach scenariusze odnosiły się do treści edukacji plastycznej współczesnej podstawy programowej⁸ przeznaczonej dla klas I–III szkoły podstawowej. Wykorzystując zatem odpowiednio skomponowane scenariusze warsztatów plastycznych, nauczyciele nie wykraczali poza swoje podstawowe obowiązki związane z realizacją programu szkolnego. Co pół roku odbywały się spotkania koordynatora badań z nauczycielami (tzw. monitoring przebiegu procesu badawczego), zbierano na bieżąco informacje o przebiegu realizacji modelu oraz o ewentualnych zmiennych zakłócających ten przebieg, dzielono się wspólnymi doświadczeniami. Ze szkół realizujących model już na początku badań wybrano trzy, w których przewidziano badania wybranych zmiennych w szeregu czasowym corocznym. Oznacza to, że w tych trzech szkołach prowadzono badania w czterech turach (początek badań, badania po klasie I, badania po klasie II, badania po klasie III). W pozostałych szkołach prowadzono badania w dwu turach – na początku i na końcu realizacji modelu. Szkoły wybrane do badań z szeregiem czasowym

⁶ Szerzej: J. Aksman (koordynator projektu i nadzór nad przygotowaniem raportu), autorzy raportu: J. Aksman, J. Pułka, P. Kordek, *Nauka – Sztuka – Edukacja. Opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie. Raport...*, op. cit., s. 100–102.

⁷ Podręcznik i płyta CD dla klasy I:

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015, s. 1–118, il. 1–138.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Materiały dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015 (płyta CD s. 1–79).

Podręcznik i płyta CD dla klasy II:

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016, s. 1–119, il. 1–204.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016, płyta CD (materiały dodatkowe do prowadzenia warsztatów plastycznych), s. 1–116.

Podręcznik i płyta CD dla klasy III:

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017, s. 1–141.

Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie III, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017 (płyta CD s. 1–116).

⁸ Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z 2012 r. ze zmianami w 2014 r. i w 2017 r.

równoległym, corocznym, różniły się pod względem położenia aglomeracyjnego. Była to szkoła z dużego miasta, mniejszego miasta oraz z terenów wiejskich.

Dla lepszego zobrazowania zmian dokonujących się pod wpływem modelu w trakcie trwania eksperymentu nakręcono trzy 20-minutowe filmy⁹ obrazujące pracę nauczyciela jednej ze szkół w poszczególnych latach trwania projektu badawczego, po klasie I, II i III. Filmy te, nagrywane w tej samej grupie dzieci, skupiając się na jednej z najważniejszych części modelu – części afirmacyjnej, obrazują zmiany dokonujące się u dzieci szczególnie w sferze społecznej – dojrzewającej w nich z roku na rok trwania modelu. Filmy te stanowią także bazę instruktażową, metodyczną dla innych nauczycieli i studentów kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, chętnych do stosowania opisywanego modelu.

Teoretyczne podwaliny pod strukturę modelu NSE zostały szczegółowo opisane w publikacji z 2013 r.¹⁰ Jak wynikało z rozmów prowadzonych z nauczycielami, w trakcie realizacji modelu w szkołach regionów Polski południowej model, kształtując umiejętności życiowe dzieci, zauważalnie oddziaływał nie tylko na dzieci uzdolnione plastycznie, ale także na dzieci wymagające działań włączających, inkluzyjnych. Dlatego część teoretyczna pracy zawiera również podbudowę teoretyczną dotyczącą drugiego filaru modelu, jaki ukazał się podczas trzyletniej realizacji modelu NSE w szkołach (rozdział II). Teorie, na których budowano model Nauka – Sztuka – Edukacja, a które stanowiły podwalinę prowadzonych badań naukowych, pochodzą z teorii pedagogicznych, psychologicznych i socjologicznych.

W przypadku teoretycznych założeń modelu są to: teoria twórczości rysunkowej dzieci Stefana Szumana; psychologiczna koncepcja rozwoju twórczości plastycznej dzieci Stanisława Popka; koncepcja Petera Aggletona kształtowania umiejętności życiowych; teoria konstruowania autorskich programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój uczniów we współczesnej edukacji Janusza Gniteckiego.

Teorie wykorzystane do założeń działań edukacyjnych prowadzących do kształtowania umiejętności życiowych poprzez działania afirmacyjne, zastosowane w badaniach własnych autorki pochodzą z założeń edukacji zdrowotnej, a są to: holistyczny model zdrowia (zdrowie psychiczne, społeczne, emocjonalne). Zostały one szczegółowo omówione w rozdziale I autorskiej monografii (podrozdz. 1.1), w części teoretycznej.

Poniżej, w postaci schematycznej (schemat nr 1), zostaną przedstawione wykorzystane teorie. Po lewej stronie schematu umieszczono teorie wykorzystane w modelu NSE stworzonym na podstawie międzynarodowych doświadczeń (publikacja z 2013 r.), a po prawej stronie schematu znajdują się teorie wybrane przez autorkę do podbudowy teoretycznej prowadzonych trzyletnich

⁹ Trzy filmy metodyczne, dołączone do niniejszej publikacji:

1. *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat V z modelu NSE: Formy przestrzenne: rekwizyt, rzeźba, płaskorzeźba, formy geometryczne i architektoniczne. Warsztaty plastyczne dla klasy I do tematu: Żywy obraz kołędników – postać fantastyczna z obrazu Tadeusza Makowskiego* (konsultacja pedagogiczna i narracja J. Aksman), Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków 2015.
2. *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat I z modelu NSE. Wybrane techniki plastyczne – warsztat rysownika. Warsztaty plastyczne dla klasy II do tematu: Moje ulubione lub zadziwiające miejsce węglem rysowane – inspiracje twórczością Wiktora Zina* (konsultacja pedagogiczna i narracja J. Aksman), Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków 2016.
3. *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat IV z modelu NSE. Teatr, film, telewizja. Warsztaty plastyczne dla klasy III do tematu: Tworzymy plakat reklamowy do ulubionego filmu/spektaklu teatralnego* (konsultacja pedagogiczna i narracja J. Aksman), Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków 2017.

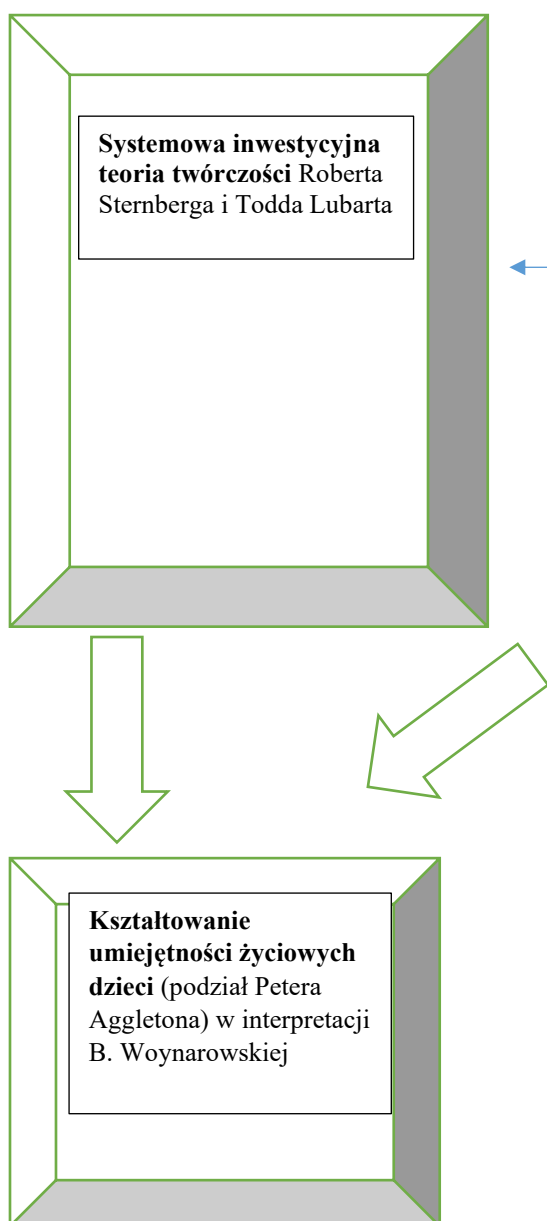
¹⁰ J. Aksman (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja...*, op. cit.

badan eksperymentalnych opisanych w monografii z 2021 r., ukazujących efektywność tego modelu w praktyce szkolnej.

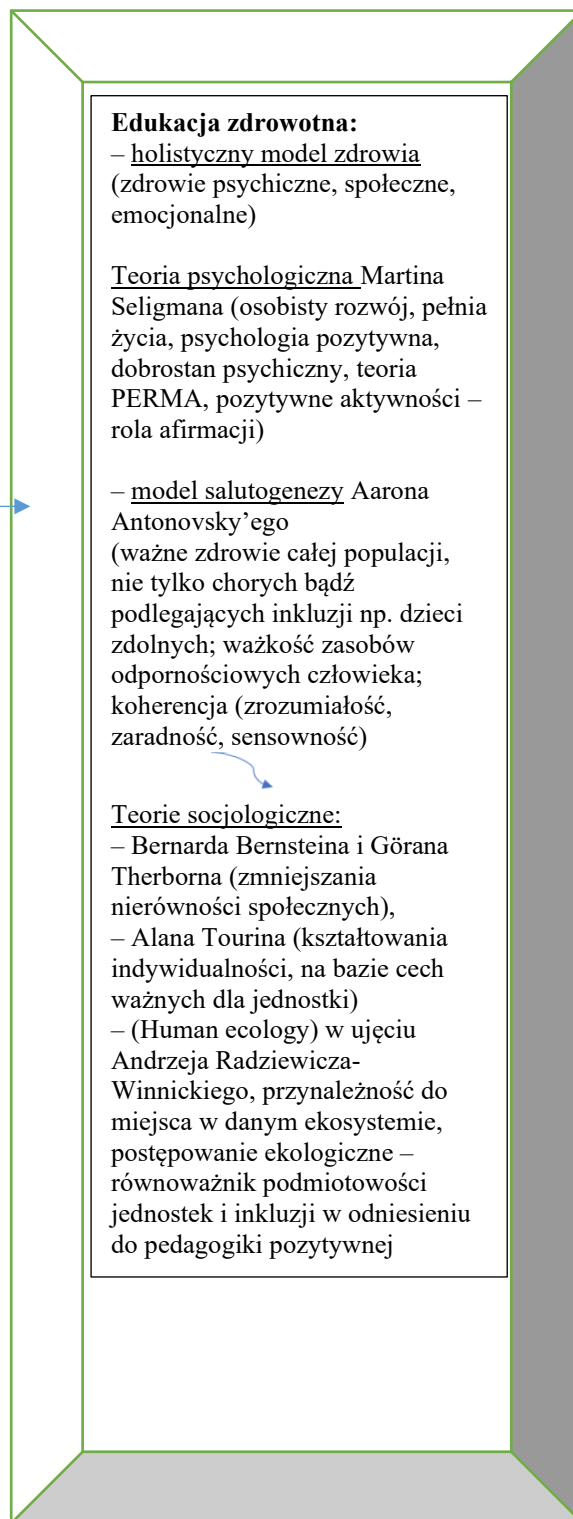
Schemat nr 1. Najważniejsze teorie będące odniesieniem do tworzenia modelu NSE i do zaprojektowanych badań nad jego wpływem na kształtowanie się umiejętności życiowych dzieci w młodszych wiekach szkolnych

Źródło: własne

Teoria wykorzystana do wsparcia dzieci zdolnych

Teorie wykorzystane do kształtowania umiejętności życiowych całej klasy

Dla celów monografii autorskiej (2021) **przyjęto definicję głównego pojęcia pracy badawczej – umiejętności życiowe** – czerpiąc z dobrych praktyk pochodzących z różnych państw europejskich¹¹.

Umiejętności życiowe (ang. life skills) to te umiejętności, które „umożliwiają człowiekowi pozytywne zachowania przystosowawcze, dzięki którym skutecznie radzi sobie z zadaniami (wymaganiami) i wyzwaniem codziennego życia”¹². Pojęcie to obejmuje umiejętności psychospołeczne, nie dotyczy umiejętności w zakresie „fizycznej” strony funkcjonowania człowieka.

Z zestawu umiejętności życiowych zaprezentowanych przez Petera Aggletona¹³ do badań wybrano następujące grupy umiejętności: umiejętności interpersonalne, umiejętności do budowania samoświadomości, umiejętności do podejmowania decyzji, umiejętności radzenia sobie i kierowania stresem. Umiejętności te stały się one kluczowym ogniwem w założeniach modelu NSE a skierowane są do najmłodszych odbiorców – dzieci w młodszym wieku szkolnym. Kształtowania tych umiejętności brak w systematycznie prowadzonych zajęciach dla dzieci we współczesnej szkole, natomiast spotyka się je w coraz częściej w programach wychowawczo-profilaktycznych oraz w programach dla młodych dorosłych i dorosłych.

Badacze z dyscyplin: pedagogiki, psychologii, socjologii, medycyny zdrowia coraz częściej zwracają uwagę na istotność zagadnień związanych z umiejętnościami społecznymi i żywymi dzieci (m.in. P. Aggleton, M. Seligman, A. Antonovsky, B. Bernstein, G. Therborn, A. Touraine, B. Woynarowska, M. Woynarowska-Sołdan, M. Sokołowska, M. Demel, G.J. Botvin, P. Smółka, J. Czapiński, A. Gurycka, T. Lewowicki, K. Denek, A. Nalaskowski, S. Szuman, I. Wojnar, S. Popek, R. Popek, W. Limont, I. Pufal-Struzik, H. Sęk, K.J. Schmidt, T. Giza, B. Dyrda, I. Czaja-Chudyba, M. Kuśpit). Badacze ci oraz twórcy programów edukacyjnych, o których pisano w części teoretycznej, ukazują silną potrzebę kształtowania umiejętności życiowych już od najmłodszych lat, aby zapobiegać problemom związanym ze zdrowiem psychicznym młodego pokolenia. Wydaje się, że w kształtowaniu tych umiejętności widzimy współcześnie swoisty falochron profilaktyczny mogący zapobiegać przyszłym możliwym problemom, które dotyczą współczesne coraz młodsze dzieci i młodzież.

Połączenie kształtowania umiejętności życiowych z działaniami w zakresie plastyki nie jest przypadkowe, ma przełamać stereotypy myślenia o wychowaniu plastycznym w szkole. Coraz częściej marginalizuje się metody nauczania oparte na przeżywaniu w stosunku do metod podających, odnoszących się do procesów poznawczych. Warto także pamiętać, że w okresie wczesnoszkolnym rozwój rysunkowy przebiega równolegle z rozwojem językowym dziecka i także w sposób zauważalny może wspierać naukę pisania. Przede wszystkim jest to także okres, podczas którego dzieci w sposób naturalny cieszą się z własnej twórczości plastycznej i jeszcze nie tak krytycznie jak w następnych etapach rozwojowych oceniają swoją twórczość. Kształtowanie umiejętności życiowych dzieci wraz z kształtowaniem ich umiejętności plastycznych odbywałoby się zatem w komfortowej dla dzieci scenerii warsztatów plastycznych niosących radość, twórczość i zabawę.

Zmienną niezależną w prowadzonym eksperymencie pedagogicznym były innowacyjne warsztaty plastyczne. Jako nowość poznawczą i praktyczną dla celów badań eksperymentalnych uznaje się konstrukcję konspektów innowacyjnych warsztatów plastycznych (przykładowy konspekt – aneks nr 3 monografii autorskiej), które zmieniają sposób prowadzenia zajęć szkolnych. Innowacyjność warsztatów polega na włączeniu w trakcie ich realizacji działań dydaktycznych uaktywniających umiejętności życiowe dzieci: umiejętności interpersonalnych, budowania samoświadomości, podejmowania decyzji oraz radzenia sobie i kierowania stresem. Umiejscowienie ich w poszczególnych etapach warsztatów przedstawiam w poniższym przypisie¹⁴. Innowacyjność scenariuszy warsztatów plastycznych polega zatem na włączeniu

¹¹ Zob. s. 27, J. Aksman, Kształtowanie umiejętności ..., op. cit.

¹² *Life skills education in schools*, (WHO/MNH/PSF/93.A Rev. 1), WHO, Geneva 1993

¹³ B. Woynarowska, *Rozwijanie umiejętności życiowych w edukacji szkolnej*, <https://studylibpl.com/doc/754918/umiej%C4%99tno%C5%9Bci-%C5%BCyciowe>, (dostęp: 08.08.2021).

¹⁴ Kształtowanie umiejętności interpersonalnych odbywa się w różnych etapach warsztatów, szczególnie podczas etapu motywacji i relaksacji, wizualizacji i afirmacji – ważna jest tu wypowiedź każdego dziecka, o co musi

w działania dydaktyczne ćwiczeń kształtujących umiejętności życiowe. Co ważne, konstrukcja ta była odtwarzana permanentnie na każdym warsztacie plastycznych w trzyletnim okresie badawczym. Objęła w sumie 45 innowacyjnych konspektów. Zajęcia realizowane były raz w tygodniu w pełni odpowiadając na założenia podstawy programowej, a w niej treści plastycznych.

Drugą część monografii autorskiej stanowi przedstawienie metodologicznych podstaw badań. Zaprezentowano w niej cele, przedmiot badań, problemy i hipotezy badawcze. Opisano zmienne i wskaźniki badań, przyjęto metodę badań oraz grupę badawczą i teren badań. Na koniec przedstawiono chronologię procedury badawczej oraz sposób analizy badań.

Badania prowadzone były metodą eksperymentu. Były to badania podłużne, trwały trzy lata w kalendarzu szkolnym, w 12 szkołach podstawowych, w latach 2015, 2016, 2017 i 2018.

Nauczyciele realizowali model NSE w oparciu o powstające sukcesywnie podręczniki do edukacji plastycznej dla klasy I, II i III wraz z materiałami metodycznymi opracowanymi na płytach CD (Aksman, Gabzdyl 2015, 2016, 2017).

Zadaniem nauczycieli była realizacja wszystkich warsztatów plastycznych, budujących program podstawy programowej przeznaczonej dla edukacji wczesnoszkolnej z wykorzystaniem przygotowanych scenariuszy zajęć oraz materiałów pomocniczych zamieszczonych na płytach CD. Technika eksperymentu wykorzystana w badaniu to technika grup równoległych – grupa eksperymentalna i grupa kontrolna.

Badania psychometryczne dokonane były testami diagnostycznymi¹⁵:

1. I. Cichecka-Jusińska, K. Pławska, *Kwestionariusz „Mały Kosmita”*. Narzędzie do badania postaw Radzenia Sobie w Sytuacjach Trudnych Społecznie RSwSTS. Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły podstawowej klas I–III, MEN, Kraków 2011.
2. K. Krasoń, *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO)*. Podręcznik do testu w wersji dla szkoły podstawowej klas I–III, MEN, Kraków 2011.
3. E. Wysocka, J. Gózdź, *Kwestionariusz Nastawień Intrapersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata (KNIIS)*. Podręcznik testu – wersji dla uczniów szkoły podstawowej klas I–III, MEN, Kraków 2011.

Problem główny i problemy szczegółowe podjętych badań przedstawiają się następująco.

Problem główny to pytanie: W jaki sposób trzyletnia realizacja modelu Nauka – Sztuka – Edukacja wpływa na kształtowanie umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym, w grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi prowadzonego eksperymentu pedagogicznego?

Problemy szczegółowe (pytania badawcze) dotyczyły następujących kwestii:

zadbać nauczyciel. Umiejętności dla budowania samoświadomości ćwiczone są powtarzalnie w etapie warsztatów nazwanym afirmacją, podczas którego każde dziecko opowiada o swojej pracy plastycznej, ujmując w słowa jej pozytywne aspekty. Realizacja założeń pedagogiki pozytywnej i psychologii szczęścia w postaci nieodzownego, powtarzalnego, cotygodniowego określania zalet swojej pracy wpłynąć ma nie tylko na pozytywne myślenie u dzieci, ale szczególnie ma kształtować mocne strony dziecka w jego świadomości. Umiejętność podejmowania decyzji ćwiczona jest z kolei szczególnie w etapie wizualizacji, podczas którego dzieci tworzą w skupieniu, z zamkniętymi oczyma, własną wizję dzieła swojego lub grupowego, próbując określić w nim swoją rolę. Wiąże się to z zastosowaniem w poprzedzającym etapie inicjacji pobudzającej do myślenia twórczego atrakcyjnej techniki plastycznej lub twórczości znanego polskiego lub światowego artysty. Umiejętności radzenia sobie i kierowania stresem u dzieci umiejscowione są w schemacie warsztatów plastycznych szczególnie w trakcie realizacji zadań cz. 2, w części afirmacyjnej i ewaluacyjnej, która wymaga od dziecka ekspozycji na tle grupy indywidualnej i w małej grupie, która tworzy wspólnie dzieło plastyczne. Działania te mają wpłynąć na integrację grupy, jej współpracę i eliminację zjawiska ekskluzji, lęku przed grupą.

¹⁵ Wszystkie wymienione testy diagnostyczne wraz z podręcznikami określającymi ich trafność i rzetelność (badania obejmowały próbę ok. 1000 dzieci) powstały w ramach projektu *Opracowanie narzędzi diagnostycznych i materiałów metodycznych wspomagających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów*, realizowanego przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w latach 2009–2011. Dostępne są na stronie projektu: www.wybieramzawod.pl

1. Jak model NSE wpłynął na ukształtowanie umiejętności interpersonalnych u dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
2. Jak model NSE wpłynął na ukształtowanie umiejętności dla budowania samoświadomości dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
3. Jak model NSE wpłynął na umiejętności podejmowania decyzji u dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
4. Jak model NSE wpłynął na umiejętności radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowania stresem u dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
5. Jakie są związki pomiędzy zmiennymi: samoocena a relacje interpersonalne, nadzieja a skuteczność, samoocena a współpraca, współpraca a postawa twórcza w grupach eksperymentalnych?

Grupa badawcza to 12 nauczycieli realizujących model NSE w 12 szkołach podstawowych oraz dzieci z wybranych do badań trzech szkół (łącznie 111 dzieci, 58 dzieci z klas kontrolnych, 53 dzieci z grupy eksperymentalnej). Badania prowadzone były w następujących szkołach podstawowych:

Szkoła Podstawowa nr 43 im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Kornela Makuszyńskiego w Olkuszu,
Zespół Placówek Oświatowych w Słopnicach.

Wybór szkół do zaplanowanego eksperymentu pedagogicznego określić należy jako celowo-losowy. Publikacja o założeniach teoretycznych modelu NSE została zaprezentowana dyrektorom szkół podstawowych w województwie małopolskim w listopadzie 2013 roku. Zainteresowani działaniami plastycznymi zmierzającymi do kształtowania umiejętności życiowych dzieci dyrektorzy złożyli podpisy – deklaracje przystąpienia do badań. Tu upatruję celowości w rodzaju doboru szkoły. Jednak w drugim etapie dokonano doboru losowego zapisanych do projektu szkół. Wybrano 12 szkół podstawowych, klas pierwszych określonych także losowo jako eksperymentalne i kontrolne (maj 2015 r.). Wśród nich już na początku badań wybrano trzy, aby możliwie najdokładniej określić wpływ zmiennej–niezależnej, także ze względu na możliwe czynniki oddziaływania zewnętrznego np. dostępność do dóbr kultury, innych form sztuki, dodatkowych działań edukacyjnych prowadzonych w placówce. Były to zatem instytucje z dużego miasta, ze średniego miasta oraz z małej miejscowości.

W klasach eksperymentalnych realizowano wszystkie innowacyjne konspekty warsztatów plastycznych zawarte w opisanych powyżej podręcznikach natomiast w klasach kontrolnych realizowano podstawowe założenia obowiązującej podstawy programowej.

Warto zaznaczyć, że Model NSE realizowano z całą klasą szkolną, choć w założeniach (2013 r.) tworzony był początkowo dla dzieci uzdolnionych plastycznie. W trakcie jego realizacji zauważono bowiem pozytywną zmienną pośredniczącą – inkluzję – włączanie w działania edukacyjne uczniów z SPE. W monografii autorskiej zatem odnoszę się już do całej społeczności klasowej, nie tylko do uczniów uzdolnionych.

Do porównań międzygrupowych wykorzystano liniowe modele mieszane, testy t-Studenta, a także testy nieparametryczne Manna-Whitneya i Friedmana, natomiast do pomiaru siły związku między zmiennymi użyto współczynnika korelacji Spearmana.

W części analitycznej przedstawiono wyniki badań w odwołaniu do przyjętych wcześniej problemów szczegółowych. Ukazano wpływ realizacji innowacyjnego modelu edukacji plastycznej Nauka – Sztuka – Edukacja na kształtowanie umiejętności życiowych dzieci w klasach I–III szkoły podstawowej w odniesieniu do kształtowania umiejętności interpersonalnych, umiejętności dla budowania samoświadomości, podejmowania decyzji oraz radzenia sobie i kierowania stresem u dzieci. Przedstawiono także zależności między samooceną a relacjami interpersonalnymi, nadzieją a skutecznością działań, samooceną a współpracą, współpracą a postawą twórczą w grupach eksperymentalnych w obliczeniach statystycznych. Wyniki przedstawiono w formie opisowej i

tabelarycznej ujmującej wnioski z całości badań. Wnioski z badań skłaniają do optymizmu, bowiem potwierdziły się wszystkie hipotezy badawcze dotyczące pozytywnego wpływu modelu NSE na kształtowanie się umiejętności życiowych dzieci. Potwierdzenie to napawa nadzieją, że możliwe będzie zastosowanie modelu w działaniach praktyki szkolnej szczególnie po okresie pandemii.

Weryfikacja hipotez i rekomendacje do zastosowania w praktyce

Głównym celem badań było ukazanie wpływu trzyletniej realizacji modelu *Nauka – Sztuka – Edukacja* na kształtowanie wybranych umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym. Z celu głównego wynikały następujące cele szczegółowe: określenie ukształtowanych przez model NSE **umiejętności interpersonalnych, umiejętności dla budowania samoświadomości, umiejętności podejmowania decyzji, umiejętności radzenia sobie i kierowania stresem** u dzieci w grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi **oraz określenie korelacji** pomiędzy zmiennymi: **samoocena a relacje interpersonalne, nadzieja a skuteczność, samoocena a współpraca, współpraca a postawa twórcza w grupach eksperymentalnych.**

Cel praktyczny to ukazanie przydatności modelu NSE w edukacji szkolnej dzieci w wieku wczesnoszkolnym w kształtowaniu określonych w badaniach zmiennych (umiejętności życiowych).

Zgromadzono materiał badawczy z trzech lat trwania eksperymentu pedagogicznego, dla potrzeb badań niniejszej publikacji wykorzystano trzy testy diagnostyczne¹⁶, uzupełniane co roku (w czterech turach – przed eksperymentem, po roku pierwszym, po drugim i po trzecim) przez grupę eksperymentalną i kontrolną z trzech szkół (duże miasto, średnie miasto, mała miejscowość). W sumie zgromadzono 1332 testy uzupełniane drogą internetową, z wydrukiem gotowych odpowiedzi (stenów).

Wyniki umożliwiły ustosunkowanie się do postawionych hipotez badawczych.

Odpowiadając na hipotezę główną, wskazać należy, iż

Hg: Model Nauka – Sztuka – Edukacja wskutek jego trzyletniej systematycznej realizacji w ramach programu edukacji wczesnoszkolnej:

– w pozytywny sposób wpłynął na rozwój umiejętności interpersonalnych u dzieci (H1),

Weryfikacja hipotezy jest w pełni pozytywna:

Zauważono wyższe rangi grup eksperymentalnych we wszystkich badanych zmiennych: **zdolności interpersonalne, relacja ja wobec innych, inni wobec mnie, relacje w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych**, natomiast różnice istotne statystycznie odnotowano w zmiennych: Zdolności interpersonalne (0,01), Ja wobec innych (0,03) i Inni wobec mnie (0,01)

– w znaczący sposób wpłynął na ukształtowanie umiejętności dla budowania samoświadomości (H2),

Weryfikacja w pełni pozytywna, ale z zastrzeżeniem czasowym:

Wyniki wskazujące na **pozytywny obraz samooceny** w grupach eksperymentalnych widoczne były i uznane za istotne statystycznie dopiero po trzecim roku prowadzonych badań. Istotność dwustronna na rzecz grupy eksperymentalnej wzrosła z 0,03 (2015 r.) do 0,00 (2018 r.).

– w największym stopniu wpłynął na umiejętności podejmowania decyzji u dzieci, proces ich twórczego myślenia (H3),

Weryfikacja finalnie pozytywna, ale z różnym przebiegiem czasowym:

Finalnie hipoteza została zweryfikowana pozytywnie. Zaskoczeniem dla badacza był początkowy obraz wyników badań, po roku trwania modelu NSE odnotowano spadek postawy twórczej szczególnie u chłopców z grup eksperymentalnych, natomiast po trzech latach zaobserwowano jej zdecydowany wzrost w porównaniu z grupami kontrolnymi i to także szczególnie

¹⁶ I. Cichecka-Jusińska, K. Pławska, *Kwestionariusz „Mały Kosmita”. Narzędzie do badania postaw Radzenia Sobie w Sytuacjach Trudnych Społecznie RSwSTS. Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły podstawowej klas I–III*, MEN, Kraków 2011.

2. K. Krasoń, *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik do testu w wersji dla szkoły podstawowej klas I–III*, MEN, Kraków 2011.

3. E. Wysocka, J. Gwóźdź, *Kwestionariusz Nastawień Intrapersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata (KNIIS). Podręcznik testu – wersji dla uczniów szkoły podstawowej klas I–III*, MEN, Kraków 2011.

u chłopców. Przy zmiennej: skuteczność działania wyniki badań wykazały istotność statystyczną już po roku trwania działań pedagogicznych prowadzonych w grupach eksperymentalnych – świadczy to o przeświadczeniu dzieci z grup eksperymentalnych o swojej wyższej skuteczności w działaniu. Nie został potwierdzony ten człon hipotezy, w którym zakładano, iż model NSE najmocniej w swoich działaniach edukacyjnych wpłynie na umiejętność podejmowania decyzji u dzieci. Jak się okaże, najmocniej model oddziaływał na zmienną współpraca.

– w znaczący sposób wpłynął na umiejętności radzenia sobie i kierowania stresem u dzieci (H4),

Weryfikacja w pełni pozytywna już po roku stosowania modelu, najmocniejszy wpływ modelu NSE zarysowuje się w obrazie zmiennej: współpraca (oraz niwelowaniu strategii negatywnego reagowania na sytuację trudną: agresja, unik, uleganie)

Ostatnia tura badań, kończąca trzyletni okres badań prowadzonych w grupach eksperymentalnych potwierdziła istotną statystycznie różnicę pomiędzy grupami kontrolne/eksperymentalne, przy wyborze przez dzieci strategii pozytywnej – zadaniowej w rozwiązaniu sytuacji trudnej: współpraca. Dzieci z grup eksperymentalnych znacznie częściej wybierały pozytywną strategię rozwiązywania sytuacji stresujących. Oba testy, parametryczny i nieparametryczny, wskazały na wynik istotności (0,000). W przypadku opisywanej zmiennej: współpraca możemy powiedzieć o zauważalnym najmocniejszym wpływie modelu NSE na wzrost działań dzieci polegających na współdziałaniu, inkluzji i wsparciu w sytuacjach nowych i trudnych. Wpływ ten potwierdza dodatkowo zauważony na początku badań (2015 r.) brak istotnych różnic pomiędzy grupami kontrolne/eksperymentalne.

– zaistnieją pozytywne relacje pomiędzy zmiennymi: samoocena dzieci a ich relacje interpersonalne, nadzieja a skuteczność działania w opinii dzieci, samoocena dzieci a ich zdolności do działania związanego z współpracą, współpraca a postawa twórcza dzieci (H5)

Weryfikacja w pełni pozytywna we wszystkich badanych korelacjach.

Wszystkie założone relacje pomiędzy zmiennymi wykazały pozytywne korelacje. Najsilniejsze związki (korelacje Spearmana) pojawiły się pomiędzy następującymi umiejętnościami życiowymi dzieci: im wyższa samoocena, tym chętniej dzieci wchodzi w relacje interpersonalne z innymi rówieśnikami w szkole i poza szkołą (samoocena * relacje interpersonalne: $\rho=0,59$, $p<0,001$), im lepszy, pozytywniejszy obraz świata, tym bardziej wytrwale dążenie do celu i wiara w skuteczność działania (nadzieja * skuteczność działania: $\rho=0,52$, $p<0,001$).

Podsumowując, wskazać należy, iż wszystkie hipotezy zostały finalnie zweryfikowane pozytywnie. Założono, że działania edukacyjne modelu NSE wpłyną szczególnie na umiejętność podejmowania decyzji u dzieci, jednak wniosek końcowy z danych statystycznych **ukazał najmocniejszy wpływ modelu na umiejętność samokontroli, radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i kierowanie stresem**, umiejętność tę (pozytywna strategia radzenia sobie z sytuacjami trudnymi: współpraca) wypracowały dzieci z grup eksperymentalnych już po roku prowadzenia modelu. Także już po roku działań edukacyjnych modelu pojawiły się **pozytywne zmiany w umiejętnościach interpersonalnych** dzieci z grup eksperymentalnych. Dłuższego procesu **wypracowania umiejętności budowania samoświadomości u dzieci** wymagały takie cechy, jak samoocena (trzy lata systematycznych działań modelu), myślenie pozytywne (dwa lata systematycznych działań modelu). Symptomatyczne, że procesy te mimo długości ich trwania pojawiają się także w klasach eksperymentalnych, gdzie zaistniały zmienne zakłócające i to z różnicą istotną statystycznie przy ostatniej turze badań. Najbardziej frapujące badacza wyniki dotyczyły **wypracowywania umiejętności podejmowania decyzji u dzieci**. O ile o skuteczności swojego działania dzieci z grup eksperymentalnych przekonane były już po roku trwania działań edukacyjnych modelu NSE, o tyle ich krytyczne i twórcze myślenie po roku realizacji modelu uległo obniżeniu ku zaskoczeniu autorki badań, by mocno statystycznie zaprocentować w ostatniej turze badań w grupach eksperymentalnych szczególnie u chłopców.

Badania wykazały także silne związki (korelacje Spearmana) pomiędzy następującymi umiejętnościami życiowymi dzieci:

- im wyższa samoocena, tym chętniej dzieci wchodzą w relacje interpersonalne z innymi rówieśnikami w szkole i poza szkołą,
- im lepszy, pozytywniejszy obraz świata, tym bardziej wytrwałe dążenie do celu i wiara w skuteczność działania.

Przyglądając się wnioskowi końcowemu, podkreślić trzeba, iż kształtowanie umiejętności życiowych to proces, który wymaga systematyczności i długiej osi jego trwania. Dlatego autorka optuje za wprowadzeniem nie tyle treści związanych z umiejętnościami życiowymi do podstaw programowych edukacji zintegrowanej czy podstaw treści przedmiotowych na wyższych etapach edukacyjnych, ile nowego rozwiązania metodycznego zaprezentowanego w metodyce modelu NSE możliwego do zastosowania także w innych treściach edukacyjnych poza wychowaniem plastycznym.

Pozytywna weryfikacja hipotez badawczych napawa nadzieją użycia prezentowanego rozwiązania edukacyjnego w działaniach polskich szkół w edukacji wczesnoszkolnej. Poczyniono już ku temu pierwsze kroki: spotkania z dyrektorami szkół małopolskich, rozsyłanie publikacji modelu międzynarodowego NSE do szkół Polski południowej, szkolenia nauczycieli, włączenie treści modelu do programu kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w kilku uczelniach, także zagranicznych, podejmowanie badań w ramach prac dyplomowych nad modelem NSE, kontakt z kuratoriami krakowskim i szczecińskim, oraz prezentowane w niniejszej publikacji badania, które uwiarygodnić miały istniejący, zamierzony teoretycznym podparciem wpływ modelu NSE na kształtowanie określonych umiejętności życiowych dzieci. W większości szkół, które realizowały model NSE w ramach prowadzonych badań, zaistniał mentoring – nauczyciele przeszkoleni stali się mentorami innych nauczycieli prowadzących warsztaty NSE w swoich klasach. Planowane są dalsze szkolenia dla studentów i nauczycieli.

Autorka wyraża nadzieję, że zaprezentowane rozwiązanie metodyczne przyczyni się do dalszych poszukiwań w kwestii kształtowania umiejętności życiowych dzieci w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz do badawczych analiz tych zjawisk na niwie pedagogiki i psychologii pozytywnej.

Poniżej zamieszczono tabelę nr 1, obrazującą skróconą wersję wniosków z trzyletnich badań.

Tabela nr 1. Zmienna zależna a zmienne niezależne w obrazie czasu powstawania zmian oraz ich kierunku w trzyletnim obrazie badań eksperymentalnych

Źródło: J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności...*, op. cit., s. 140.

Zmienna niezależna eksperymentu: Model NSE (przyjęte założenia metodyczne)	Wpływ widoczny już po roku	Zmienne zależne: Kształtowane umiejętności życiowe dzieci:	Czas i kierunek pojawienia się zmian (w trzyletnim okresie prowadzonych badań eksperymentalnych)
		Umiejętności interpersonalne: relacje interpersonalne, ja wobec innych, inni wobec mnie, relacje w sytuacjach szkolnych oraz sytuacjach pozaszkolnych; <i>zmienne z Testu KNIIS</i>	Wyniki widoczne <u>już po roku</u> trwania działań edukacyjnych modelu NSE
	Konieczny dłuższy czas trwania modelu NSE	Umiejętności budowania samoświadomości: samoocena nadzieja podstawowa – pozytywne myślenie <i>zmienne z Testu KNIIS</i>	Wyniki istotne statystycznie widoczne dla zmiennej – samoocena <u>dopiero po trzech latach trwania</u> modelu NSE, szczególnie u dziewcząt; – pozytywne myślenie, wynik istotny <u>statystycznie po dwóch latach trwania</u> modelu NSE i utrzymujący się do końca trwania badań
	Konieczny dłuższy czas trwania modelu NSE	Umiejętności podejmowania decyzji: – krytyczne i twórcze myślenie, rozwiązywanie problemów <i>zmienne z Testu Skali Postaw Twórczych/Odtwórczych</i> – przekonanie o własnej skuteczności; <i>zmienne z Testu KNIIS</i>	Wynik istotny statystycznie – dla zmiennej krytyczne i twórcze myślenie <u>po trzech latach trwania modelu NSE</u> (po pierwszym roku widoczne obniżenie wyniku grup eksperymentalnych), by po trzech latach przewyższyć wynik sprzed rozpoczęcia badań – Skuteczność działania – wynik widoczny, pozytywny dla grup eksperymentalnych, <u>już po roku trwania modelu NSE</u> i utrzymujący się przez wszystkie tury badań
	Najbardziej widoczny wpływ, już po roku trwania modelu NSE	Umiejętności radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowanie stresem: – zmienne strategii negatywnej: unik, agresja, uleganie	Wynik niwelowania zachowań agresywnych w grupach eksperymentalnych <u>widoczny już po roku</u> trwania działań w modelu NSE, <u>po dwóch latach widoczny także w grupach</u>

	– zmienna strategii pozytywnej: współpraca zmiennie z Testu „Mały Kosmita”	eksperymentalnych pozytywny wynik w niwelowaniu negatywnych strategii rozwiązywania problemów: uniku i ulegania Wynik wyboru w grupach eksperymentalnych strategii pozytywnej: współpraca <u>widoczny wyrażnie już po roku</u> trwania modelu NSE i istotny statystycznie do końca trwania badań
--	--	---

Obrazową częścią pracy ukazującą kształtowanie się umiejętności życiowych dzieci jest reportaż fotograficzny przebiegu trzech lat trwania eksperymentu w czterech odsłonach:

- wybranych prac plastycznych dzieci,
- obrazu pracy indywidualnej kształtującej umiejętności podejmowania decyzji i kształtowania własnej kreatywności,
- obrazu pracy w grupach uczącej radzenia sobie i kierowania stresem oraz
- obrazu kształtowania umiejętności interpersonalnych na warsztatach plastycznych w niezbędnej ich części – afirmacji.

Pracę kończą: spis tabel i wykresów, bibliografia oraz spis aneksów. W aneksie przedstawiono schemat struktury modelu NSE, trzyletni program i plan innowacyjnych zajęć plastycznych dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej, przykładowy scenariusz zajęć warsztatowych obrazujący zmiennie niezależne wprowadzane przez trzy lata trwania eksperymentu oraz wykorzystane w badaniach testy diagnostyczne.

Kolejnym krokiem badawczym zaplanowanym po opublikowaniu monografii było przedstawienie wyników badań jakościowych towarzyszących badaniom ilościowym opisanym w niniejszej monografii – w kolejnych artykułach naukowych. Autorka postanowiła także sprawdzić, jakie umiejętności życiowe ukształtowane wskutek działań edukacyjnych realizowanych według założeń modelu NSE są widoczne w ostatnim etapie szkoły podstawowej (klasa VIII) w jednej z grup eksperymentalnych – czy zostały utrzymane, a jeśli tak, to na jakim poziomie. Zostanie to przedstawione w kolejnych punktach: 2,3,4.

Ad 2.

J. Aksman, *Affirmation in education – innovative solutions in providing classes for children at early school education – statement of experimental – longitudinal research (Afirmacja w dydaktyce – innowacyjne rozwiązanie w prowadzeniu zajęć dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej – komunikat z badań eksperymentalnych – longitudinalnych)*, „Humanitas Pedagogy and Psychology”, pp. 57–72 ISSN: 2956-3992 Statement on research results Received on: 4.07.2022 Review date: 18.10.2022 Publication date: 31.12.2022

W artykule, opublikowanym w kolejnym roku po wydaniu monografii, omówione zostały badania jakościowe, uzupełniające trwający trzy lata (2015–2018) eksperyment pedagogiczny realizowany w szkołach Polski południowej. Eksperyment polegał na wdrożeniu do edukacji szkoły podstawowej klas I–III innowacyjnego programu edukacji plastycznej – modelu Nauka – Sztuka – Edukacja, powstałego na bazie międzynarodowych doświadczeń ze Słowacji, Słowenii i Ukrainy. Stworzony wskutek tych prac innowacyjny konspekt warsztatów plastycznych dla dzieci wykorzystuje założenia pedagogiki pozytywnej i psychologii szczęścia – afirmację i wizualizację. Niniejszy tekst

porównuje wyniki badań psychometrycznych przedstawionych w monografii omówionej w poprzednim punkcie oraz przedstawia wyniki badań jakościowych – towarzyszących badaniom ilościowym (wypracowania i samoportrety uczniów oraz wypowiedzi nauczycieli realizujących eksperyment, pochodzące z ankiety) w kwestii dwóch zmiennych – samoświadomości oraz nadziei pozytywnej.

Celem artykułu jest przedstawienie nowego rozwiązania dydaktycznego opartego na afirmacji, przeznaczonego dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. Nowy schemat warsztatów plastycznych dla dzieci powstał w toku międzynarodowych badań. Założono, że wybrane umiejętności życiowe kształtowane mają być przez odpowiednio uporządkowany program kształcenia plastycznego, a przede wszystkim przez powtarzalność wątków metodycznych użytych w innowacyjnie skomponowanym konspekcie.

Są to takie elementy konspektu jak: relaksacja i motywacja, inicjacja, realizacja zadań (1) – pod okiem nauczyciela, wizualizacja, realizacja zadań (2) – przez samych uczniów, afirmacja i ewaluacja z konceptualizacją treści wprowadzanych na warsztatach.

Innowacyjność modelu wyraża się w jego odmienności od istniejących rozwiązań metodycznych przewidzianych dla edukacji dzieci w młodszym wieku szkolnym. W schemacie działań warsztatowych nauczyciela zapisano bowiem inny niż znany dotąd nauczycielom konspekt dydaktyczny. Wprowadzono pochodzące z edukacji zdrowotnej, pedagogiki i psychologii pozytywnej działania oparte na **wizualizacji oraz afirmacji**. W obszarze działań przewidzianych na część warsztatów poświęconych wizualizacji przez dzieci dzieła plastycznego, jakie ma powstać po warsztatach, zastosowano element refleksyjnego myślenia oraz pracy w ciszy (dzieci w tej części za każdym razem zamykały oczy i milczały, aby wyobrazić sobie – po wstępnym zapoznaniu się z tematem – swój własny pomysł na wykonanie pracy plastycznej). Nieodzowną częścią warsztatów jest część afirmacyjna¹⁷, podczas której każdy uczeń podczas rozmowy w kole na dywanie wypowiada się na temat swojego dzieła plastycznego stworzonego podczas warsztatów, ukazując jego pozytyw (to, co się według niego udało) oraz opisując swoje pozytywne emocje towarzyszące tej pracy. Poszukując w swojej pracy pozytywów, regularnie ćwiczy poczucie własnej wartości, a z czasem jego zalety mają dostrzec także i jego koleżanki i koledzy.

Po wykonanych badaniach eksperymentalnych w latach 2015–2018, potwierdzających wpływ modelu NSE na kształtowanie umiejętności życiowych dzieci, autorka niniejszego opracowania w publikacji podsumowującej badania pisała: „Nowatorskość podejścia prezentowanego w niniejszym opracowaniu polega na zastosowaniu go do programu edukacji wczesnoszkolnej w działaniach dotyczących treści przedmiotowych (wychowania plastycznego) oraz umiejscowieniu tych działań edukacyjnych w odpowiednio przygotowanym innowacyjnym konspekcie zajęć warsztatowych. Ten, w przyszłości może być także użyty do treści innych przedmiotów, aby kształcić umiejętności życiowe dzieci i młodzieży podczas realizacji działań dydaktycznych dotyczących różnych treści przedmiotowych”¹⁸.

¹⁷ Koncepcja ta nawiązująca do modelu salutogenezy w różnych jej obszarach, poprzez działania propagatorów edukacji zdrowotnej w Polsce, na czele z Barbarą Woynarowską, powoli wkracza do założeń programów, jednak znacznie częściej do zajęć wychowawczo-profilaktycznych przeznaczonych dla młodzieży niż do programów stosowanych w przedszkolach i w młodszych klasach szkolnych. Zob. B. Woynarowska za: Z. Słońska i M. Misiuna [w:] B. Woynarowska (red.), *Edukacja zdrowotna. Podstawy teoretyczne. Metodyka. Praktyka*, PWN, Warszawa 2017, s. 19; H. Sęk, *Salutogeneza i funkcjonalne właściwości poczucia koherencji* [w:] H. Sęk, T. Pasikowski (red.), *Zdrowie – stres – zasoby. O znaczeniu poczucia koherencji dla zdrowia*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2001, s. 23–42.

¹⁸ J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych Nauka – Sztuka – Edukacja na przykładzie badań eksperymentalnych*, Societas Vistulana, Kraków 2021, s. 24.

Innowacyjność modelu polega także na **uniwersalnym jego zastosowaniu**. Podmiotami stosującymi model mogą być zarówno nauczyciele pracujący z dziećmi uzdolnionymi plastycznie, jak i z całym zespołem klasowym, a także rodzice i władze uczelni kształcące nauczycieli, jak i nauczyciele placówek kształcenia pozaszkolnego.

Podjętym badaniom eksperymentalnym (założenia metodologiczne opisane zostały w punkcie 2) towarzyszyły dodatkowo następujące techniki: technika obserwacji sytuacyjnej, rozmowa z dzieckiem, test dojrzałości szkolnej, test projekcyjny, autorski „Moje mocne i słabe strony” (wersja rysunkowa dla dziewcząt i chłopców), a ponadto zaproponowana przez niektórych nauczycieli technika wypracowania pisemnego dla dzieci na temat „Jak wspominam model Nauka – Sztuka – Edukacja” wraz z samoportretem oraz ankieta z pytaniami otwartymi do nauczycieli prowadzących eksperyment, odnosząca się do pięciu kroków modelu NSE.

W niniejszym opracowaniu przy zaprezentowaniu wniosków z badań ilościowych¹⁹, dotyczących wpływu afirmacji szczególnie na zmienną samooceny dzieci oraz ich pozytywnego myślenia, zostały omówione wnioski z badań jakościowych realizowanych techniką ankiety do nauczycieli (12 nauczycieli prowadzących eksperyment) oraz wypracowania pisemnego dla dzieci wraz z samoportretem (jedna z klas eksperymentalnych – duże miasto – 26 dzieci).

W artykule odniesiono się szczególnie do problemu nr 2 w opisanych wcześniej badaniach eksperymentalnych:

Problem szczegółowy nr 2: Jak model NSE wpłynął na ukształtowanie umiejętności dla budowania samoświadomości dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?

Warto przypomnieć, że waga opisywanych tu zmiennych: samoświadomość i pozytywne myślenie jest bardzo duża w czasie pierwszych lat pobytu dzieci w szkole. Potwierdza to także istotna korelacja Spearmana obliczona w opisywanych badaniach ilościowych pomiędzy testami: samoocena * zdolności interpersonalne: $\rho=0,59$, $p<0,001$. Zatem im wyższa samoocena, tym chętniej dzieci wchodzi w relacje interpersonalne z innymi rówieśnikami w szkole i poza szkołą. Są to kwestie ogromnie ważne dla spokojnego, dobrze przemyślanego procesu adaptacji dzieci do nowych warunków nauki szkolnej oraz dla braku lęku przed kontaktami z innymi, jeszcze nieznanymi rówieśnikami. Wydaje się, że projekt NSE byłby w tych procesach pomocny.

W każdych badaniach eksperymentalnych warto skonfrontować wyniki ilościowe (tu: dokonane dzięki trzem wystandaryzowanym kwestionariuszom diagnostycznym) z wynikami badań jakościowych towarzyszących tym badaniom (w niniejszym artykule: wypracowania dzieci i ich samoportrety oraz wypowiedzi nauczycieli prowadzących grupy eksperymentalne – pochodzące z ankiety).

W artykule zostały przedstawione opisy autoportretów dzieci oraz ich wypowiedzi dotyczące afirmacji, pochodzące z krótkich wypracowań trzecioklasistów.

W prezentowanych badaniach jakościowych przeprowadzono ankietę z 12 nauczycielami z Polski południowej²⁰ prowadzącymi warsztaty plastyczne metodą NSE. Ostatnie pytanie ankiety: Jakie znaczenie ma edukacja plastyczna w rozwoju dziecka w wieku wczesnoszkolnym? dało możliwość szerokiej wypowiedzi nauczycieli i opisu różnych wątków tego znaczenia, po doświadczeniach prowadzonej przez trzy lata innowacji metodycznej NSE. Dla autorki badań ważne było, na jakie aspekty tego znaczenia nauczyciele zwracają szczególną uwagę. W przypadku niniejszego artykułu na uwagę zasługiwać będą zatem wątki dotyczące zmiennych: samoświadomości u dzieci oraz pozytywnego myślenia.

¹⁹ Szczegółowo omówionych we wspomnianej publikacji J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych...*, op. cit.

²⁰ Byli to nauczyciele ze szkół z Krakowa, Wieliczki, Olkusza, Oświęcimia, Jaworzna, Słupnic.

Wypowiedzi nauczycieli wskazują na zauważony przez większość z nich wpływ modelu NSE na opisywane zmienne: samoświadomość dzieci oraz nadzieję podstawową. Badania ilościowe, w których respondentami były dzieci, przypomnę, pokazywały perspektywę czasową w kształtowaniu szczególnie umiejętności budowania samoświadomości.

W wynikach zaprezentowanych w tym artykule badań jakościowych będących uzupełnieniem badań psychometrycznych odnajdujemy głębsze potwierdzenie postawionych hipotez. Słowa wypowiedziane przez dzieci w wypracowaniach oraz nauczycieli w ankietach napawają nadzieją na możliwość efektywnego wykorzystania modelu NSE w kształtowaniu umiejętności życiowych ważnych dla rozwoju dzieci w pierwszym etapie edukacyjnym.

Autorka wyraża nadzieję, że zaprezentowane rozwiązanie metodyczne wykorzystujące afirmację przyczyni się do dalszych poszukiwań w kwestii kształtowania umiejętności życiowych dzieci w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz do badawczych analiz tych zjawisk na niwie pedagogiki i psychologii pozytywnej oraz wykorzystania tego rozwiązania metodycznego także do innych treści edukacyjnych na wyższych poziomach edukacyjnych.

Ad 3.

J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci zdolnych plastycznie – uczestników projektu Nauka – Sztuka – Edukacja (porównanie badań ilościowych i jakościowych)* „Państwo i Społeczeństwo” 2023, nr 2

Kolejny w cyklu przedstawianych artykułów przedstawia wycinek z opisywanych wyżej, trzyletnich badań prowadzonych metodą eksperymentu pedagogicznego, a dotyczących kształtowania się umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym, w tym dzieci zdolnych, poprzez realizację innowacyjnego programu edukacji plastycznej Nauka – Sztuka – Edukacja. Wyniki badań ilościowych, prowadzonych wystandaryzowanymi testami diagnostycznymi opisanymi wyżej, a ukazującymi takie umiejętności, jak relacje interpersonalne dzieci, podejmowanie decyzji, radzenie sobie z sytuacją trudną i kierowanie stresem oraz interesujące w tym artykule budowanie samoświadomości, zostały opublikowane w postaci monografii (J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych Nauka – Sztuka – Edukacja na przykładzie badań eksperymentalnych*, Societas Vistulana, Kraków 2021).

W zaprezentowanym tekście dokonuję kolejnego porównania wyników badań ilościowych dotyczących umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci z nieopisywanymi jeszcze wynikami badań pochodzących z dodatkowych technik jakościowych (obserwacja nauczycielska i wnioski nauczycieli z badań jakościowych oraz autorski test projekcyjny skierowany do dzieci: „Moje mocne i słabe strony”, wersja dla dziewcząt i chłopców).

Badania ilościowe ukazują długi proces kształtowania się tej umiejętności i załamanie się wyników tej zmiennej po klasie drugiej.

Badania jakościowe potwierdzają długość kształtowania się samoświadomości, a szczególnie pozytywnej samooceny u dzieci, ale ukazują systematycznie wzrastającą dojrzałość dzieci w tej trudnej dla tego wieku umiejętności.

W okresie popandemicznym i trudnym czasie braku poczucia bezpieczeństwa spowodowanym konfliktami wojennymi kształtowanie pozytywnej samooceny staje się kwestią ważną w edukacji dzieci w pierwszym etapie edukacyjnym ze względu na ich zdrowie psychiczne. Projekt Nauka – Sztuka – Edukacja staje się zatem jednym z gotowych rozwiązań (pod postacią innowacyjnego programu edukacji plastycznej) do kształtowania tej umiejętności.

Warto zauważyć, że wpływ modelu NSE szczególnie widoczny jest w kształtowaniu umiejętności interpersonalnych dzieci oraz umiejętności radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowaniem stresem, zwłaszcza w wybieraniu strategii pozytywnej (współpracy w grupie) w odróżnieniu do strategii negatywnych: agresji, uniku i ulegania.

Natomiast wyniki badań pokazują, że umiejętności podejmowania decyzji oraz pozytywny obraz samooceny dzieci z grup eksperymentalnych pojawia się dopiero po trzecim roku prowadzonych działań dydaktycznych.

Biorąc pod uwagę interesującą nas w niniejszym opisie **samoocenę dzieci**, trzeba stwierdzić, że proces kształtowania się tej umiejętności życiowej jest długi, wymaga systematycznych działań dydaktyczno-wychowawczych, cierpliwości nauczyciela i spokojnego oczekiwania na wynik tych działań.

Jak zaznaczyłam w publikacji omawiającej badania ilościowe, porównując dzieci z grup eksperymentalnych razem (N=52) i z grup kontrolnych razem (N=59), możemy zauważyć zwiększającą się, co roku w zmiennej: samoocena średnią rang; wyniki te są istotne statystycznie w każdej turze badań, oprócz tury trzeciej. Istotność dwustronna na rzecz grupy eksperymentalnej wzrosła z 0,03 (2015 r.) do 0,00 (2018 r.), warto jednak zauważyć, że po klasie drugiej samoocena grupy eksperymentalnej znacznie się zmniejszyła od wyniku z klasy pierwszej (przed klasą pierwszą i po klasie pierwszej) i nie była istotna statystycznie. Wynik ten zarówno u chłopców, jak i dziewcząt (tu: szczególnie) zauważalny jest, ale dopiero po trzech latach realizacji modelu NSE. W grupie kontrolnej z kolei średnia rang w zmiennej samoocena spadła z 50,07 aż do 37,17²¹.

Wśród różnych zastosowanych technik badawczych (wymienionych w punkcie 4) odniosę się do tych, które szczególnie badają umiejętności dla budowania samoświadomości u dzieci – a jest to **technika**:

- technika obserwacji sytuacyjnej (narzędzie: dziennik obserwacyjny dla nauczycieli), polegająca na odnotowywaniu sytuacji dotyczących umiejętności życiowych dzieci bezpośrednio po ich zauważeniu, po warsztatach plastycznych i innych sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych;
- technika testu projekcyjnego pt. *Moje mocne i słabe strony* (wersja rysunkowa, autorska dla dziewcząt i chłopców) jako uzupełnienie badań eksperymentalnych, dla pracy nauczyciela z dzieckiem, odnoszącego się do umiejętności budowania samoświadomości w zakresie identyfikacji własnych mocnych i słabych stron.

W poniższej tabeli nr 2 zebrano wnioski z informacji przedstawionych w dziennikach obserwacyjnych prowadzonych przez trzy lata przez nauczycieli dzieci biorących udział w eksperymencie (12 nauczycielek²²).

²¹ J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności...*, op. cit., s. 256.

²² W badaniach uczestniczyło 12 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z 12 szkół: sześciu szkół z Krakowa, a także szkół z Jaworzna, Olkusza, Oświęcimia, Wieliczki i Słupnic koło Limanowej. Były to następujące szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Św. Wojciecha w Krakowie, Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 3 im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 25 im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 27 im. Marii Konopnickiej w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 65 im. Czesława Janczarskiego w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 113 im. Leopolda Węgrzynowicza w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Wieliczce, Zespoły Szkół nr 1 w Oświęcimiu, Szkoły Podstawowej z Oddziałami Sportowymi nr 8 im. Marii Curie-Skłodowskiej w Oświęcimiu, Uniwersytecka Katolicka Szkoła Podstawowa KANA w Jaworznie. W badaniach szeregu czasowego, corocznego uczestniczyły następujące szkoły: Szkoła Podstawowa nr 43 im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Szkoła Podstawowa nr 10 im. Kornela Makuszyńskiego w Olkuszu, Zespół Placówek Oświatowych w Słupnicach.

Tabela nr 2. Wnioski z informacji przedstawionych w dziennikach obserwacyjnych prowadzonych przez trzy lata przez nauczycieli dzieci biorących udział w eksperymencie do modelu NSE

JAKOŚCIOWE TECHNIKI WSPIERAJĄCE EKSPERYMENT PEDAGOGICZNY (OBSERWACJA SYTUACYJNA) I (TEST PROJEKCYJNY: MOJE MOCNE I SŁABE STRONY)		
• Obserwacja nauczyciela prowadzącego (co pół roku w dzienniku obserwacyjnym), podsumowanie klasa I i 3 trudności/sukcesy		
Grupa umiejętności życiowych	Klasa I	Klasa 3
Umiejętności budowania samoświadomości (samoocena, Identyfikacja własnych mocnych i słabych stron)	- zbyt przesadne nazywanie swoich mocnych stron - brak dostrzegania tego nad czym powinny poprawować - brak wiary we własne możliwości - niepowodzenia, choćby najmniejsze były powodem dużego zawodu i smutku	- duża ilość angażuje się w konkursy szkolne i pozaszkolne - podejmują wyzwania, nie boją się porażki - wyzwania traktują jako rozwój swoich zainteresowań, a nie chęć zdobycia nagrody - zmiana zachowania dzieci nieśmiałych, zgłaszanie się do występów, zwiększona aktywność na lekcjach i zewnętrznych warsztatach, samodzielność - włączanie do grup dzieci zdolnych mniej zaangażowanych społecznie a także o zbyt wysokiej samoocenie, - trafne określenie swoich mocnych i słabych stron (w kartach projekcyjnych) - oraz w autoportretach, tworzonych na zakończenie eksperymentu (co zauważali także rodzice)

Opisane powyżej badania jakościowe obserwacyjne nie ukazują zatem zaprezentowanej w opisie badań ilościowych - samooceny grupy eksperymentalnej zmniejszonej po klasie drugiej w porównaniu z wynikiem z klasy pierwszej. Nauczyciele opisują stopniowy wpływ modelu NSE na samoświadomość dzieci, z czasem i w miarę jego realizacji opisują coraz więcej sytuacji szkolnych i pozaszkolnych o tym świadczących.

Potwierdzeniem opisanego powyżej faktu są także uzupełnione przez dzieci testy projekcyjne. Wszystkie karty dzieci z grupy eksperymentalnej wizualnie bardzo różnią się od kart projekcyjnych dzieci w grupy kontrolnej. Dzieci z grupy eksperymentalnej obok tekstu, który zdecydowanie mocniej rozbudowują przy pytaniu: Co robię dobrze? (głową, sercem, rękoma, nogami) niż przy pytaniu: Nad czym muszę popracować?; wizualnie przedstawiają w postaci rysunków, symboli swoje myśli. Karty te są zdecydowanie bardziej kreatywne i cechuje je bogactwo kolorystyki i słowa. Pojawia się tu dużo więcej zdań, różnorodnych określeń. Karty projekcyjne dzieci z grup kontrolnych zachowują pewną ascetyczność, nie pojawiają się kolory, określenia są pojedyncze i jest ich niewiele. Wybrane karty projekcyjne ukazane są w artykule.

W drugiej części publikacji opisano wnioski nauczycieli prowadzących model NSE – wypowiedziało się na jego temat 11 nauczycieli. Wszyscy badani nauczyciele, którzy przez trzy lata realizowali projekt, formułując wnioski, zauważają jego pozytywny wpływ na sferę budowania umiejętności samoświadomości u dzieci. Wielu z nich zwraca także uwagę, że jest to proces długi i wymagający permanentnego ćwiczenia w kierunku zdobywania przez dzieci pozytywnej samooceny. Nie należy zatem zrażać się, kiedy nie widzimy zadowalających efektów już po klasie pierwszej (wykazały to wyniki ilościowe i jakościowe). Nauczyciele nie zauważają jednak w sformułowanych wnioskach spadku samooceny dzieci po klasie drugiej (co odnotowaliśmy w badaniach ilościowych), uważają, iż wzrost samooceny jest stopniowo mocniej zauważalny.

W niniejszym artykule starałam się skonfrontować wyniki badań ilościowych z badaniami jakościowymi. Wybrałam do tego celu zmienną samoświadomości, a w niej samoocenę dzieci, bowiem ta jest obecnie, moim zdaniem, najważniejszą z umiejętności życiowych ze względu na problemy dzieci ze zdrowiem psychicznym po okresie pandemii oraz w czasie braku bezpieczeństwa związanego z działaniami wojennymi na Ukrainie. Samoświadomość to – jak pisze M. Woynarowska-Sołdan – „zdolność poznawania samego siebie, swego charakteru, identyfikowania swoich mocnych i słabych stron, tego czego się pragnie, i tego co budzi niechęć, dzięki jej rozwijaniu, możliwe jest rozpoznanie objawów stresu lub presji ze strony innych, samoświadomość jest podstawą efektywnej komunikacji i relacji interpersonalnych. Jest ona także niezbędna do kształtowania umiejętności empatii”²³. Ta sama autorka za Michaeliem Watersem²⁴ określa umiejętności życiowe jako „moc wewnętrzną”, która wzmacnia jednostki i pozwala kierować życiem i zdrowiem.

Wyniki z badań jakościowych (obserwacja, testy projekcyjne, opisy wniosków z realizacji modelu NSE po klasach II i III) ukazały stopniowy wzrost pozytywnej samooceny u dzieci wskutek innowacyjnych rozwiązań dydaktycznych zastosowanych w prezentowanym projekcie. Nie odnotowano w zebranych materiale spadku samooceny po drugim roku prowadzenia modelu, co widoczne było w badaniach ilościowych. Wzrost ten zależy jednak, jak zaznaczają nauczyciele, od systematyczności działań nauczyciela. Badania jakościowe nieco zmieniły obraz wyników ilościowych tej zmiennej, uzyskanych po klasie II. Waga uwag, opinii, ocen użytkowników tego modelu w praktyce staje się dla autorki badań kwestią cenniejszą, zatem uznaję, iż samoocena dzieci wskutek realizacji modelu NSE zmienia się zgodnie z opiniami nauczycieli na co dzień obserwującymi dzieci – sukcesywnie.

Umiejętność życiowa, którą w niniejszym artykule opisywałam, tak ważna dla zdrowego psychicznego rozwoju dzieci, a potem młodzieży, jest konieczna, jak uważam, do kształtowania w czasach współczesnych często niezrozumiałych i niebezpiecznych dla najmłodszego naszego pokolenia. Model NSE jest zatem jednym z tych rozwiązań dydaktycznych, które mogą pomóc nauczycielom w tym jak się okazuje trudnym i długotrwałym procesie.

Ad 4.

J. Aksman, *Ciągłość trwania umiejętności życiowych dzieci – uczestników innowacyjnych warsztatów Nauka– Sztuka – Edukacja (badania longitudinalne 2013–2023)*, „Roczniki Pedagogiczne” 2024, t. 16(52), nr 1, s. 49–66

Ostatni z cyklu artykuł stanowi podsumowanie longitudinalnych badań dotyczących kształtowania umiejętności życiowych dzieci oraz - co stanowi główny cel tego artykułu - ciągłości ich trwania.

Badania nad ich kształtowaniem i ciągłością trwały pomiędzy latami 2015-2023. W początkowym okresie pomiędzy latami 2015-2018 badania były powtarzane co roku przez trzy lata i dotyczyły procesu kształtowania się takich umiejętności życiowych jak: umiejętności interpersonalne, budowania samoświadomości, podejmowania decyzji i radzenia sobie i kierowania stresem – w toku innowacyjnych warsztatów Nauka – Sztuka – Edukacja.

Wnioski z badań nad kształtowaniem się opisanych wyżej umiejętności zostały opublikowane w monografii w 2021 r. (Aksman, 2021). W trakcie opracowywania wyników ilościowo-jakościowych badań, dzieci – uczestnicy międzynarodowego modelu Nauka – Sztuka – Edukacja realizowały dalszą naukę szkolną już bez wpływu założonych w owym modelu zmiennych.

Opisane w niniejszym artykule badania realizowane były w ostatniej klasie szkoły podstawowej w 2023 r., dotyczyły ciągłości trwania ukształtowanych w okresie wczesnoszkolnym umiejętności życiowych. Badania prowadzono zatem na początku, tzw. wejściu w początkowy etap

²³ M. Woynarowska-Sołdan, *Rozwijanie umiejętności życiowych* [w:] *Edukacja zdrowotna. Podstawy teoretyczne. Metodyka. Praktyka*, red. B. Woynarowska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017, s. 336–337.

²⁴ M. Waters, *Słownik rozwoju osobistego. Pojęcia i teorie samodoskonalenia*, tłum. W. Grajkowska, Wydawnictwo Medium, Warszawa 1999; cyt. za: ibidem, s. 338.

szkoły podstawowej, oraz na tzw. wyjściu, czyli na zakończeniu etapu szkoły podstawowej przez tę samą grupę uczniów.

W artykule wykazano longitudinalność prowadzonych badań nad efektywnością modelu NSE. Opisano poszczególne jego etapy pomiędzy rokiem 2013 a rokiem 2023:

- pierwszy etap (2012/2013) – powstanie międzynarodowego modelu NSE (Słowenia, Słowacja, Ukraina, Polska) na bazie interdyscyplinarnych badań, przyjęcie tezy, że wybrane umiejętności życiowe dzieci mogą być kształtowane poprzez powtarzalność wątków metodycznych zastosowanych w innowacyjnie skomponowanym konspekcie warsztatów opartych na treściach zajęć plastycznych dla dzieci. Były to następujące elementy konspektu: relaksacja i motywacja, inicjacja, realizacja zadań (1) – pod okiem nauczyciela, wizualizacja, realizacja zadań (2) – przez samych uczniów, afirmacja i ewaluacja z konceptualizacją treści wprowadzanych na lekcji (powstała publikacja pod redakcją naukową autorki, opisana w pkt 1);

- drugi etap (2013 r.) – ukazał się pierwszy raport z badań nad wdrożeniem modelu NSE do praktyki życia szkolnego, model wdrożono w 15 szkołach małopolskich, badania trwały pół roku, w wywiadach nauczyciele zasugerowali stworzenie do programu zajęć plastycznych ich dokładnego planu i konspektów do realizacji w poszczególnych latach w klasach I–III szkoły podstawowej (powstał raport z badań pod redakcją autorki i ze współwykonaniem poszczególnych części raportu (Aksman, Pułka, Kordek, 2013);

- trzeci etap – w kolejnych latach (2015–2017) jako odpowiedź na sugestie praktyków stworzenie trzech podręczników dla klas I, II i III wraz z filmami instruktażowymi i materiałami dydaktycznymi (płyta CD) do prowadzenia innowacyjnych warsztatów plastycznych według modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Do prac nad powstaniem podręczników autorka zaprosiła pedagoga metodyka edukacji plastycznej Jolantę Gabzdyl (Aksman, Gabzdyl, 2015, 2016, 2017). Podręczniki zawierały szczegółowe konspekty zajęć, obejmujące założenia teoretyczne i dydaktyczne modelu NSE, stanowiły one zmienną niezależną w podjętych w kolejnych latach badaniach eksperymentalnych;

- czwarty etap – w latach 2015–2018 – realizacja modelu NSE w 12 szkołach podstawowych w Polsce południowej przez trzy lata w edukacji wczesnoszkolnej w wybranych klasach eksperymentalnych i kontrolnych. Badania prowadzone metodą eksperymentu prowadzone były po każdym roku realizacji modelu w szkole. Szczegółowy opis wyników badań nad efektywnością kształtowania umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym poprzez omawiany model przedstawiają monografia autorki z 2021 r. (Aksman, 2021) oraz dwa artykuły obrazujące wyniki badań jakościowych towarzyszących badaniom testowym ilościowym (artykuły autorskie ukazały się w latach 2022 i 2023);

- piątym etapem, będącym dopełnieniem podjętych w 2012 r. badań, są przedstawione w tym artykule wyniki badań z 2023 r., stanowiące opis ciągłości trwania/nieciągłości trwania ukształtowanych w okresie wczesnoszkolnym umiejętności życiowych uczestników warsztatów prowadzonych zgodnie z modelem NSE (artykuł autorski ukazał się w 2024 r.).

Założenia teoretyczne modelu NSE oraz prowadzonych w kolejnych latach badań autorskich przedstawiono już w pkt 1–2. W tym miejscu zostaną tylko wymienione i przypomniane:

W przypadku teoretycznych założeń modelu są to:

- teoria twórczości rysunkowej dzieci Stefana Szumana,
- psychologiczna koncepcja rozwoju twórczości plastycznej dzieci Stanisława Popka,
- koncepcja Petera Aggletona kształtowania umiejętności życiowych,
- teorii konstruowania autorskich programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój uczniów we współczesnej edukacji Janusza Gniteckiego.

Z kolei teorie wykorzystane do założeń działań edukacyjnych prowadzących do kształtowania umiejętności życiowych poprzez działania afirmacyjne oraz wykorzystane w badaniach własnych autorki pochodzą z założeń edukacji zdrowotnej. Są to (Aksman, 2021):

- holistyczny model zdrowia (zdrowie psychiczne, społeczne, emocjonalne),
- teoria psychologiczna Martina Seligmana (osobisty rozwój, pełnia życia, psychologia pozytywna, dobrostan psychiczny, teoria PERMA, pozytywne aktywności – rola afirmacji),
- model salutogenezy Aaron'a Antonovsky'ego (ważne zdrowie całej populacji, nie tylko chorych bądź podlegających inkluzji, np. dzieci zdolnych; ważkość zasobów odpornościowych człowieka; koherencja (zrozumiałość, zaradność, sensowność),

– teorie socjologiczne Bernarda Bernsteina i Göra Thörborna (zmniejszania nierówności społecznych), Alana Tourina (kształtowania indywidualności, na bazie cech ważnych dla jednostki), *Human ecology* w ujęciu Andrzeja Radziewicza-Winnickiego – przynależność do miejsca w danym ekosystemie, postępowanie ekologiczne jako równoważnik podmiotowości jednostek i inkluzji w odniesieniu do pedagogiki pozytywnej.

W ostatnim artykule przedstawiono także założenia metodologiczne opisywanych badań. Celem przeprowadzonych pomiędzy 27 stycznia 2023 r. a 29 maja 2023 r. badań było określenie wpływu modelu Nauka – Sztuka – Edukacja na ciągłość trwania ukształtowanych w okresie wczesnoszkolnym umiejętności życiowych dzieci po 4, 5 latach od zakończenia działań edukacyjnych związanych z realizacją modelu. Przedmiotem badań były odpowiedzi dzieci – ósmoklasistów – na przedstawione w itemach kwestionariuszy zadania. Warto dodać, że badane umiejętności życiowe dotyczyły tych samych zmiennych, które podlegały badaniom w latach 2015–2018.

Główny problem badawczy przeprowadzonych w 2023 r. badań brzmiał:

w jaki sposób trzyletnia realizacja modelu Nauka – Sztuka – Edukacja, realizowana w edukacji wczesnoszkolnej (w latach 2015–2018), wpłynęła na trwałość w ukształtowanych umiejętnościach życiowych dzieci po 4,5 latach od zakończenia tych edukacyjnych działań eksperymentalnych (w grupie eksperymentalnej w porównaniu z grupą kontrolną prowadzonego eksperymentu pedagogicznego)?

Problem główny został uszczegółowiony w postaci pytań szczegółowych. Sposoby poszukiwania ich rozwiązania poprzez wybrane do tego celu narzędzia diagnostyczne i zawarte tam pytania, odnoszące się do zmiennych badawczych określonych w tych badaniach, umieszczono pod każdym problemem szczegółowym.

Problemy szczegółowe (oraz zmienne) dotyczyły następujących kwestii:

1. Jak model NSE wpłynął na ukształtowanie **umiejętności interpersonalnych** u dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
Badane umiejętności interpersonalne to: aktywne słuchanie, przekazywanie informacji zwrotnych w zmiennych *Testu KNIIS*: relacje interpersonalne, ja wobec innych, inni wobec mnie.
2. Jak model NSE wpłynął na **ukształtowanie umiejętności dla budowania samoświadomości** dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
Badane umiejętności to: samoocena, identyfikacja własnych mocnych i słabych stron, pozytywne myślenie, budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby w zmiennych *Testu KNIIS*: samoocena, nadzieja podstawowa – pozytywne myślenie.
3. Jak model NSE wpłynął na **umiejętności podejmowania decyzji** u dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
Badane umiejętności to: krytyczne i twórcze myślenie, rozwiązywanie problemów, identyfikacja ryzyka dla siebie i innych, poszukiwanie alternatyw, uzyskiwanie informacji i ocena ich wartości, przewidywanie konsekwencji własnych działań, stawianie sobie celów. Zmienne obrazujące te umiejętności to zmienne z *Testu Skali Postaw Twórczych/Odtwórczych* – krytyczne i twórcze myślenie, rozwiązywanie problemów, oraz z *Testu KNIIS* – przekonanie o własnej skuteczności.
4. Jak model NSE wpłynął na **umiejętności radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowania stresem** u dzieci w badanych grupach eksperymentalnych w porównaniu z grupami kontrolnymi?
Badane umiejętności to: samokontrola, radzenie sobie z presją, gospodarowanie czasem, radzenie sobie z lękiem, trudnymi sytuacjami, poszukiwanie pomocy. Zmienne ukazujące te umiejętności to zmienne z *Kwestionariusza Radzenia Sobie w Sytuacjach Niezgody RSNZ* (zmienne strategii negatywnej: unik, agresja, uleganie, oraz strategii pozytywnej: współpraca).
5. **Jakie związki występują pomiędzy zmiennymi:** samooceny szczegółowe – specyficzne a relacje interpersonalne, obraz świata – nadzieja podstawowa a poczucie skuteczności w grupach eksperymentalnych i kontrolnych?
Badania prowadzono **metodą sondażu diagnostycznego, techniką był pomiar środowiska wychowawczego, a narzędziami testy diagnostyczne**, zastosowano metodologię według rozumienia Tadeusza Pilcha (Pilch, 2001). Były to badania diagnostyczne, ilościowe. Wykorzystano następujące trzy testy diagnostyczne:
 1. B. Gołek, E. Wysocka, *Kwestionariusz Nastawień Intrapersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata KNIIS*, MEiN, Kraków 2011 (dostępny na stronie www.wybieoramzawod.pl w zakładce

Testy i materiały – poziom gimnazjum (testy były tworzone w czasie poprzedniej struktury edukacyjnej) 60 pytań.

2. R. M. Sigva, *Kwestionariusz postaw twórczych vs odtwórczych KPTO*, MEiN, Kraków 2011 (dostępny na stronie www.wybieramzawod.pl w zakładce Testy i materiały – poziom gimnazjum (testy były tworzone w czasie poprzedniej struktury edukacyjnej) 30 pytań.
3. D. Borecka-Biernat, *Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Niezgody RSNZ*, MEiN, Kraków 2011, wersja papierowa 33 pytania.

Wybór testów nie był przypadkowy. Są to testy diagnostyczne opracowane w programie „Wybieram zawód” w 2011 r. (www.wybieramzawod.pl). Testy te opracowano dla wszystkich etapów edukacyjnych, biorąc pod uwagę wiek dzieci/młodzieży i uwzględniając powtarzalność zmiennych w poszczególnych testach. Tak skomponowane założenia teoretyczne opisywanych narzędzi badawczych dają możliwość porównywania zmieniających się z wiekiem dzieci/młodzieży badanych cech, w opisywanym przypadku poddanych badaniu ich umiejętności życiowych. Testy diagnostyczne badające te same zmienne zostały użyte w badaniach opisanych w pkt 2 (monografia), ale przeznaczone były dla dzieci w młodszym wieku szkolnym.

W badaniach uczestniczyły dzieci z grupy eksperymentalnej (19 dzieci) oraz kontrolnej (18 dzieci) – tylko te, które brały udział w prowadzonym w latach 2015–2018 projekcie Nauka – Sztuka – Edukacja w czasie ich edukacji wczesnoszkolnej.

Obie grupy badawcze (eksperymentalna i kontrolna) uzupełniły trzy testy diagnostyczne.

Analizy były prowadzone zarówno dla wyników surowych, jak i dla wyników przeliczonych na skalę STEN. Dla danych surowych, w celu sprawdzenia różnic pomiędzy średnimi wynikami w próbie eksperymentalnej i próbie kontrolnej, przeprowadzono testy t-Welcha dla prób niezależnych, przy czym uprzednio sprawdzono założenie dotyczące normalności rozkładu zmiennych za pomocą testu Shapiro-Wilka. Dla danych przeliczonych na skalę STEN przeprowadzono nieparametryczne testy U Manna-Whitneya, jako że zmiennych mierzonych w ten sposób nie można uznać za ciągłe. Dla każdej zmiennej testy przeprowadzono na poziomie istotności 0,05, stosując hipotezę alternatywną.

W przypadku zmiennych, dla których wykryto istotne różnice pomiędzy próbą eksperymentalną a kontrolną, zbadano w grupie kontrolnej istotność różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami²⁵.

Dodatkowo oszacowano korelacje rang Spearmana dla następujących par zmiennych:

- samooceny szczegółowe – specyficzne; funkcjonowanie interpersonalne,
- obraz świata – nadzieja podstawowa; poczucie skuteczności.

Korelacje szacowano osobno dla grupy kontrolnej i eksperymentalnej, a istotność współczynników korelacji Spearmana badano testem t dla korelacji.

Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem języka R (R Core Team, 2021) i programu R Studio (RStudio Team, 2020).

Wyniki zostały przedstawione w postaci dwóch tabel opisujących ciągłość trwania umiejętności życiowych dzieci – uczestników innowacyjnych warsztatów Nauka – Sztuka – Edukacja w obliczeniach testu Manna-Whitneya i testu t-Welcha. Pierwsza tabela obrazowała umiejętności życiowe młodzieży będącej uczestnikami projektu Nauka – Sztuka – Edukacja realizowanego w edukacji wczesnoszkolnej (2015–2018) i uzyskane w badaniach na zakończenie etapu szkoły podstawowej (2023 r.) – zestawienie łączne (test Manna-Whitneya), a druga tabela obejmowała zestawienie łączne tych umiejętności (test t Welcha). W tabeli nr 3 przedstawiono obraz współczynnika korelacji rang według Spearmana do par zmiennych: samooceny szczegółowe-specyficzne/funkcjonowanie interpersonalne oraz obraz świata-nadzieja podstawowa/poczucie skuteczności.

Określono następujące wnioski:

– cztery i pół roku po zakończeniu zamierzonego wpływu modelu NSE na kształtowanie się u dzieci umiejętności życiowych (tj. relacji interpersonalnych, podejmowania decyzji, budowania

²⁵ Dotyczy to wyłącznie kwestionariusza RSNZ. W przypadku SPTO, z powodu braków danych na temat płci nie było możliwości przeprowadzenia testu pomiędzy kobietami a mężczyznami.

samoświadomości, pokonywania sytuacji trudnych) obserwujemy, że ciągłość trwałości tych umiejętności silnie łączy się z obrazem, jaki dały pierwsze badania dokonane po roku trwania wpływu modelu (Aksman, 2020). Pokazały one różnice istotne statystycznie w zmiennych testu RSNZ. Zarówno w 2016 r. – po roku prowadzenia modelu NSE, jak i w 2023 r., po upływie 4,5 roku od braku kontaktu dzieci z innowacyjną dydaktyką modelu, obserwujemy obniżenie zachowań agresywnych i unikowych w grupie eksperymentalnej, a ich wzrost w grupie kontrolnej, natomiast wzrost zachowań zadaniowych, związanych ze współpracą w grupie eksperymentalnej w porównaniu z grupą kontrolną. Uwidocznione już po roku trwania modelu NSE różnice istotne statystycznie w tych zmiennych utrzymały się zatem nie tylko do końca trwania tego modelu w edukacji wczesnoszkolnej badanych dzieci (2018 r.), ale i zachowały się aż po 2023 r., czyli ostatni rok edukacji tych dzieci w szkole podstawowej.

Dane te pozwalają stwierdzić, że **model NSE najsilniej wpłynął i zachował ciągłość trwania swego wpływu na umiejętności radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowania stresem u dzieci.**

Inną zmienną, która ujawniła się także już po roku (Aksman, 2021) i pozostała aktywna w grupie eksperymentalnej do końca etapu szkoły podstawowej, jest przekonanie o własnej skuteczności; różnica istotna statystycznie pojawiła się przy analizie tej zmiennej (podobnie jak u powyższych zmiennych) w obu testach użytych w badaniach.

Możemy zatem potwierdzić, że model NSE wpłynął także w ciągłości trwania na umiejętności podejmowania decyzji u dzieci w badanej grupie eksperymentalnej w porównaniu z grupą kontrolną. Potwierdza to również fakt, że wyniki zbliżone do różnicy statystycznej w grupie eksperymentalnej uzyskano także w zmiennych: twórcze myślenie-sfera emocjonalno-motywacyjna oraz twórcze myślenie-strefa działania (choć taką różnicę w poprzednich badaniach mogliśmy zaobserwować dopiero po trzech latach trwania modelu (Aksman, 2021, s. 140).

Co ciekawe, **ukształtowane także już po roku trwania modelu NSE u grupy eksperymentalnej umiejętności interpersonalne wyższe w porównaniu z grupą kontrolną (Aksman, 2021, s. 140) nie wytrzymały próby czasu, ciągłości trwania** – nie zauważono różnic istotnych statystycznie pomiędzy grupami, jedynie w sferze poznawczo-intelektualnej grupa eksperymentalna uzyskała wyższe wyniki, zbliżone do różnicy statystycznej.

Przerwany w 2018 r. wpływ modelu NSE na dzieci z grupy eksperymentalnej spowodował jednak **zakłócenie w procesie budowania samoświadomości u dzieci.** Badania wykonane w latach 2015–2018 pokazały, że kształtowanie umiejętności samooceny i pozytywnego myślenia jest procesem wymagającym permanentnego działania, jak również procesem długotrwałym (pierwsze wyniki istotne statystycznie wykazano dopiero po dwóch, a u dziewcząt nawet po trzech latach trwania modelu). W niniejszych badaniach już w ogóle nie wykazano takich różnic, a zatem **ciągłość trwania tych umiejętności niestety się nie sprawdziła.** Musimy jednak przypomnieć, że długi okres nauki zdalnej (pandemia, lata 2020–2021) mógł być też istotnym powodem zakłócenia ciągłości umiejętności ukształtowanej w 2018 r. Ważne także, aby o kształtowanie tej umiejętności dbać przez wszystkie lata trwania szkoły podstawowej i ponadpodstawowej.

Ciągłość trwania ukształtowanych w edukacji wczesnoszkolnej dzięki modelowi NSE umiejętności życiowych sprawdziła się szczególnie (pomimo pandemii i zagrożeń wojennych) w następujących umiejętnościach: **umiejętności radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowania stresem u dzieci (wybór strategii zadaniowej, współpracy, ograniczenie strategii negatywnych – agresji i uniku) oraz w umiejętności podejmowania decyzji (poczucia skuteczności podejmowanych działań).**

Jak się wydaje, jest to bardzo ważna konstatacja, nie tylko dla badaczy przestrzeni edukacji wczesnoszkolnej, ale także dla praktyków: nauczycieli, wychowawców oraz rodziców. Potwierdzona badawczo ciągłość trwania ukształtowanej w wieku wczesnoszkolnym, opisywanej umiejętności życiowej – radzenia sobie z sytuacją trudną i kierowania stresem – tak ważnej w obecnych czasach (niestanowiących dla dzieci zupełnie bezpiecznej „przystani”) stanowi podstawę rekomendacji wdrożenia modelu NSE do pracy nauczycielskiej. Autorkę cieszy fakt wpływu modelu szczególnie na aspekt zdrowego psychicznego rozwoju dziecka w wieku wczesnoszkolnym.

Podsumowanie:

Opisany cykl czterech publikacji poszerza dotychczasowe ustalenia w obszarze dyscypliny pedagogika o niżej wymienione aspekty.

- 1) Wprowadzenie modelowego rozwiązania – modelu NSE – w zakresie kształtowania umiejętności życiowych (tj. relacji interpersonalnych, podejmowania decyzji, budowania samoświadomości, pokonywania sytuacji trudnych) dzieci w młodszym wieku szkolnym;
- 2) Zwrócenie uwagi na wagę umiejętności życiowe dzieci rozpoczynających naukę szkolną.

Umiejętności życiowe, jak twierdzi M. Waters²⁶, są „mocą wewnętrzną” człowieka, szczególnie współcześnie, w trakcie pandemii i po okresie jej trwania oraz w czasie braku bezpieczeństwa i zagrożenia działaniami wojennymi – ważna jest ich realizacja już od okresu przedszkolnego oraz ich ciągłe doskonalenie, co przyczynia się do wzmocnienia jednostek w ich wzrastaniu, do lepszego kontrolowania życia, a w nim szeroko pojętego zdrowia. Dlatego też stały się one kluczowym ogniwem w założeniach modelu NSE i skierowane są do najmłodszych odbiorców – dzieci w młodszym wieku szkolnym, czego brak jest w systematycznie prowadzonych zajęciach dla dzieci we współczesnej szkole, a co spotyka się z coraz szerszym zasięgiem w programach wychowawczo-profilaktycznych oraz w programach dla młodych dorosłych i dorosłych.

- 3) Wprowadzanie innowacyjnego rozwiązania dydaktycznego, określonego w przygotowanych konspektach warsztatów plastycznych dostosowanych do dzieci w klasach I–III szkoły podstawowej, warsztatów, których schemat może być zastosowany także do innych treści edukacji szkolnej, warsztatów, których realizacja pozostaje kompatybilna z podstawą programową dotyczącą treści plastycznych dla klas I–III szkoły podstawowej. Nowatorskość modelu NSE, opierającego się na opisanych wyżej teoriach psychologicznych i socjologicznych, polega więc na tym, że umiejscowiony jest on w treściach przedmiotowych (edukacja plastyczna) – odpowiada założeniom programowym dla klas I–III edukacji wczesnoszkolnej i sam innowacyjny warsztat (etapy konspektu) jako taki może być (po pozytywnych wynikach badań) stosowany także i do innych treści programowych, kształtując tym samym umiejętności życiowe uczniów również na wyższych etapach edukacyjnych.
- 4) Biorąc pod uwagę rozwój twórczości plastycznej dzieci, model NSE bazuje szczególnie na systemowej, inwestycyjnej teorii twórczości Roberta Sternberga i Todda Lubarta, a z kolei w odniesieniu do działań pedagogicznych odnoszących się w modelu do całej klasy szkolnej – wszystkich dzieci, nie tylko dzieci uzdolnionych plastycznie, znajduje swoje umocowanie w **holistycznym modelu zdrowia oraz w niektórych aspektach modelu salutogenezy**. Jak wskazuje B. Woynarowska, to właśnie koncepcja salutogenezy, stanowiąca podstawę promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej, jest także szczególnie ukierunkowana na rozwijanie umiejętności życiowych. A to właśnie one są centralnym elementem modelu NSE, umiejscowione są w podejściu metodycznym warsztatów plastycznych skierowanych do dzieci w edukacji wczesnoszkolnej.

²⁶ M. Woynarowska-Sołdan (za: M. Waters), *Rozwijanie umiejętności życiowych...*, op. cit., s. 338.

Koncepcja ta poprzez działania propagatorów edukacji zdrowotnej w Polsce, na czele z B. Woynarowską, spowodowały, iż model salutogenezy w różnych jego obszarach powoli wkracza do założeń programów zwłaszcza zajęć wychowawczo-profilaktycznych przeznaczonych dla młodzieży, w zdecydowanej mniejszości dotyczy programów stosowanych w przedszkolach i szkołach I etapu edukacyjnego²⁷. Nowatorskim zatem podejściem prezentowanym w niniejszym opracowaniu jest zastosowanie tego podejścia do programu edukacji wczesnoszkolnej w działaniach dotyczących treści przedmiotowych (wychowania plastycznego) oraz umiejscowienie tych działań edukacyjnych w odpowiednio przygotowanym innowacyjnym konspekcie zajęć warsztatowych, który w przyszłości może być także użyty do treści innych przedmiotów kształcącym umiejętności życiowe dzieci i młodzieży podczas realizacji działań dydaktycznych dotyczących różnych treści przedmiotowych.

Warto dodać, że konspekty opisywanych warsztatów tworzone były w paradygmacie dydaktyki konstruktywistyczno-interpretatywnym – zarówno rozwojowym, kulturowym, jak i konektywistycznym, a zatem wybrane konspekty odnoszą się do elementów kontekstów uczenia się w rozumieniu zarówno jeszcze w pewnym zakresie J. Piageta, ale przede wszystkim L. Wygotskiego i J. Brunera. Model NSE zakłada bowiem koncentrację uwagi zarówno na jednostkę, jak i kulturę oraz wykorzystuje (jednak ze względu na pierwszy etap szkolny nie w dużym wymiarze) nowe technologie i środowisko cyfrowe (zasoby pomocne w prowadzeniu lekcji zgromadzone zostały na płytach CD oraz wskazano wiele stron internetowych z zasobami plastycznymi i muzycznymi służących przeprowadzeniu warsztatów). Opis wykorzystanych paradygmatów zastosowano w myśl podziału paradygmatów dydaktyki przedstawionych przez Dorotę Klus-Stańską²⁸.

Na takie podejście do współczesnej dydaktyki, do jej zwiększającej się wagi we współczesnej pedagogice wskazuje także literatura zagraniczna. Już od początków lat dwutysięcznych, jak zauważa Katarzyna Potyrała, w tejże literaturze podkreśla się znaczenie fuzji dydaktyki i pedagogiki²⁹, określając tę tendencję jako pedagogikę zmiany, toczącą się i zobrazowaną w naszych czasach, na naszych oczach. Dydaktyka umocowana w pedagogice, korzystająca z psychologii i socjologii z jednej

²⁷ M.in.: „FreD Goes Net” to międzynarodowy projekt finansowany przez Unię Europejską ze środków Programu Zdrowia Publicznego (*Community Action Programme for Public Health 2003–2008*) oraz kraje w nim uczestniczące. Beneficjentem i koordynatorem programu w Polsce jest Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, <https://www.narkomania.org.pl/czytelnia/podstawy-teoretyczne-programu-fred-goes-net/>, data dostępu: 8.08.2021 r.;

„Szkolny System Wsparcia Zdrowia Psychicznego – Program Promocji i Profilaktyki dla szkół ponadpodstawowych”. Autorki: Małgorzata Nowicka i Aleksandra Wzorek, Warszawa 2017. Program powstał w ramach projektu „Myślę pozytywnie”, finansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020, <https://myslepozytywnie.pl/publikacje/Program%20profilaktyczny%20dla%20szkoly%20ponadpodstawowej.pdf>, data dostępu 8.08.2021 r.

Jedną z ciekawszych propozycji dla przedszkoli wykorzystującą model salutogenezy jest program Christiny Krauze, *Program „Ja to ja” Wzmacnianie poczucia własnej wartości u dzieci w wieku przedszkolnym z udziałem Pauliny i Emila*, tłum. M. Wojdak-Piątkowska, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2012 – program realizowany w przedszkolach w Getyndze i Gdańsku.

²⁸ D. Klus-Stańska, *Paradygmaty dydaktyki. Myśleć teorią o praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018, s. 116 i 158–159.

²⁹ K. Potyrała, za: Eastes, Pellaud, Giordan, *Pedagogy of Change. According to Andre Giordan*, Brill, Leiden 2025, p. 236.

strony tworzy teorie uczenia się (przy sile epistemologii, antropologii, wiedzy kognitywnej i neuronauce), a jej produktem są definicje i ich aplikacje w środowisku. Z drugiej strony zaś dydaktyka występuje jako dyscyplina z modelami kreacji wiedzy, na które wpływają sama wiedza i umiejętności, techniki eksperymentalne, technologiczne aplikacje oraz historia tej dyscypliny. Zarówno definicje dydaktyczne, jak i rozwój wiadomości mających zastosowanie w edukacji spotyka się w procesach, które stanowią o połączeniu dydaktyki i pedagogiki: nauczaniu, mediacji (tu: popularyzacji i komunikacji) oraz profesjonalnym treningu. Wszystkie te procesy ulegają współcześnie zmianie.

Stąd także propozycja zmiany w odniesieniu do dydaktyki – prowadzenia zajęć szkolnych w prezentowanych warsztatach plastycznych. Biorąc pod uwagę przedstawiony przez Katarzynę Potyrałę za Eastesem, Pellaudem i Giordanem schemat fuzji dydaktyki i pedagogiki³⁰, opisywany w tym opracowaniu, stworzony i zastosowany w praktyce szkolnej model NSE mieści się w światowych trendach podkreślających w czasach współczesnych (pedagogy of change) rolę dydaktyki, ale w jej nierozrwanym związku z pedagogiką oraz pokrewnymi związkami z teoriami psychologicznymi i socjologicznymi.

- 5) Włączenie teorii NSE we współczesne badania nad zdrowiem w ujęciu holistycznym (nie tylko młodzieży i dorosłych, ale także małych dzieci) otwiera nowe perspektywy dla pedagogiki, pozwala uznać teorie budujące NSE za paradygmat dający możliwość oceniania diagnostycznego poziomu umiejętności życiowych małych dzieci i ich rozwoju aż po etap kończący szkołę podstawową (zastosowanie wybranych wystandaryzowanych narzędzi badawczych wykorzystanych w podjętych badaniach jako baterii narzędzi służących pedagogom, psychopedagogom i edukatorom do oceny umiejętności życiowych dzieci), a samego programu i planu działań edukacyjnych NSE – już do kształtowania tych umiejętności.

Tematyka ta jest aktualnie kontynuowana przeze mnie w ramach badań:

Nazwa projektu badawczego realizowanego współcześnie jako kontynuacja powyższych zadań badawczych w latach 2022–2025: Realizacja założeń programów edukacji wczesnoszkolnej w zakresie kształtowania umiejętności życiowych dzieci – analiza podręczników i opinii nauczycieli. Propozycje rozwiązań metodycznych dotyczących edukacji osobistej i społecznej małych dzieci.

Określenie obecności i stopnia realizacji wymagań dotyczących umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym, zawartych w podstawie programowej, oraz poznanie możliwych rozwiązań metodycznych służących kształtowaniu tych umiejętności.

W Polsce w podstawie programowej kształcenia ogólnego uwzględniono wymagania dotyczące umiejętności życiowych (w konkretnych przedmiotach, szczególnie w przedmiocie wychowanie fizyczne, na etapach wyższych niż pierwszy etap edukacyjny). Projekt badawczy służy uzupełnieniu tych wymagań skierowanych do dzieci w edukacji wczesnoszkolnej, biorąc pod uwagę potrzeby

³⁰ Op, cit., s. 236.

społeczne dzieci wynikające z okresu popandemicznego, który wciąż przynosi wiele komplikacji w relacjach społecznych.

W ramach projektu wykonano badania sondażowe (metodą ankiety) wśród nauczycieli, trwa przygotowywanie wyników badań do publikacji, przedstawiono je już na dwóch konferencjach (dr Joanna Aksman, dr Danuta Skulicz).

Warto dodać, że na przełomie listopada/grudnia 2025 r. projekt NSE został wybrany i zgłoszony przez Panią Ambasador Reformy Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 43 w Krakowie mgr Annę Romańczyk do projektu IBE-PIB ogólnopolskiej inicjatywy "Moc Relacji w Edukacji – łączymy, aby zmieniać" której wyznacznikiem są relacje, zaufanie i współpraca jako podstawa szkolnych zmian. Projekt IBE łączy wszystkie 16 województw, tworząc sieć osób i instytucji działających na rzecz lepszej edukacji. Linki do podręczników i publikacji badawczych projektu NSE znajdują się w Repozytorium Wiedzy IBE-PIB do dyspozycji wszystkich nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w Polsce.

<https://kuratorium.krakow.pl/projekt-moc-relacji-w-edukacji-laczymy-aby-zmieniac/>

<https://ibe.edu.pl/pl/moc-relacji-w-edukacji-opis-projektu>

(12.12.2025 r.)

Bibliografia

Adamek I., Żmijewska E. (red.), *Nauczyciel w systemie edukacyjnym – teraźniejszość i przyszłość*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2009.

Aksman J. (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013.

Aksman J., Pułka J., Kordek P., *Nauka – Sztuka – Edukacja. Opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2013.

Aksman J., *Diagnoza i wsparcie dzieci zdolnych plastycznie* [w:] *Reflexia a hodnotenie v primarnom vzdelavani*, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Pedagogick Fakulta UMB, Banská Bystrica 2014.

Aksman J., *The International Cooperation Network as Good Practice of Creating Innovative Activities in the Sphere of Early Childhood Education* [w:] *Social Sciences: Management in Various Fields. Household, Public Services, Company, Region, National Economy*, Debrecen University Press, Debrecen 2015.

Aksman J., *Kształcenie i dokształcanie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w aspekcie pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia. Sectio J” 2016, vol. XXIX, 3.

Aksman J. (red.), *Kompetencje, kształcenie, ewaluacja. W poszukiwaniu innowacyjnego modelu kształtowania i oceny kompetencji uczniów młodszych*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015.

Aksman J., Gabzdyl J., Kasáčová L., *Innowacyjny model Nauka – Sztuka – Edukacja w praktyce wczesnoszkolnego kształcenia plastycznego*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016, nr 2 (pt. *Edukacja alternatywna a współczesna szkoła*).

Aksman J., Zinkiewicz B., *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej, cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019.

Aksman J., Szyniec I., *Inkluzja w edukacji wczesnoszkolnej w realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja – studium przypadków* [w:] J. Aksman, B. Zinkiewicz (red.), *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019, s. 47–67.

Aksman J., *Wykorzystywanie polskich i międzynarodowych doświadczeń w innowacyjnym programie plastycznej edukacji wczesnoszkolnej (wnioski z pierwszego roku realizacji programu)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia” 2020, vol. XXXIII, 2.

Aleksandrowicz J., *Sumienie ekologiczne*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1988.

Antonovsky A., *Rozwikłanie tajemnicy zdrowia: jak radzić sobie ze stresem i nie zachorować*, tłum. H. Grzegożowska-Klarkowska, Fundacja IPN, Warszawa 1995.

Arn W., Arn Ch., *Uczestnictwo według planu Mistrza*, tłum. K. Wiazowski, F.E, Toruń 2008.

Atkinson J. W., *Strength of motivation and efficiency of performance* [w:] J. W. Atkinson, L. J. O. Raynor (red.), *Motivation and achievement*, Wiley, New York 1974.

Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA Eurydice), Brussels 2011.

Аверина И. С., Щебланова Е. Н., *Вербальный тест творческого мышления. Необычное использование. Пособие для школьных психологов*, Соборъ, Москва 1996.

Barwy twórczości. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Leonowi Popkowi, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2013.

Bereźnicki F., *Dydaktyka kształcenia ogólnego*, Kraków 2007.

Bereźnicki F., *Dydaktyka szkolna dla kandydatów na nauczycieli*, Impuls, Kraków, 2018.

Bertalanffy L. von, *Ogólna teoria systemów*, tłum. E. Wojdyło-Woźniak, PWN, Warszawa 1984.

Białkowski A. (red.) *Standardy edukacji kulturalnej*, Fundacja Polskiej Rady Muzycznej, Warszawa 2008.

Bishop G. D., *Psychologia zdrowia*, tłum. A. L. Śliwa, Wydawnictwo Astrum, Wrocław 2000.

Bloom B. S., *Developing Talent in Young People*, Ballantine Books, New York 1985.

Boczarova O., Aksman J. (red.), *Pedagogiczno-społeczne aspekty wsparcia uczniów zdolnych w Polsce i na Ukrainie*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2010.

Boguszevska A., Didkowska B., Ferenz K., Limont W., Śmiechowski D., Szuścik U., *Standardy edukacji wizualnej Materiały do konsultacji środowiskowych* [w:] red. A. Białkowski, *Standardy edukacji kulturalnej*, Fundacja Polskiej Rady Muzycznej, Warszawa 2008.

Borecka-Biernat D., *Strategie radzenia sobie młodzieży w trudnych sytuacjach społecznych. Psychospołeczne uwarunkowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006.

Borowska Ł., Karipidis K., Popek S., *Plastyka w klasach początkowych*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1975.

Braun D., *Podręcznik rozwijania kreatywności. Sztuka i twórczość w pracy z dzieckiem*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2009.

Bronfenbrenner U., *Czynniki społeczne w rozwoju osobowości*. „Psychologia Wychowawcza” 1970, nr 1–2.

Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących* (ebook), Wydawnictwo Jedność, Kielce 2010.

Bruner J., *Poza dostarczone informacje. Studia z psychologii poznawania*, PIW, Warszawa 1971.

Brzezińska A., Wileński P., *Psychologiczne uwarunkowania wspomagania rozwoju człowieka dorosłego*, Warszawa 1995.

Brzeziński J., *Metodologia badań psychologicznych*, PWN, Warszawa 1996.

Brzeziński J., *Badania eksperymentalne w psychologii i pedagogice*, wyd. 2 poprawione, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2013.

Cichecka-Jusińska I., Pławska K., *Kwestionariusz „Mały kosmita”. Narzędzie do badania postaw Radzenia Sobie w Sytuacjach Trudnych Społecznie RSwSTS. Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły podstawowej klas I–III*. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Kraków 2011.

Ciebień B., Maliszewska A., *Zwykłe i niezwykle techniki plastyczne*, „Życie Szkoły” 2006, nr 4.

Cybis N., Drop E., Rowiński T., Ciecuch J., *Uczeń zdolny – analiza dostępnych narzędzi diagnostycznych. Raport opracowany dla ORE w ramach projektu „Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym”*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012.

Cybulska-Piskorek J., *Twórczość plastyczna dziecka w wieku przedszkolnym*, WSIP, Warszawa 1976.

Czaja-Chudyba I., *Myślenie krytyczne w edukacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020.

Czapiński J., *Psychologia szczęścia*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2017.

Czelakowska D., *Inteligencja i zdolności twórcze dzieci w początkowym okresie edukacji. Rozpoznawanie i kształcenie*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2007.

Dacey J. S., Lennon K. H., *Kreativita*, Grada Publishing, Praha 2000.

Denek K., *Pedagogiczne aspekty czasu wolnego*, „Lider” 2006, nr 12.

Dudzikowa M., *Kompetencje autokreacyjne – czy i jak są możliwe do nabycia w toku studiów pedagogicznych* [w:] H. Kwiatkowska (red.), *Ewolucja tożsamości pedagogiki*, Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Warszawa 1994.

Dyrda B., *Edukacyjne wspieranie rozwoju uczniów zdolnych. Studium społeczno-pedagogiczne*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2012.

Dziamska D., *Kropki, kreski, owale, wiązki*, WSiP, Warszawa 2004.

Eby J. W., Smutny J. F., *Jak kształcić uzdolnienia dzieci i młodzieży?*, WSiP, Warszawa 1998.

Emanuelsson I., *Integration and segregation – inclusion and exclusion*, „International Journal of Educational Research” 1998, vol. 29.

Erikson E. H., *Dzieciństwo i społeczeństwo*, tłum. P. Hejmej, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 1997.

Filipiak E. (red.), *Nauczanie rozwijające we wczesnej edukacji według Lwa S. Wygotskiego. Od teorii do zmiany w praktyce*, Agencja Reklamowo-Wydawnicza Atr-Studio, Bydgoszcz 2015.

Fontana D., *Psychologia dla nauczycieli*, Zysk i S-ka, Warszawa 1998.

Freud S., *The Origin and Development of Psychoanalysis*, „The American Journal of Psychology” 1910, vol. XXI, no 2.

Freud Z., *Wstęp do psychoanalizy*, tłum. S. Kempnerówna, W. Zaniewicki, PWN, Warszawa 1982.

Fromm E., *O sztuce miłości*, tłum. A. Bogdański, PIW, Warszawa 1971.

Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*, tłum. A. Jankowski, Media Rodzina, Poznań 2002.

Giza T., *Pedagogika twórczości w pracy nauczycielskiej*, Wydawnictwo WSP, Kielce 1998.

Giza T., *Podstawy pracy z uczniem zdolnym*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2011.

Giza T., *Socjopedagogiczne uwarunkowania procesów identyfikowania oraz rozwoju zdolności uczniów w szkole*, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2006.

Giza T., Pałgan I., *Praca z uczniem zdolnym. Teoria i praktyka*, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych i Technicznych w Radomiu, Radom 2012.

Giza T., Pękowska M., *Być zdolnym – wspierać zdolnych*, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2012.

Gloton R., Clero C., *Twórcza aktywność dziecka*, tłum. I. Wojnar, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1988.

Gnitecki J. (red.), *Konstruowanie autorskich programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój uczniów w kształceniu szkolnym i pozaszkolnym*, Poznań 2006.

Gnitecki J., *Zarys metodologii badań w pedagogice empirycznej*, WSP im. T. Kotarbińskiego, Zielona Góra 1993.

Gołębniak D., *Nauczyciele uczniów zdolnych. Wybrane zagadnienia pedagogiczne* [w:] O. Boczarova, J. Aksman (red.), *Pedagogiczne i społeczne wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży*, cz. 2, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2013.

Gołębniak D., *Zmiany w edukacji nauczycieli*, Toruń – Poznań 1998.

Gould S. J., *Jak neměřit člověka*, NLN, Praha 1998.

Góralski A., *Szkice do pedagogiki zdolności*, Warszawa 1996.

Gruszczyk - Kolczyńska E., Zielińska E., *Nauczycielska diagnoza gotowości do podjęcia nauki szkolnej*, Wydawnictwo Centrum Edukacyjne „Blżej przedszkola”, Kraków 2011.

Guilford J. P., *The nature of Creativity*, Western Washington College Bulletin, Washington 1960.

Guziuk-Tkacz M., *Badania diagnostyczne w pedagogice i psychopedagogice*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2011.

Heller M., Michalik A., Życiński J., *Filozofować w kontekście nauki*, Polskie Towarzystwo Teologiczne, Kraków 1987.

Hobił A., *Działalność szkoły we wspomaganiu rozwoju ucznia zdolnego*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.

Hohensee-Ciszewska H., *ABC wiedzy o plastyce*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1988.

Hříbková, L., *Modely k identifikaci nadání a edukaci nadaných*. Speciální pedagogika, roč. 5, č. 3, s. 1–11. 1994/1995.

Jabłonowska M., Łukasiewicz-Wieleba J., *Drogi rozwoju zainteresowań i zdolności*, Wydawnictwo Universitas Rediviva, Warszawa 2011.

Jabłońska A., *Techniki plastyczne dla dzieci*, Wydawnictwo Klub dla Ciebie, Warszawa 2004.

Jäder M., *Krok w kierunku kreatywności. Program stymulowania twórczości na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej* (e-book), Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005.

Jäder M., *Techniki plastyczne rozwijające wyobraźnię*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005.

Jurášková J., Dočkal V., *Triedny učiteľ a nadané dieťa*, Bratislava 2006.

Jurášková J., *Základy pedagogiky nadaných*, Formát, Pezinok 2003.

Karpińska A., Szwarc A. (red.), *Wybrane problemy dydaktyki w wymiarze teoretyczno-praktycznym*, Wydawnictwo Naukowe Żak, Warszawa 2014.

Kliś M., *Psychologiczno-pedagogiczne podstawy wspierania rozwoju i sprawowania opieki nad dziećmi uzdolnionymi plastycznie* [w:] J. Aksman (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013, s. 51 i 268.

Klus-Stańska D. (red.), *(Anty)edukacja wczesnoszkolna*, Impuls, Kraków 2014.

Klus-Stańska D., *Paradygmaty dydaktyki. Myśleć teorią o praktyce*, PWN, Warszawa 2018.

Kocowski T., *Potrzeby człowieka, Koncepcja systemowa*, Polska Akademia Nauk. Komitet Badań i Prognoz „Polska 2000”, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982.

Kojs W., *Koncepcja zadań dydaktycznych* [w:] *Zadania dydaktyczne w nauczaniu początkowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1988.

Kojs W., *Zadania dydaktyczne w nauczaniu początkowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1988.

Komenský, J. A., *Obecná porada o nápravě věcí lidských*, Svoboda, Praha 1992.

Komenský, J. A.: *Veľká didaktika*, SPN, Bratislava 1991.

Kopik A., Zatorska M., *Wielointeligentne odkrywanie świata*, ORE, Warszawa 2009.

Kowaluk-Romanek M., *Ryzyko dysleksji a strategie radzenia sobie w sytuacjach trudnych społecznie przez dzieci w młodszym wieku szkolnym*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2019, vol. 38, no 3.

Krasoń K., Meiser M., *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych. Podręcznik do testu w wersji dla szkoły podstawowej klas I–III*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Kraków 2011.

Krasoń, K., *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik do testu w wersji dla szkoły podstawowej klas I–III*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Kraków 2011.

Krause Ch., *Program „Ja to ja” Wzmacnianie poczucia własnej wartości u dzieci w wieku przedszkolnym z udziałem Pauliny i Emila*, tłum. M. Wojdak-Piątkowska, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2012.

Krauze-Sikorska H., *Edukacja przez sztukę. O edukacyjnych wartościach artystycznej twórczości dziecka*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006.

Kruszewski K., *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, PWN, Warszawa 1991.

Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*, Wydawnictwo Omega, Suwałki 1998.

Książek W. (oprac.), *Ministerstwo Edukacji Narodowej o uczniu zdolnym*, Warszawa 1999.

Kujawiński J., *Ewolucja szkoły i jej współczesna wizja*, Wydawnictwo UAM, Poznań 2010.

Kujawiński J., *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych, Zarys metodyki*, WSiP, Warszawa 1990.

Kupisiewicz C., *Dydaktyka ogólna*, Graf-Punkt, Warszawa 2000.

Kuśpit M., *Podmiotowe uwarunkowania radzenia sobie ze stresem w środowisku szkolnym młodzieży uzdolnionej artystycznie*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2018.

Kuźma J., Morbitzer J., *Edukacja – Szkoła – Nauczyciele. Promowanie rozwoju dziecka*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 1995.

Kwiatkowska H., *Tożsamość nauczycieli. Między anomią i autonomią*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk, 2005.

Kwiatkowski S. T., *Uwarunkowania skuteczności zawodowej kandydatów na nauczycieli wczesnej edukacji. Studium teoretyczno-empiryczne*, Wydawnictwo Naukowe ChAT, Warszawa 2018.

Kwieciński Z., *Edukacja wobec różnicy i inkluzji. Dwa typy dyskursów – w stronę pedagogiki pozytywnej*, „Kultura i Edukacja” 2014, nr 2(102).

Landau E., *Twoje dziecko jest zdolne*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2003.

Laznibatová, J., *Nadané dieťa – jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*, Iris, Bratislava 2001.

Legowicz J., *O nauczycielu. Filozofia nauczania i wychowania*, PWN, Warszawa 1975.

Lewicka J., *Sto technik plastycznych*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1967.

Lewis D., *Jak wychować zdolne dziecko*, PZWL, Warszawa 1988.

Lewowicki T., *Kształcenie uczniów zdolnych*, WSiP, Warszawa 1980.

Lewowicki T., *Przemiany oświaty. Szkice o ideach i praktyce edukacyjnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1997.

Life skills education in schools (WHO/MNH/PSF/93.A Rev. 1), WHO, Geneva 1993.

Limont W., *Analiza wybranych mechanizmów wyobraźni twórczej*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1996.

Limont W., Cieślukowska J., *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów uzdolnionych*, t. 1–2, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2009.

Limont W., Cieślukowska J., *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych. Zdolności i stymulowanie ich rozwoju*, t. 1., Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005.

Limont W., Cieślukowska J., *Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych. Uczeń – Nauczyciel – Edukacja*, t. 2, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005.

Limont W., Cieślukowska J., Jastrzębska D., *Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych*, Wydawnictwo ORE, Warszawa 2012.

Limont W., *Synektyka a zdolności twórcze*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1994.

Limont W., *Teoria i praktyka edukacji uczniów zdolnych*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2000.

Limont W., *Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2010.

Limont, W. Cieślukowska J., Jastrzębska D., *Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012.

Malewska E., Śliwierski B. (red.), *Pedagogika i edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie, Materiały z IV Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2002.

Marzec-Holka K., Radziejewicz-Winnicki A., Wilkomirska A., *Nauki społeczne wobec zmiany – alternatywa scalania (inspiracje dla współczesnej pedagogiki)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2018.

Melosik Z., Śliwierski B. (red.), *Edukacja alternatywna w XXI wieku*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.

Mesárošová M., *Nadané deti. Poznávanie a rozvíjanie ich osobnosti*, ManaCon., Prešov 1998.

Michejda-Kowalska K., *O dziecięcej wyobraźni plastycznej*, WSiP, Warszawa 1993.

Mietzel G., *Wprowadzenie do psychologii. Podstawowe zagadnienia*, tłum. E. Pankiewicz, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003.

Mischel W., *Toward a cognitive social learning reconceptualization of personality*, „Psychological Review” 1973, vol. 80.

Mizerek H., *Dyskursy współczesnej edukacji nauczycielskiej. Między tradycjonalizmem a ponowoczesnością*, Olsztyn 1999.

Nęcka E., Orzechowski J., Słabosz A., Szymura B., *Trening twórczości*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005.

Nęcka E., *Proces twórczy i jego ograniczenia*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 1999.

Nęcka E., *Psychologia twórczości*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2001.

Nosal C., *Twórcze przetwarzanie informacji. Ujęcie poznawcze*, Agencja Delta, Wrocław 1992.

Nosal C., *Umysł menedżera. Problemy, decyzje, strategie*, Wrocławskie Wydawnictwo „Przecinek”, Wrocław 1993.

Nowak M., *Podstawy pedagogiki otwartej*, Wydawnictwo KUL, Lublin 1999.

Ogrodzka-Mazur E., Szuścik U., Zalewska-Bujak M. (red.), *Edukacja małego dziecka*, t. 2: *Wychowanie i kształcenie w praktyce*, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Cieszyn, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.

Okoń W., *Nauczanie problemowe we współczesnej szkole*, WSiP, Warszawa 1975.

Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2004.

Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2003.

Olbrycht K., *Kształcenie pedagogów realizujących wychowanie plastyczne – w świetle aktualnych potrzeb edukacyjnych i uwarunkowań społeczno-kulturowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Cieszyn 1998.

Olczak M., *Trening twórczości – współczesna i efektywna forma wychowania przez sztukę*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2009.

Painter F., *Kim są wybitni? Charakterystyka, identyfikacja, kształcenie*, tłum. E. Kazuk, WSiP, Warszawa 1993.

Palka S. (red.), *Teoretyczne odniesienia i praktyczne rozwiązania w pedagogice wczesnoszkolnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1994.

Palka S., *Teoria pedagogiczna a praktyczne doświadczenia nauczycieli*, WSiP, Warszawa 1989.

Palka S., *Wiązanie podejść metodologicznych w pedagogice teoretyczno-praktycznej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2018.

Parnowska-Kwiatowska M., *Badanie twórczości plastycznej dzieci 3–4 letnich*, PZWS, Warszawa 1960.

Parsons T., *Struktura społeczna a osobowość*, tłum. M. Tabin, PWE, Warszawa 1969.

Pearson A., *Nauczyciel. Teoria i praktyka w kształceniu nauczycieli*, tłum. A. Janowski, M. Janowski, WSiP, Warszawa 1994.

Peterson A. V., Kealey K. A., Mann S. L., Marek P. M., Sarason I. G., *Hutchinson smoking prevention project: long-termed randomized trial in school-based tobacco use prevention – results on smoking*, „Journal of the National Cancer Institute” 2000, vol. 92, issue 24.

Pięta J., *Pedagogika czasu wolnego*, Wydawnictwo Frel, Nowy Dwór Mazowiecki 2014.

Pilch T. (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. 6, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2007.

Pilch T., Bauman T., *Zasady Badań Pedagogicznych. Strategie Ilościowe I Jakościowe*, wyd. 2, Wydawnictwo Naukowe Żak, Warszawa, 2010.

Plóciennik E., *Rozwijanie mądrości dziecka. Koncepcja i wskazówki metodyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.

Podpora E., *Edukacja artystyczna, czyli poznawanie duszy małego artysty*, „Życie Szkoły” 2002, nr 1.

Popek S., *Analiza psychologiczna twórczości plastycznej dzieci i młodzieży*, WSiP, Warszawa 1985.

Popek S., *Człowiek jako jednostka twórcza*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2003.

Popek S. (red.), *Metodyka zajęć plastycznych w klasach początkowych*, WSiP, Warszawa 1987.

Popek S., *Psychologia twórczości. Nowe horyzonty*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2009.

Popek S., *Psychologia twórczości plastycznej*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2010.

Popek S., *Twórczość artystyczna w wychowaniu dzieci i młodzieży*, WSiP, Warszawa 1985.

Popek R. (red.), *Zajęcia plastyczne w placówkach wychowania pozaszkolnego*, WSiP, Warszawa 1988.

Portešová Š., *O dětech, které jsou dvakrát výjimečné*, „Psychologie Dnes” 2006, roč. 12, č. 9.

Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M., *Psychologia rozwoju człowieka*, t. 1, PWN, Warszawa 1996.

Potyrała K., *Pedagogy of Change According to Andre Giordan*, Brill, Leiden/Boston 2025.

Pułka J., Wysocka E., *Postawy twórcze dzieci w młodszy m wieku szkolnym – tendencje zmian*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2018, t. 42, nr 3.

Pułka J., Wysocka E., *Szkoła stymulująca czy hamująca rozwój osobowości uczniów? Zmiana nastawień życiowych w toku edukacji szkolnej*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2019.

Pusz S., *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas I–III w propozycjach aktualnych programów kształcenia* [w:] K. Barłóg, A. Mach, M. Zaborniak-Sobczak (red.), *Odkrywanie talentów: wybrane problemy diagnozy, wspierania rozwoju i edukacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2012.

- Rimm S., *Bariery szkolnej kariery. Dlaczego dzieci zdolne mają słabe stopnie?*, tłum. D. Ekiert-Grabowska, WSiP, Warszawa 1994.
- Robinson K., *Oblicza umysłu. Ucząc się kreatywności*, tłum. A. Baj, Wydawnictwo Element, Kraków 2010.
- Rogers C. R., *On becoming a person. A therapist's view of psychotherapy*, Constable and Company, London 2011.
- Rogers C. R., Stevens B., *Person to person: the Problem of Being Human. A New Trend in Psychology*, Pocket Books Ltd., New York 1972.
- Ruisel, I.: *Základy psychologie inteligence*, Portál, Praha 2000.
- Rusakowska D., *W stronę edukacyjnego dyskursu nowoczesności*, IBE, Warszawa 1995.
- Rutkowiak J., *Metodologiczna sytuacja pedagogiki a modele kształcenia nauczycieli*, cz. 1, „Ruch Pedagogiczny” 1986, nr 3.
- Rutkowiak J., *Metodologiczna sytuacja pedagogiki a modele kształcenia nauczycieli*, cz. 2, „Ruch Pedagogiczny” 1986, nr 5–6.
- Sacks O., *Antropološka na Marsu*, Mladá Fronta, Praha 1997.
- Sajdak A., Skulicz D. (red.), *Paradygmaty akademickiego kształcenia pedagogów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010.
- Salcher A., *Utalentowany uczeń i jego wrogowie*, tłum. A. Rylska-Juruś, Wydawnictwo Oświatowe Fosze, Rzeszów 2009.
- Schmidt K., Modrzejewska-Świgurska M., *Zasoby twórcze człowieka. Wprowadzenie do pedagogiki pozytywnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.
- Seligman M., *Psychologia pozytywna*, tłum. J. Radzicki [w:] J. Czapiński (red.), *Psychologia pozytywna*, PWN, Warszawa 2004.
- Sęk H., *Orientacja patogenetyczna i salutogenetyczna w psychologii klinicznej* [w:] H. Sęk (red.), *Psychologia kliniczna*, t. 1, PWN, Warszawa 2016.
- Sęk H., *Salutogeneza i funkcjonalne właściwości poczucia koherencji* [w:] H. Sęk, T. Pasikowski (red.), *Zdrowie, stres, zasoby. O znaczeniu poczucia koherencji dla zdrowia*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2001.
- Skulicz D., *Analiza porównawcza obowiązującego programu plastyki i nowych podstaw programowych* [w:] K. Olbrycht (red.), *Kształcenie pedagogów realizujących wychowanie plastyczne – w świetle aktualnych potrzeb edukacyjnych i uwarunkowań społeczno-kulturowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Cieszyn 1998.
- Skulicz D. (red.), *Zdrowie w edukacji elementarnej. Wprowadzenie do konstruowania programów autorskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004.
- Slee R., *The Inclusion Paradox. The Cultural Politics of Difference* [w:] L. A. Gandin (red.), *The Routledge International Handbook of Critical Education*, Routledge, New York–London 2009.
- Słyk U., *Innowacyjne warsztaty muzyczne w procesie rozwijania postawy twórczej i kreatywności uczniów edukacji wczesnoszkolnej*, praca doktorska (2019 r.), dostępna w repozytorium Uniwersytetu Śląskiego, <https://core.ac.uk/download/pdf/270093702.pdf>, data dostępu 16.08.2021.
- Smak E., *Eksperyment inspiracją doskonalenia pracy zawodowej nauczyciela*. [w:] A. Karpińska, M. Zińczuk, K. Kowalczyk (red.), *Nauczyciel we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021.
- Šmarda J., *Člověk v proudu dědičnosti*, Grada Publishing, Praha 1999.
- Sokołowska M., *Umiejętności życiowe* [w:] B. Woynarowska (red.), *Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki*, PWN, Warszawa 2007.
- Spółeczeństwo w drodze do wiedzy. Raport o stanie edukacji 2010 r.*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2011.
- Sternberg R. J., *Creativity as a habit* [w:] Ai-Girl Tan (red.), *Creativity. A Handbook for Teachers*, World Scientific, New Jersey–London–Singapore–Beijing–Shanghai–Hong Kong–Taipei–Chennai 2007.
- Sternberg R. J., *Jak nauczyć dzieci myślenia*, tłum. O. i W. Kubińscy, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2010.
- Sternberg R. J., *Nature of Creativity*, Cambridge University Press, Cambridge 1988.
- Sternberg R. J., *Psychologia poznawcza*, tłum. E. Czerniawska, A. Matczak, WSiP, Warszawa 2001.
- Sternberg R. J., *Ten Nature of Creativity*, Cambridge University Press, Cambridge 1991.

Sternberg R. J., Davidson J., *Giftedness a psychosocial approach* [w:] *Conceptions of giftedness*, Cambridge University Press, Cambridge 1990.

Sternberg R. J., Lubart T., *The concepts of creativity prospects and paradigms* [w:] R. J. Sternberg (red.), *Handbook of Creativity*, Cambridge University Press, Cambridge 1999.

Stróżewski W., *Dialektyka twórczości*, PWM, Kraków 1983.

Strzałecki A., *Psychologia twórczości. Między tradycją a ponowoczesnością*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2003.

Szachniuk-Albrowicz P., *Dziecko zdolne w szkole – prawda czy mit?*, „Dyrektor Szkoły” 2007, nr 6.

Szmidt K. J., *Dydaktyka twórczości. Koncepcje – problemy – rozwiązania*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2003.

Szmidt K. J., *Metody pedagogicznych badań nad twórczością. Teoria i empiria*, Wydawnictwo AHE, Łódź 2009.

Szmidt K. J., *Pedagogika twórczości*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007.

Szobiová, E., *Tvorivosť, od záhady k poznaniu*, wyd. 2, Stimul, Bratislava 2004.

Szuman S., *O sztuce i wychowaniu estetycznym*, PZWS, Warszawa 1969.

Szuman S., *Sztuka dziecka. Psychologia twórczości rysunkowej dziecka*, WSiP, Warszawa 1990.

Szuścik U., *Dziecko i nauczyciel w działaniach artystycznych – głosy o plastyce i pięknie* [w:] W. Korzeniowska, A. Murzyn, U. Szuścik (red.), *Sztuka bycia uczniem i nauczycielem. Z zagadnień pedagogiki współlbycia. Studia, rozprawy i szkice – z okazji jubileuszu dziesięciolecia serii „Nauczyciele – Nauczycielom”*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2009.

Szuścik U., *Program autorski z zakresu kształcenia plastycznego dziecka w młodszym wieku szkolnym (klasy 1-3) przeznaczony dla pierwszego etapu edukacyjnego*, Wyd. II Muza Szkolna, Warszawa 2000.

Szuścik U., *Sztuka i plastyka w nowoczesnym nauczaniu „ACADEMIA”* Magazyn PAN „Sztuka i nauka” nr 3/67/2021.

Szuścik U., *Twórcza aktywność dziecka w świetle wybranych koncepcji psychologii i pedagogiki twórczości* [w:] E. Ogrodzka-Mazur, A. Szczurek-Boruta (red.), *Poza paradygmaty. Pedagogika wielostronna. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Lewowickiemu*, t. 1, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.

Szuścik U., *Znak werbalny a znak plastyczny w twórczości rysunkowej dziecka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2006.

Szymik E., *Drama w nauczaniu języka polskiego*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2011.

Śliwerski B. (red.), *Edukacja alternatywna*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 1992.

Śliwerski B. (red.), *Edukacja w wolności*, t. 2, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 1992.

Śliwerski Bogusław, *Pedagogika holistyczna. Studium z perspektywy metanauk społecznych*, Wydawnictwo APS, Warszawa 2020.

Tatarkiewicz W., *Dzieje sześciu pojęć*, PWN, Warszawa 1988.

Tauber R. D., *Pedagogika czasu wolnego. Zarys problematyki*, Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii, Poznań 1998.

Tischner J., *Myślenie w żywiole piękna*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2013.

Tokarz A., *Dynamika procesu twórczego*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2005.

Tokarz A., *Rola aktywności poznawczej w aktywności twórczej*, Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków 1985.

Trojanowska A., *Dziecko i plastyka*, WSiP, Warszawa 1983.

Uszyńska-Jarmoc J., Cichocki A., *Edukacja elementarna w teorii i praktyce*, Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, Białystok 2012.

Uszyńska-Jarmoc J., *Problemy diagnozowania zdolności i uzdolnień kreatywnych dzieci we wczesnym dzieciństwie*, „Edukacja” 2000 nr 4.

Uszyńska-Jarmoc J., *Twórcza aktywność dziecka. Teoria, rzeczywistość, perspektywy rozwoju*, Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, Białystok 2007.

Wallon P., Cambier A., Engelhart D., *Rysunek dziecka*, tłum. R. Gałkowski, WSiP, Warszawa 1993.

Watt F., *Zabawy plastyczne. Ponad 120 pomysłów*, Oficyna Wydawnicza Delta W-Z, Warszawa 2004.

Wiegerová A. (ed.), *Premeny školy a učiteľskej profesie (Changes in Schools & Teachers Profession)*, Občianske združenie „Výchova – Veda – Vzdelávanie – Výskum”, Bratislava 2008.

Witkowski L., *Przełom dwoistości w pedagogice polskiej. Historia, teoria, krytyka*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2018.

- Wojnar I., Kubin J. (red.), *Edukacja wobec wyzwań XXI wieku*, wyd. 2, Wydawnictwo Elipsa, Warszawa 1997.
- Woynarowska B. (red.), *Edukacja zdrowotna. Podstawy teoretyczne, metodyka, praktyka*, PWN, Warszawa 2017.
- Woynarowska B., *Podstawowe pojęcia w edukacji zdrowotnej* [w:] B. Woynarowska (red.), *Edukacja zdrowotna. Podstawy teoretyczne, metodyka, praktyka*, PWN, Warszawa 2017.
- Woynarowska B., Ostaszewski K., Kulmatycki L., *Działania szkół na rzecz zdrowia w Polsce. Diagnoza i rekomendacje. Studia Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu* 2(38), Warszawa 2014.
- Wroczyński R., Pilch T., *Metodologia pedagogiki społecznej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo PAN, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1974.
- Wysocka E., *Postawy twórcze versus odtwórcze dzieci w młodszym wieku szkolnym i „ewolucja” tych postaw jako egzemplifikacja idei transgresji w edukacji szkolnej*, „Chowanna” 2014, t. 2.
- Wysocka E., Gózdź J., *Kwestionariusz Nastawień Intrapersonalnych, Interpersonalnych i Nastawień wobec Świata (KNIIS). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły podstawowej klas I–III*, MEN, Kraków 2011.
- Zaczyński W., *Praca badawcza nauczyciela*, WSiP, Warszawa 1995.
- Zaczyński W., *Uczenie się przez przeżywanie*, WSiP, Warszawa 1990.
- Zborowski J., *Rozwijanie aktywności twórczej dzieci*, WSiP, Warszawa 1986.
- Zbrzeźna C., Przybyszewska-Pietrasiak A., Ratajczak-Nadolna G., *Praca z uczniem zdolnym na zajęciach z przedmiotów artystycznych. Poradnik dla nauczycieli*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2014.
- Ziemski S., *Problemy dobrej diagnozy*, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa 1973.
- Zimbardo P. G., *Psychologia i życie*, tłum. J. Radzicki, PWN, Warszawa 1998.
- Żmijewska E., *Strategie kształcenia nauczycieli* [w:] J. Kuźma, J. Morbitzer (red.), *Edukacja, szkoła, nauczyciele. Promowanie rozwoju dziecka*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 1995.

Netografia

- www.artisticallygifted.eu strona projektu: Nauka – Sztuka – Edukacja – opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie oraz zakładka materiały
- www.echa.eu
- <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice>, adres internetowy wersji w j. polskim: www.eurydice.org/pl/files/zdolny.pdf
- <https://www.narkomania.org.pl/czytelnia/podstawy-teoretyczne-programu-fred-goes-net/> data dostępu: 8.08.2021;
- „FreD Goes Net” to międzynarodowy projekt finansowany przez Unię Europejską ze środków Programu Zdrowia Publicznego (*Community Action Programme for Public Health 2003–2008*) oraz kraje w nim uczestniczące. Beneficjentem i koordynatorem programu w Polsce jest Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii;
- <https://myslepozytywnie.pl/publikacje/Program%20profilaktyczny%20dla%20szkoly%20ponadpodstawowej.pdf> data dostępu 8.08.2021.
- „Szkolny System Wsparcia Zdrowia Psychicznego – Program Promocji i Profilaktyki dla szkół ponadpodstawowych”. Autorki: Małgorzata Nowicka i Aleksandra Wzorek, Warszawa 2017: Program powstał w ramach projektu „Myśl pozytywnie” finansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020
- <https://eaea.org/project/life-skills-for-europe-lse/?pid=10220> data dostępu: 9.08.2021.
- raport w j. angielskim z realizacji dobrych praktyk w działaniach edukacyjnych na rzecz młodych dorosłych i dorosłych znajduje się na stronie prezentowanej przez EPALE – Electronic Platform for Adult Learning in Europe: <https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/03/LSE-Reprot.pdf>
- <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf> data dostępu: 8.08.2021.
- <https://ptpp.org.pl/kontakt/> Polskie Towarzystwo Psychologii Pozytywnej: data dostępu: 9.08.2021.
- <https://www.institutep.pl/o-nas.html> Instytut Edukacji Pozytywnej, data dostępu: 9.08.2021.

<http://sel.photon.education/> strona projektu: Photon #EdukacyjnaRobota, wykorzystującego ideę CASEL, data dostępu: 14.08.2021.

Podręczniki, materiały dydaktyczne i filmy metodyczne do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja

Aksman J., Gabzdyl, J., *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015 (podręcznik).

Aksman J., Gabzdyl, J., *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016 (podręcznik).

Aksman J., Gabzdyl, J., *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017 (podręcznik).

Aksman J., Gabzdyl, J., *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I, II, III*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015 (płyta CD).

Aksman J., Gabzdyl, J., *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I, II, III*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016 (płyta CD).

Aksman J., Gabzdyl, J., *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I, II, III*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017 (płyta CD).

Filmy metodyczne, instruktażowe dla nauczycieli o realizacji modelu NSE w klasach I, II i III (scenariusz i konsultacja pedagogiczna J. Aksman; trzy filmy):

Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat V z modelu NSE: Formy przestrzenne: rekwizyt, rzeźba, płaskorzeźba, formy geometryczne i architektoniczne. Warsztaty plastyczne dla klasy I do tematu: Żywy obraz kolędników – postać fantastyczna z obrazu Tadeusza Makowskiego. Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków 2015.

Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat I z modelu NSE. Wybrane techniki plastyczne – warsztat rysownika. Warsztaty plastyczne dla klasy II do tematu *Moje ulubione lub zadziwiające miejsce węglem rysowane – inspiracje twórczością Wiktora Zina*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków 2016.

Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat IV z modelu NSE. *Teatr, film, telewizja. Warsztaty plastyczne dla klasy III do tematu: Tworzymy plakat reklamowy do ulubionego filmu/spektaklu teatralnego*. Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków 2017.

Film podsumowujący realizację eksperymentu (warsztaty z modelem NSE) z kształtujących się umiejętności życiowych jednej z klas eksperymentalnych.

Pozostałe publikacje autorki uporządkowane według tematyki:

A. Inkluzja w edukacji

– J. Aksman, B. Zinkiewicz (red.), *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej* (cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – biblioteka nauczyciela, Societas Vistulana, s. 1–252 / ark. 11.00 / 978-83-65548-53-5 / Kraków 2019.

– J. Aksman, I. Szyniec, *Inkluzja w edukacji wczesnoszkolnej w realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja – studium przypadków* [w:] J. Aksman, B. Zinkiewicz (red.), *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej* (cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – biblioteka nauczyciela, Societas Vistulana / s. 44–66/ 978-83-65548-53-5 / Kraków 2019.

B. Diagnostyka pedagogiczna

– J. Aksman, E. Wysocka, *Kwestionariusz nastawień intrapersonalnych, interpersonalnych i nastawień wobec świata. Podręcznik wersja dla uczniów klas IV–VI szkoły podstawowej*, Kraków 2011, s. 1–80, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2011.

– J. Aksman, *Diagnoza wybranych aspektów kompetencji medialnych współczesnych studentów pedagogiki* [w:] J. Aksman, J. Pułka (red.), *Dzieci i młodzież w kręgu oddziaływania mediów i grup rówieśniczych – „w” i „pomimo” czasów ponowoczesnych*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.111–125/ 978-83-7571-142-4 / Kraków 2012.

– J. Aksman, *Wkład wybranych polskich pedagogów w podstawy współczesnej diagnozy pedagogicznej* / / Pedagoske dileme sodobne sole / Univerza na Primorskem, A.F.M. Krakow University, Donbas State Pedagogical University, Horlivka Institute for Foreign Language / s. 127–141 /978-978-961-691-6 / Koper 2013.

– J. Aksman, S. Czaplinski, M. Kliś, *Kwestionariusz badania opinii na temat sposobu przygotowania młodzieży studenckiej do realizacji doniosłych społecznych wyzwań XXI wieku* [w:] S. Nieciński, *Model sylwetki absolwenta szkoły wyższej. Refleksje psychopedagogiczne*, Oficyna Wydawnicza AFM, s. 291–315, 978-83-65208-63-7 / Kraków 2017.

C. Innowacje w metodyce edukacji wczesnoszkolnej

– J. Aksman, *The innovative capacity in carrying out the process of aesthetic education through television programmes (results of an experimental study) Poland, Slovenia, the World: challenges of present-day education*, Oficyna Wydawnicza AFM/ s. 23–32, 798-837571097-7 / Kraków 2009.

– J. Aksman, *Alternatywne metody nauczania w szkole, poza szkołą i na uczelni – na przykładzie współpracy Uniwersytetu Dzieci i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016, nr 2, s. 173–185, Kraków 2016.

– J. Aksman, *Silence in School Surroundings Innovative Measures at Polish Schools*, „Naukowe Zeszyty Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu”, cz. IX, Pedagogika, s. 21–30, Lwów 2017.

– J. Aksman i in., *Design Thinking w edukacji dla zrównoważonego rozwoju (pedagogiczna refleksja studentów–przyszłych nauczycieli)* „Edukacja Biologiczna i Środowiskowa” 2023, nr 1 DYDAKTYKA-SZKOŁA.

C. Pedagogiczne aspekty pracy z dziećmi zdolnymi i uzdolnionymi

– O. Boczarova, J. Aksman (red.), *Pedagogiczne i społeczne wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży*, Oficyna Wydawnicza AFM / s. 242 / ark. 10.00 / 978-83-7571-120-2, Kraków 2010.

- O. Boczarova, J. Aksman (red.), *Spoleczno-pedagogiczne wsparcie dzieci i młodzieży uzdolnionej*, cz. 2, Oficyna Wydawnicza AFM / s. 1–433 / ark. 19.00, Kraków 2013.
- E. Gątorska, J. Aksman, *Metody nauczania uczniów uzdolnionych plastycznie – doniesienie z badań* [w:] J. Aksman, O. Boczarova (red.), *Pedagogiczne i społeczne wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży*, Oficyna Wydawnicza AFM / s. 387–400 / 978-978-8375-71-5 / Kraków 2013.
- J. Aksman, *Diagnoza i wsparcie dzieci zdolnych plastycznie* [w:] *Reflexia a hodnotenie v primarnom vzdelavani*, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Pedagogická fakulta UMB / 188-213 / ark. 1.00 / 978-80-557-0788-4 / Banská Bystrica 2014.

D. Edukacja medialna w szczególności w odniesieniu do dzieci w młodszym wieku szkolnym

- J. Aksman (red.), *Manipulacja. Pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz. I: Interdyscyplinarne aspekty manipulacji*, Oficyna Wydawnicza AFM, s. 250, ark. 12.00 / 978-83-7571-108-0 / Kraków 2010.
- J. Aksman (red.), *Manipulacja. Pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz. II: Komunikacja, dydaktyka, wychowanie a manipulacja*, Oficyna Wydawnicza AFM / s. 148 / ark. 6.50 / 978-83-7571-164-6, Kraków 2010.
- J. Aksman, *E-learning w kształceniu pedagogów* [w:] A. Sajdak, D. Skulicz (red.), *Paradygmaty akademickiego kształcenia pedagogów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego / s. 181–193 / 978-83-233-3009-7 / Kraków 2010.
- J. Aksman, *Wpływ, perswazja, propaganda, manipulacja. Próba uporządkowania pojęć* [w:] *Manipulacja. Pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz. I: Interdyscyplinarne aspekty manipulacji* / / Oficyna Wydawnicza AFM / s. 13–22 / 978-83-7571-108-0 / Kraków 2010.
- J. Aksman, *The Condition of Educational Television Programmes for Children and Youth View of Changes in Polish Public Television*, Educational Studies and School, Department of Education, Antioch University Los Angeles / s. 115–136, Los Angeles 2011.
- J. Aksman, *Udostępnianie i uprzystępnianie sztuki przez telewizję i nauczycieli – rozważania teoretyczne*, Pedagosko Andragoske razprave v Sloveniji in na Poljskem po prelomu stoletja, Znanstvena zbirka Filozofske fakultete / s. 221–242, Ljubljana 2011.
- J. Aksman, J. Pułka (red.), *Dzieci i młodzież w kręgu oddziaływania mediów i grup rówieśniczych – w i pomimo czasów ponowoczesnych*, Oficyna Wydawnicza AFM / s. 201, ark. 10.00, Kraków 2012.
- J. Aksman, *Kto współcześnie realizuje cele edukacji medialnej w polskich szkołach? Materiały dla nauczycieli* nr 5/133 / Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli / 5-8 / Kraków 2014.
- J. Aksman, *Edukacja medialna w kształceniu nauczycieli dzieci w młodszym wieku szkolnym (na przykładzie działań w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego)* [w:] A. Ogonowska (red.), *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*, Impuls / s. 69–80 / 978-83-7850-888-5 / Kraków 2015.

5. Wskaźniki bibliometryczne:

Baza Google Scholar:

Wskaźnik cytowań: 80

(w tym autocytowania: 22)

H-indeks: 5

i10- indeks 1

Przed obroną doktorską: 20 publikacji

Po obronie doktorskiej: 76 publikacje (w tym 2 monografie, 18 redakcji naukowych monografii, 48 artykułów naukowych (w tym 16 w czasopiśmie polskich i zagranicznych), 8 filmów dydaktycznych – Słowenia, Słowacja, Ukraina, Polska – współtworzenie scenariusza i konsultacja pedagogiczna)

Łącznie: 1011 pkt (bez filmów)

Łącznie przed i po doktoracie: 96 publikacji

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Badania w różnych instytucjach:

Badania w wielu galeriach sztuki współczesnej w Krakowie –

11.1999 r. – 11.2003 r. współtworzenie i współprowadzenie z dr Renatą Gaj (obecnie Pater) autorskiego programu „Dzieci w Galerii” zajęcia dla dzieci i młodzieży w największych galeriach i muzeach sztuki współczesnej w Krakowie, program zatwierdzony przez Wydział Kultury i Edukacji miasta Krakowa i Katolickie Centrum Kultury w Krakowie (zajęcia z edukacji o sztuce współczesnej odbywały się m.in. w Galerii Zderzak, Galerii Bronisława Chromego, Galerii Starmach, Galerii Artemis, Galerii Krypta u Pijarów, Galerii ZPAP Sukiennice – współpraca z dyrektorami instytucji kultury i prowadzone w tym czasie badania, których pokłosiem były następujące artykuły:

- Aksman J., Gaj A., *Recepcja koncepcji wychowania przez sztukę w działalności naukowej i dydaktycznej Zakładu Wychowania przez Sztukę w Instytucie Pedagogiki UJ* [w:] *Myśl pedagogiczna przełomu wieków*, red. T. Aleksander, Kraków 2001, s. 153–157.

W publikacji:

<https://w.bibliotece.pl/6411552/My%C5%9Bl%20pedagogiczna%20prze%C5%82omu%20wiek%C3%B3w>

- Aksman J., Gaj R., *W poszukiwaniu złotego środka... Próby realizacji wychowania przez sztukę w galeriach sztuki współczesnej* [w:] *Współczesna myśl pedagogiczna*, red. N. Solińska-Poborska, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi” 2003, seria II, z. 4, s. 103–112.

- Aksman J., Gaj R., *Dzieci w Galerii – cykl warsztatów o sztuce współczesnej realizowany w galeriach Krakowa (2001–2003)* [w:] *Sztuka i pedagogika (IV)*, red. J. Samek, wyd. Bibliotheca Samkoviiana (8). Libri Maiores nr V, Kraków 2006, s. 236–243.

- Aksman J., Pater R., *Kultura bazą edukacji w zjednoczonej Europie na przykładzie projektu „Dzieci w Galerii”* [w:] *Kultura jako fundament wspólnoty edukacyjnej*, red. A. Sajdak, Kraków 2005, s. 151–159.

W publikacji: <https://wuj.pl/ksiazka/kultura-jako-fundament-wspolnoty-edukacyjnej>

Badania i współpraca z Fundacją Uniwersytet Dzieci

Współpraca dotyczy wspólnego tworzenia pomysłów do dalszego rozwoju Fundacji Uniwersytet Dzieci (udział w tzw. śniadaniach twórczych dla współpracujących), uczestnictwo metodyków Fundacji w zajęciach ze studentami, tworzenie innowacyjnych scenariuszy pod opieką merytoryczną autorki, przez studentów kierunków pedagogicznych, oraz badania – analiza metod, którymi posługuje się w pracy z dziećmi na uczelniach polskich Uniwersytet Dzieci, czego pokłosiem był artykuł:

- J. Aksman, *Alternatywne metody nauczania w szkole, poza szkołą i na uczelni – na przykładzie współpracy Uniwersytetu Dzieci i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016 (XVI) nr 2, s. 173–184.

<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/c16f3071-70d9-4d2a-9c84-8d3ae5d92e74/full>

Badania i współpraca z Polskim Stowarzyszeniem Wychowania Pozaszkolnego im. Aleksandra Kamińskiego

Polskie Stowarzyszenie Wychowania Pozaszkolnego im. A. Kamińskiego powstało w roku 2002. Od 2007 r. jest organizacją pożytku publicznego. Celem Stowarzyszenia jest wspieranie i propagowanie edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży oraz placówek wychowania pozaszkolnego. Stowarzyszenie podejmuje i wspiera rozwój zainteresowań, talentów i uzdolnień artystycznych, samorządność dzieci i młodzieży oraz poszukiwania optymalnych form współpracy międzynarodowej, służących integracji młodego pokolenia. Badania prowadzone były w latach 2012–2013 w ramach projektu Nauka – Sztuka – Edukacja.

Badania prowadzono w licznych szkołach podstawowych z Krakowa, Wieliczki, Bochni, Olkusza, Oświęcimia, Jaworzna, Słupnic:

Szkoła Podstawowa nr 2 im. św. Wojciecha w Krakowie,
Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 3 im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 25 im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 27 im. Marii Konopnickiej w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 65 im. Czesława Janczarskiego w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 113 im. Leopolda Węgrzynowicza w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Wieliczce,
Zespół Szkół nr 1 w Oświęcimiu, Szkoły Podstawowej z Oddziałami Sportowymi nr 8 im. Marii Curie-Skłodowskiej w Oświęcimiu,
Uniwersytecka Katolicka Szkoła Podstawowa KANA w Jaworznie.
W badaniach szeregu czasowego, corocznego, uczestniczyły poniższe szkoły:
Szkoła Podstawowa nr 43 im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Kornela Makuszyńskiego w Olkuszu,
Zespół Placówek Oświatowych w Słupnicach.

Badania trwały od 2015 do 2023 r. i dotyczyły wpływu innowacyjnego modelu Nauka – Sztuka – Edukacja na kształtowanie umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym. Łączyły się z licznymi i wieloletnimi kontaktami z dyrektorami i nauczycielami tych szkół.

Dowodem tego są publikacje i artykuły opisane w pkt 1–4 zgłoszonego do oceny cyklu oraz dodatkowo:

- Aksman J., *Diagnoza i wsparcie dzieci zdolnych plastycznie* [w:] *Reflexia a hodnotenie v primarnom vzdelavani*, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Pedagogick Fakulta UMB, Banská Bystrica 2014.

https://ar11.library.sk/ar1-umb/en/detail-umb_un_cat.1-0217588-Reflexia-a-hodnotenie-v-primarnom-vzdelavani/

Aksman J., *The International Cooperation Network as Good Practice of Creating Innovative Activities in the Sphere of Early Childhood Education* [w:] *Social Sciences: Management in Various Fields. Household, Public Services, Company, Region, National Economy*, Debrecen University Press, Debrecen 2015.

https://www.academia.edu/23607674/Social_Sciences_Management_in_Various_Fields

- Aksman J., *Kształcenie i dokształcanie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w aspekcie pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia” Sectio J, 2016, t. XXIX, nr 3.

https://bc.umcs.pl/Content/27800/PDF/czas19356_29_3_2016_7.pdf

- Aksman J. (red.), *Kompetencje – kształcenie – ewaluacja. W poszukiwaniu innowacyjnego modelu kształtowania i oceny kompetencji uczniów młodszych*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015.

<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/server/api/core/bitstreams/e4dab484-7604-4876-a78f-86fb92b83684/content>

- Aksman J., Gabzdyl J., Kasáčová L., *Innowacyjny model Nauka – Sztuka – Edukacja w praktyce wczesnoszkolnego kształcenia plastycznego*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016, nr 2.

<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/d58797c2-8c5b-4906-8536-a1d2a548d24b>

- Aksman J., Zinkiewicz B., *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej, cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019.

<https://ludzie.nauka.gov.pl/in/profiles/DVGezMZbQnq/publications/06b40d2c-4f16-4e05-b40e-d121ace7854a>

- Aksman J., Szyniec I., *Inkluzja w edukacji wczesnoszkolnej w realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja – studium przypadków* [w:] J. Aksman, B. Zinkiewicz (red.), *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019, s. 47–67.

<https://ludzie.nauka.gov.pl/in/profiles/DVGezMZbQnq/publications/06b40d2c-4f16-4e05-b40e-d121ace7854a>

- Aksman J., *Wykorzystywanie polskich i międzynarodowych doświadczeń w innowacyjnym programie plastycznej edukacji wczesnoszkolnej (wnioski z pierwszego roku realizacji programu)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia” 2020, t. XXXIII, nr 2.

<https://ludzie.nauka.gov.pl/in/profiles/DVGezMZbQnq/publications/f1f37772-f9aa-4cb6-b878-ec82f7ffda7c>

Badania w innych uczelniach:

Badania prowadzone na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie

październik 1996 r. – październik 2006 r. jako doktorantka w Zakładzie Wychowania przez Sztukę Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i prowadząca badania i zajęcia na kierunkach pedagogicznych w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Obok badań zaprezentowanych w pracy doktorskiej, dotyczących programów telewizyjnych dla dzieci, autorka rozpoczęła w latach 2004–2008 i prowadzi do dziś badania nad doświadczeniami medialnymi studentów kierunków pedagogicznych, czego dowodem jest wydany w 2007 r. artykuł:

Aksman J., *Autoedukacja studentów studiów zaocznych – doświadczenia medialne* [w:] D. Skulicz (red.), *Studenci we wspólnocie akademickiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007, s. 85-92.

<https://wuj.pl/ksiazka/studenci-we-wspolnoscie-akademickiej>

oraz wydany w 2010 r. kolejny artykuł, w którym porównuje badania wykonane w Uniwersytecie Jagiellońskim i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego a dotyczące e-learningu w kształceniu pedagogów:

Aksman J., *E-learning w kształceniu pedagogów* [w:] A. Sajdak, D. Skulicz (red.) *Paradygmaty Akademickiego Kształcenia Pedagogów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, s.181-192.

Kontynuacja badań o doświadczeniach medialnych odbyła się w latach 2023–2025 badania prowadzone w UJ na ten temat będą użyte do badań porównawczych (referat został wygłoszony 10 czerwca 2025 r. na konferencji Katedry Pedagogiki Ogólnej KUL, Sekcja Pedagogiki Ogólnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Konferencja na temat: Przedmiot badań w pedagogice ogólnej – referat pt. *Doświadczenia medialne współczesnych nauczycieli – jako zapomniany przedmiot badań współczesnej pedagogiki* (tekst zostanie opublikowany w 2026 r.).

Badania w uczelniach zagranicznych:

Prowadzenie badań porównawczych w **Słowenii, Słowacji i Ukrainie**, przygotowanie koncepcji wraz z zespołem i studentami, koordynacja badań międzynarodowych (lata 2012–2013):

– **Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu na Primorskem** w słoweńskiej miejscowości Koper funkcjonuje od 1974 r. To instytucja publiczna. Początkowo stanowił on zamiejscową filię Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu w Lublanie, a od momentu powstania Uniwersytetu na Primorskem, czyli od 2003 r., Wydział Pedagogiczny jest jednym z głównych wydziałów nowej uczelni i jest oznaczony urzędowym skrótem UP PEF. Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu na Primorskem powstał jako ośrodek kształcenia nauczycieli. (Przewodniczenie i prowadzenie badań w Uniwersytecie na Primorskem podczas wizyty studyjnej, 10–17 czerwca 2012 r.).

– **Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Elementarnej i w Instytucie Nauki i Badań Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Elementarnej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku**, gdzie działa także Zakład Artystyczny. Kadra Zakładu to artyści z Akademii Sztuk Pięknych, którzy prowadzą również edukację nauczycieli, przygotowują podręczniki i pomoce naukowe. Tworzą też programy dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego, wykorzystują elementy nauki i sztuki (koordynacja prac badawczych w Uniwersytecie w Rużomberku, 20–26 lutego 2012 r.).

– **Liceum dla utalentowanych uczniów klas starszych obwodu donieckiego przy Donieckim Uniwersytecie Narodowym**, powołane w 1990 r. (koordynacja prac i kontakt z grupą badaczy przebywających na wizycie studyjnej w Doniecku, 19–26 kwietnia 2012 r.).

Pokłosiem tego jest monografia pod redakcją naukową autorki:

J. Aksman (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013, s. 1–392, oraz płyta DVD zawierająca trzy filmy obrazujące modele pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowacji, Słowenii i Ukrainie, a także film obrazujący powstały na bazie tych doświadczeń nowy model polski NSE.

<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/server/api/core/bitstreams/5d602644-3188-4d63-b7a6-4da48cec09a0/content>

– Współpraca, udział w konferencjach, prowadzenie badań, prowadzenie warsztatów dla studentów i naukowców z modelu Nauka – Sztuka – Edukacja w **Uniwersytecie Mateja w Bańskiej Bystrzycy na Słowacji** (wymiana doświadczeń badawczych studentów i naukowców dotyczących zagadnień dziecka zdolnego we wczesnym dzieciństwie), współudział w przygotowaniu Synaby do projektu badawczego mgr Leny Kasacovej z Uniwersytetu Mateja Bela z Bańskiej Bystrzycy. Podjęcie wspólnej inicjatywy w realizacji w Polsce i na Słowacji modelu pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie (lata 2014–2016 r.)

Czego dowodem są artykuły:

- Aksman J., *Diagnoza i wsparcie dzieci zdolnych plastycznie* [w:] *Reflexia a hodnotenie v primarnom vzdelavani*, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Pedagogick Fakulta UMB, Banská Bystrica 2014.

https://ar11.library.sk/ar1-umb/en/detail-umb_un_cat.1-0217588-Reflexia-a-hodnotenie-v-primarnom-vzdelavani/

- Aksman J., Gabzdyl J., Kasáčová L., *Innowacyjny model Nauka – Sztuka – Edukacja w praktyce wczesnoszkolnego kształcenia plastycznego*, „Państwo i Społeczeństwo” 2016, nr 2, s. 185–206.

<https://www.panstwoispoleczenstwo.pl/numery/panstwo-i-spoleczenstwo-2016-nr2.pdf>

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

AKTYWNOŚĆ DYDAKTYCZNA:

– Twórca wniosku do MEiN o II stopień studiów kierunku Pedagogika (2009–2025) w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

– Kierująca pracami nad kierunkiem: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna od 2009 r. jako studiów I i II stopnia ze ścieżkami: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna z językiem angielskim, Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna z wychowaniem plastycznym, Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna z technologią informacyjną, a od 2019 r. jako studiów pięcioletnich magisterskich z nowymi standardami kształcenia nauczycieli stworzonych według innowacyjnego projektu NCBiR w latach 2019–2023.

– Kierownik studiów podyplomowych w KAAFM „Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna”, wiele edycji do roku 2018.

- Kierująca pracami nad kierunkiem: Pedagogika stosowana I stopień studiów: ze ścieżkami specjalnościowymi: Pedagogika resocjalizacyjna z elementami kryminologii, Psychopedagogika z elementami coachingu, kierunek został uruchomiony za zgodą MEiN w 2021 r.
- Kierująca pracami nad kierunkiem: Logopedia i pedagogika szkolna, Studia II stopnia z trzema ścieżkami: Nauczyciel Logopeda, Nauczyciel pedagog i logopeda, Zawód Logopeda, studia uruchomione od 2024 roku.
- Obecnie kierownik studiów pedagogicznych na Uniwersytecie Andrzeja Frycza Modrzewskiego: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, Logopedia i pedagogika szkolna, Pedagogika stosowana.
- Autorka programu szkoleń i prowadząca zajęcia dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z zakresu Innowacyjnego modelu edukacji plastycznej Nauka – Sztuka –Edukacja, wiele edycji od 2013 r., koordynacja działań dydaktycznych nauczycieli realizujących model w edukacji wczesnoszkolnej w szkołach podstawowych.
- Współpracująca z władzami Wydziału Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych UAFM nad prowadzeniem nowego kierunku studiów I i II stopnia: Kryminologia i Resocjalizacja, współtwórca programu studiów.
- Promotor 123 prac licencjackich na kierunku pedagogika.
- Promotor 71 prac magisterskich na kierunku: pedagogika II stopień i pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna.
- Recenzent około 30 prac licencjackich i magisterskich.
- Promotor pomocniczy w przewodzie doktorskim (mgr Andrzeja Rokickiego, Instytut Pedagogiki KUL; promotor: dr hab. Teresa Olearczyk, prof. UAFM, obrona doktorska: 18 listopada 2024 r.).
- Członek Kapituły Konkursu „Złoty indeks” Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w roku 2025 (konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych).
- Członek Kapituły „Pro Arte Educationis” przyznającej nagrody za pracę dydaktyczną dla nauczycieli akademickich w Uniwersytecie Andrzeja Frycza Modrzewskiego.
- Autor programów nowych przedmiotów dla studentów kierunków pedagogicznych: Edukacyjne zastosowanie mediów, Praktyka wystąpień publicznych – warsztaty telewizyjne, Media w edukacji.
- Prowadzone przedmioty na kierunku pedagogika stosowana: Media w edukacji, Praktyka wystąpień publicznych – warsztaty telewizyjne (przedmiot prowadzony w Studiu Telewizyjnym UAFM) – koordynator przedmiotu.
- Prowadzone przedmioty na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna: Media i edukacja, Podstawy diagnozowania pedagogicznego dla nauczycieli, Edukacyjne zastosowanie mediów, Personalizacja procesu kształcenia nauczycieli z elementami tutoringu, Seminarium magisterskie, Podstawy dydaktyki nauczania zintegrowanego w przedszkolu i klasach I–III (koordynator przedmiotów).

- Prowadzone przedmioty na kierunku: Kryminologia i Resocjalizacja (Wydział Prawa UAFM): Diagnostyka pedagogiczna, Media w edukacji.
- Prowadzenie indywidualnego tutoringu dla przyszłych nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej w Projekcie Nauczyciel 5.0 od 2019 r. i nadal.
- Współtwórca i recenzent programu praktyk na kierunkach: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, Logopedia i pedagogika szkolna, Pedagogika stosowana.
- Uczestnictwo wraz ze studentami samorządu KAAFM w Masterclass Leadership with the Pope, Szczawnica 2019 (rola tutora) oraz zaproszona do kolejnej edycji w opactwie tynieckim w Krakowie w 2025 r. (spotkania tutorialne dla zdolnej młodzieży akademickiej).
- Członek Komisji ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych (od 2012 r.).
- Przewodniczący komisji ds. potwierdzania efektów uczenia się na Wydziale PPiNH UAFM.
- Członek Rady Programowej ds. Studiów Podyplomowych UAFM.
- Udział w spotkaniu 24 lutego 2011 r. (z głosem doradczym dla MNiS) na Wydziale Nauk Pedagogicznych UMK w Toruniu dla osób zaangażowanych w tworzenie Krajowych Ram Kwalifikacyjnych na Wydziałach Humanistycznych (studia I, II i III stopnia na kierunku pedagogika).
- Udział w organizowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego spotkaniach konsultacyjnych w sprawie propozycji nowego modelu kształcenia nauczycieli, przygotowanej w ramach projektu „Opracowanie modelowych programów kształcenia nauczycieli”, realizowanego w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 24 listopada 2017 r. i 4 grudnia 2017 r. – wypracowanie wraz z zespołem pedagogów KAAFM sugestii do nowych programów oraz do standardów kształcenia nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej.
- Zaproszona do współpracy w grupie tworzącej nowe aspekty do zmian w standardach kształcenia nauczycieli (Fundacja SOS dla Edukacji, działająca z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego) październik–grudzień 2025 r.
- Wdrożenie Modelu NSE w edukację szkół wyższych w Słowenii i Słowacji, gdzie autorka prowadziła warsztaty ze studentami i wykładowcami: Uniwersytet Primorski w Koperze (Capodistria)
- Słowenia, Uniwersytet im. Mateja Bella w Bańskiej Bystrzycy – Słowacja.
- W roku 2022 (marzec–czerwiec) opiekun merytoryczny społecznego projektu edukacyjnego *MiniAkademia* dla dzieci i ich mam/opiekunek z Ukrainy (trzy razy w tygodniu zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży na Akademii, prowadzone przez studentów i wykładowców dla 80 osób – projekt nominowany do nagrody ProJuvenes – Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej).
- W latach 2008–2025 prodziekan Wydziału Psychologii Pedagogiki i Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, odpowiedzialna za kierunki pedagogiczne.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA:

- Kierownik ds. kierunków pedagogicznych (Pedagogika przedszkola i wczesnoszkolna, Pedagogika stosowana, Logopedia i pedagogika szkolna oraz Pedagogika).
- Członek Zespołu ds. Jakości Kształcenia Wydziału Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych UAFM (obecnie Wydziale Nauk Społecznych i Filologii) (rok 2012 i nadal).
- Koordynator Wydziałowego Zespołu ds. Ewaluacji na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych UAFM (obecnie Wydziale Nauk Społecznych i Filologii) (rok 2012 i nadal) na kierunkach: Pedagogika przedszkola i wczesnoszkolna, Pedagogika stosowana, Logopedia i pedagogika szkolna.
- Członek Podkomisji WNSiF UAFM ds. Hospitacji Zajęć Dydaktycznych (od 2024 r. i nadal).
- Przewodniczący Komisji Rekrutacyjnej na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych UAFM (obecnie Wydziale Nauk Społecznych i Filologii) (2012 r. i nadal).
- Koordynator Zespołu ds. Oceny Tematów Prac Dyplomowych (pod kątem zgodności ich tematyki z kierunkiem studiów i dyscypliną) na kierunkach Pedagogika przedszkola i wczesnoszkolna, Pedagogika stosowana, Logopedia i pedagogika szkolna.
- Członek Rady Programowej na kierunku Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna.
- Członek Rady Wydziału Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych UAFM.
- Członek Rady Dyscypliny Pedagogika w UAFM.
- Członek Senackiej Komisji ds. Przewodów Doktorskich w UAFM.
- Koordynator prac nad powstaniem trzech pracowni dydaktycznych wraz z innowacyjnym wyposażeniem do realizacji zajęć dydaktycznych dla studentów kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna:
 - 1) Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej,
 - 2) Pracowni Metody Marii Montessori,
 - 3) Pracowni Multimediów i Autoskopii.

DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZUJĄCA NAUKĘ I SZTUKĘ:

- Współudział w międzynarodowej konferencji prowadzonej przez Fundację Nowe Centrum, z dziedziny resocjalizacji i terapii uzależnień m.in. dla studentów KAAFAM, dla których przewidziany był specjalny warsztat profilaktyki uzależnień, dnia 11 kwietnia 2015 r.
- Prowadzenie modułu szkoleniowego (wraz z red. J. Przybylskim, w ramach konferencji szkoleniowej – projekt „Zagrożenia w sieci – profilaktyka, reagowanie”, dnia 11 kwietnia 2016 r., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, dla grupy 100 policjantów, moduł 4: Gry edukacyjne – warsztat.

- Współudział w przygotowaniu warsztatów dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych gminy Niepołomice w ramach międzynarodowej konferencji: Kultura ciszy – aspekty interdyscyplinarne 24–25 października 2016 r.
- Współorganizacja warsztatów dla praktyków i studentów w ramach ogólnopolskiej konferencji Między grywalizacją a manipulacją – perspektywa interdyscyplinarna, 28 listopada 2016 r.
- Zorganizowanie wystąpień/prezentacji nauczycieli i wystawy prac plastycznych dzieci/studentów w ramach XVIII Konferencji Naukowej „Państwo. Gospodarka. Społeczeństwo”, z udziałem gości międzynarodowych, w dniach 11–12 czerwca 2018 r. w KAAFM, Sekcja pedagogiczna pt. Wychowanie do i przez sztukę we współczesnych procesach dydaktycznych i wychowawczych z udziałem naukowców oraz praktyków – nauczycieli realizujących wypracowany wspólnie z naukowcami ze Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Polski model pracy z uczniem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej. Nauczyciele przedstawiali wnioski z realizacji trzyletniego programu realizowanego w wybranych szkołach polskich.
- Współtowarzyszenie w wystąpieniu jednego z nauczycieli projektu NSE w dalszej popularyzacji modelu wśród innych nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej w ramach konferencji Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dla Dzieci w wieku przedszkolnym z cyklu „Nauczycielskie pasje inspiracją dla ucznia. Jak uczyć – aby uczyć się”, 19 października 2018 r., Politechnika Krakowska – Budynek Działownia, tytuł wystąpienia: Każdy ma w sobie „coś”, czyli o sztuce poszukiwania „siarczanych talentów” – Iwona Szyniec, Szkoła Podstawowa nr 43 im. KEN w Krakowie.
- Pomoc w organizowaniu Salonów Edukacyjnych Krakowa (spotkania z wybitnymi przedstawicielami świata nauki, edukacji, kultury), prowadzonych przez dr hab. Teresę Olearczyk, prof. UAFM, od 2010 r. i nadal.
- Koordynacja prac nad programem do corocznych edycji Dni Jana Pawła II – cyklu konferencji odbywających się w licznych uczelniach wyższych miasta Krakowa (wraz z dr hab. T. Olearczyk), panele dyskusyjne, koncerty, wystawy prac plastycznych dzieci i młodzieży.
- Zainicjowanie i prowadzenie od 2017 r. w UAFM Teatru Pedagogicznego – spektakli stworzonych przez studentów kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna pod opieką merytoryczną reżysera Artura Dobrzańskiego; odbywają się one co roku w czerwcu, jest to Święto Pedagogiki, na które zapraszane są rodziny i przyjaciele studentów oraz gościnnie występuje propagujący sztukę różnych epok zespół Alta Novella z Warszawy (spektakle studenckie inspirowane są współczesną sztuką literacką dla dzieci i młodzieży, wynikają też z twórczości własnej studentów); przykładowy fotoreportaż:

<https://konferencje.ka.edu.pl/fotoreportaze/wieczor-teatralny-organizowany-przez-studentow-kierunku-pedagogika-przedszkolna-i-wczesnoszkolna-64.html>

– Pomysłodawca cyklu spotkań studentów i wykładowców z praktykami specjalizującymi się we wprowadzaniu do edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej elementów i modeli działań innowacyjnych (prowadzenie wraz z dr hab. Teresą Olearczyk, prof. KAAF): osiem spotkań w latach 2019–2023 (m.in. o tematyce: edukacja STEAM, porozumienie bez przemocy NVC, szkoły waldorfskie, „Pociąg do wiedzy” – innowacja na bazie nurtu Nowego Wychowania, Szkoły Sternik w Krakowie i in.)

<https://wppinh.uafm.edu.pl/studia-dofinansowane/informacje>

– Koordynacja prac (wraz z dr. hab. J. Wnękiem, prof. UAFM) nad cyklem monografii z serii

Dziecko w Wiek przedszkolnym i Wczesnoszkolnym – Biblioteka Nauczyciela, w latach 2019–2023:

– Aksman J., Zinkiewicz B. (red.), *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogiczne*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019, ss. 252. 120 punktów;

– Kocór M., *Wypalenie zawodowe nauczycieli: diagnoza, wsparcie, profilaktyka*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019, ss. 314. 120 punktów;

– Kożuh Anna, *Kreatywność w pracy nauczyciela i jego uczniów*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021, ss. 323. 120 punktów;

– Olearczyk T., *Miedzy hałasem a ciszą. Wartość ciszy we współczesnej edukacji wczesnoszkolnej*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021, ss. 191. 120 punktów;

– Koplejewska M., *Komputer a rzeczywistość. Wykorzystanie gier komputerowych w rozwijaniu wybranych zdolności poznawczych dzieci w młodszym wieku szkolnym na przykładzie badań dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2023, ss. 239. 120 punktów.

– Organizacja i prowadzenie seminarium naukowo-dydaktycznego pt. „Kształtowanie umiejętności życiowych w holistycznym procesie edukacji dzieci w wieku przedszkolnym” (w języku angielskim; 10–11 maja 2024 r.) dla nauczycieli/ek z Islandii, z przedszkola Krógaþól Kindergarten Akureyri, zorganizowane na prośbę islandzkich nauczycieli celem poznania opracowanej w UAFM metody „Nauka – Sztuka – Edukacja”, kształtującej umiejętności życiowe małych dzieci (wpływ społeczny międzynarodowy)

<https://konferencje.ka.edu.pl/konferencje-naukowe/seminarium-naukowo-dydaktyczneksztaltowanie-umiejetnosci-zyciowych-50.html>

– Zorganizowanie podczas Festiwalu Nauki i Sztuki (17 maja 2024 r.) warsztatów dla młodzieży, nawiązanie współpracy z XIII Liceum z Krakowa.

– Współpraca z Małopolską Uczelnią Państwową im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu – zaproszenie grupy pedagogów z Uniwersytetu do wygłoszenia referatów w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Metodycznej na temat „Jak osiągnąć sukces w dialogu z innymi?” – dla nauczycieli, pedagogów, pracowników instytucji oświatowych, 5 maja 2024 r., koordynacja wpływu społecznego naukowców z UAFM na społeczność instytucji oświatowych z Oświęcimia i okolic.

– Współpraca z IBE przy wydaniu jubileuszowego numeru z okazji dwudziestolecia istnienia czasopisma „Edukacja Biologiczna i Środowiskowa”, 2023 nr 1(79), 100 punktów w wykazie ministra. Wydanie powstało przy owocnej współpracy UAFM z Instytutem Badań Edukacyjnych działającym przy MEN; red. nauk. K. Potyrała, red. tem. J. Aksman, U. Chowaniec, A. Frątczak, M.

Pieniążek. Temat przewodni: przyroda i relacje człowieka ze światem w pryzmacie czułości.
https://ibe.edu.pl/images/EBiS/Numery/2023-01-popr/EBiS_2023_1.pdf

– Redakcja tematyczna tomu czasopisma „Państwo i Społeczeństwo” 2023, nr 2, *Rozwijanie zdolności i uzdolnień dzieci w wieku szkolnym*, red. J. Aksman, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2023 (40 punktów w wykazie ministra) – współpraca z pedagogami i psychologami szkolnymi.

<https://www.panstwoispoleczenstwo.pl/panstwo-i-spoleczenstwo-2-2023/>

– Prowadzenie szkolenia/wykładu na zaproszenie Kuratorium Oświaty w Szczecinie w ramach konferencji o zasięgu wojewódzkim pt. „Jak zrozumieć dziecko i zmotywować je do działania”, w dniach 6–7 marca 2018 r., adresaci: dyrektorzy przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego, dyrektorzy szkół podstawowych, publicznych/niepublicznych województwa zachodniopomorskiego, studenci ostatnich lat kierunków pedagogicznych wyższych w województwie zachodniopomorskim. Wykład na temat „Wpływ edukacji plastycznej na kształtowanie zdrowia psychicznego dzieci, w tym motywowanie do działań indywidualnych i grupowych na przykładzie projektu przeznaczonego dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym Nauka – Sztuka – Edukacja, opartego na innowacyjnych podręcznikach oraz innowacyjnym schemacie prowadzenia warsztatów plastycznych”; około 500 osób.

– Przygotowanie i prowadzenie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej na temat: Kształtowanie umiejętności życiowych dzieci zdolnych plastycznie w młodszym wieku szkolnym – praca z modelem Nauka – Sztuka – Edukacja z co najmniej 12 szkół podstawowych Polski południowej (szkoły podstawowe nr 2, 3, 25, 27, 43, 65, 113 w Krakowie, nr 10 w Olkuszu, nr 2 w Wieliczce, nr 1 w Oświęcimiu, Szkoła Podstawowa KANA w Jaworznie, Zespół Placówek Oświatowych w Słopnicach).

– Konsultacje pedagogiczne filmów dla dzieci: filmu dla dzieci w wieku szkolnym, poświęconego bioróżnorodności, zatytułowanego *Zwierzęta wśród nas* (2010 r.), oraz bajki *Śladami Artisto w Muzeum*, w ramach wystawy „Śląsk. Perły sztuki od gotyku po barok” – dofinansowanie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Muzeum Diecezjalne w Opolu, 2016 r.).

GRANTY:

Koordynator i współkoordynator następujących projektów i grantów:

– współtwórca i współprowadzący **projekt badawczo-dydaktyczny finansowany przez Urząd Miasta Krakowa** „Dzieci w Galerii” (zajęcia szkolne i pozaszkolne w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach krakowskich w **latach 1999–2003**),

<https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/813706d4-c64d-4b3f-95f1-a4f697703e5d/content>

– autor programów kształcenia dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu w projekcie „**Z gospodarki do edukacji**” (w latach 2008–2011), który znalazł się wśród dobrych praktyk wyróżnionych przez MEN,

– współkoordynator (koordynator ds. materiałów dydaktycznych: poradników, filmów, materiałów na tzw. zieloną szkołę) **ogólnopolskiego grantu** „Opracowanie i udostępnienie spójnego pakietu narzędzi diagnostycznych i materiałów dydaktycznych wspomagających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów (lata 2009–2011), materiały dostępne na www.wybieramzawod.pl,

– koordynator międzynarodowego projektu badawczo-dydaktycznego Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie” (projekt współfinansowany przez UE, w ramach **Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 w działaniu 8.2. Budowanie pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy**, nr projektu: MRPO.08.02.00-12-430/10.

koordynator działań w projekcie i współautor badań w trzech krajach partnerskich (Słowenia, Słowacja, Ukraina) oraz teoretycznego modelu NSE – pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej, koordynator prac badawczych nad pilotażowym wdrożeniem modelu w 15 szkołach podstawowych Małopolski. Obecnie (lata 2015–2018 i 2022–2023), po zakończeniu projektu prowadząca podłużne badania nad efektywnością modelu NSE w ramach działalności statutowej (badania mające służyć rozwojowi umiejętności życiowych dzieci) w kolejnych 12 szkołach podstawowych Polski południowej,

https://artisticallygifted.ka.edu.pl/o_projekcie

– koordynator krajowego programu **Ministra Zdrowia**: projekt współfinansowany ze środków funduszu hazardowego będącego w gestii ministra zdrowia, prowadzący: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii pt. „Współczesne metody profilaktyki i terapii osób z uzależnieniami behawioralnymi”, realizowany w **latach 2017–2018** na kierunkach: pedagogika, psychologia i medycyna, wartość projektu: 64 400 zł,

– kierownik projektu (22.12.2021-31.10.2023 r.) i współkoordynator merytoryczny projektu **dydaktyczno-wdrożeniowego**, uzyskanie dofinansowania z **NCBR** na projekt przewidziany do realizacji w **latach 2019–2023** pt. *Nauczyciel 5.0 nowoczesny program kształcenia nauczycieli na jednolitych studiach magisterskich w dziedzinie pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, Oś Priorytetowa III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.5 Kompetencje w szkolnictwie wyższym, nr projektu

POWR.03.01.00-00-KN42/18. Wartość projektu: 1 785 603,60 PLN, wkład Funduszy Europejskich: 1 504 906,71 PLN

<https://radon.nauka.gov.pl/dane/profil/61dc2ed057d6ec4cc0df0504>

NAGRODY:

- Nagroda *Pro arte et educatione im. Izabelli I Jana Samków w Krakowie* za wyjątkowe osiągnięcia w dziedzinie badań nad sztuką i popularyzacją wychowania przez sztuki piękne, 2002 r. (przed stopniem doktora)
- Wyróżnienie Dziekana WPPiNH za wysoką ocenę uzyskaną w ewaluacji zajęć 2012/2013;
- *Virtuti Medicinali*, Nagroda dla studentów i nauczycieli Wydziału Psychologii i Nauk Humanistycznych za działalność kulturalną, The Polish Neuropsychological Society, (nagroda zespołowa za pomysł i organizację Teatru Pedagogicznego) 2017 rok;
- Nagroda Rektora KAAFM za wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki 2019 r.;
- Nagroda Rektora KAAFM za działalność naukową i organizacyjną w roku akad. 2020/2021;
- Nagroda Rektora KAAFM za działalność naukową i organizacyjną w roku akad. 2021/2022;
- Brązowy Krzyż Zasługi, postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 września 2023 r, nr legitymacji 324-2023-51.

7. Oprócz kwestii wymienionych w punktach 1–6 wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Kluczowym elementem łączącym prowadzone badania naukowe z praktyką edukacyjną są powstające materiały metodyczne (w ramach projektów regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych), dostępne m.in. na stronie www.wybieramzawod.pl, artisticallygifted.ka.edu.pl: poradniki, filmy, narzędzia diagnostyczne – wykorzystywane w praktyce przedszkolnej, szkolnej i w pracach dyplomowych studentów i doktorantów w całej Polsce.

Transfer wyników badań naukowych do edukacji jest od początku prowadzenia badań naukowych nieodzownym komponentem mojego zaangażowania zarówno w ramach pracy w UAFM, współpracy z kuratoriami oświaty, centrami metodycznymi kształcenia nauczycieli, dyrektorami przedszkoli i szkół czy IBE-PIB. Warto dodać, miłą wiadomość, jaką przekazała dn.12.12. 2025 r. Pani Ambasador Reformy w województwie małopolskim mgr Anna Romańczyk o wybraniu projektu

NSE do inicjatywy IBE "Moc Relacji w Edukacji – łączymy, aby zmieniać" której wyznacznikiem są relacje, zaufanie i współpraca jako podstawa szkolnych zmian. Projekt IBE łączy wszystkie 16 województw, tworząc sieć osób i instytucji działających na rzecz lepszej edukacji. Linki do podręczników i publikacji badawczych projektu NSE znajdują się w Repozytorium Wiedzy IBE-PIB do dyspozycji wszystkich nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w Polsce.

<https://kuratorium.krakow.pl/projekt-moc-relacji-w-edukacji-laczymy-aby-zmieniac/>

<https://ibe.edu.pl/pl/moc-relacji-w-edukacji-opis-projektu>

Rezultatami pracy teoretyczno-praktycznej autorka chętnie dzieli się także, angażując się w warsztaty dla dzieci i młodzieży w Polsce (metoda NSE dla chętnych, odwiedzających UAFM z całej Polski) oraz dla gości zagranicznych (nauczyciele z przedszkoli z Islandii (2024 r.), a także studentów różnych uczelni zagranicznych (Słowacja, Słowenia, Ukraina 2013-2016) i w ramach programu CEPUS (Słowenia, Albania, Chorwacja 2025 r.).

.....
(podpis wnioskodawcy)

Załącznik nr 4

Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny

dr Joanna Aksman

Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie

Wydział Nauk Społecznych i Filologii

I. WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH ALBO ARTYSTYCZNYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 219 UST. 1. PKT 2 USTAWY

1. Monografie naukowe, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy; lub
2. Cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy; lub
3. Zrealizowane oryginalne osiągnięcia projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2c ustawy;
4. Inne, niż wymienione w pkt. I.1-3, osiągnięcia naukowe lub artystyczne.

Główne osiągnięcie naukowe:

Jako główne osiągnięcie naukowe wskazuję cykl czterech publikacji, które stanowią całość, z czego najważniejsza znajduje się w pkt1:

Jako główne osiągnięcie naukowe wskazuję cykl czterech publikacji, które stanowią całość i opisują prowadzone przeze mnie badania eksperymentalne na przestrzeni 10 lat (2013-2023):

1. **Monografia autorska, która opisuje wnioski z trzyletnich badań eksperymentalnych**, prowadzonych przeze mnie w 12 szkołach podstawowych (wśród nauczycieli), trzech szkołach podstawowych w klasach 1-3 (wśród dzieci) metodą grup równoległych (eksperymentalnych i kontrolnych), prezentującą wyniki badań statystycznych, ilościowych (opartych na wystandaryzowanych testach diagnostycznych) (2021 r.), oraz **2 artykuły autorskie, których celem było uzupełnienie badań ilościowych** prezentowanych w monografii autorskiej, **przedstawiające wyniki badań jakościowych**, towarzyszące badaniom eksperymentalnym:
2. **Artykuł naukowy autorski** (opis badań jakościowych towarzyszących metodzie eksperymentu, prowadzonych technikami: wypracowania, samoportrety dzieci, wypowiedzi nauczycieli prowadzących model NSE przedstawione w ankiecie) - w odniesieniu do zmiennej samoświadomość oraz nadzieja podstawowa (2022 r.),
3. **Artykuł naukowy autorski** (opis badań jakościowych towarzyszących metodzie eksperymentu, prowadzonych technikami: obserwacja nauczycielska i opis wniosków nauczycieli, opis wniosków z autorskiego testu projekcyjnego skierowanego do dzieci „Moje mocne i słabe strony” w odniesieniu do zmiennej umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci (2023 r.),
- i artykuł zamykający cykl**, stanowiący podsumowanie longitudinalnych badań nad efektywnością modelu NSE w kształtowaniu umiejętności życiowych dzieci:
4. **Artykuł naukowy, autorski** (opis badań przeprowadzonych w roku 2023, wśród grupy dzieci, uczestników eksperymentu NSE u progu wyjścia ze szkoły podstawowej (w klasie ósmej) obrazujący ciągłość trwania ukształtowanych w młodszym wieku szkolnym umiejętności życiowych, porównanie z badaniami tej grupy z roku 2015-2018 przedstawionymi w monografii autorskiej).

Cykl zatytułowany:

Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów i uczennic klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych „Nauka – Sztuka – Edukacja” realizowanych w paradygmacie dydaktyki konstruktywistyczno-interpretatywnym – na przykładzie badań eksperymentalnych, w ciągłości ich trwania (badania longitudinalne w latach 2013–2023) – na fundamencie teorii holistycznej edukacji zdrowotnej w ujęciu pedagogiki i psychologii pozytywnej.

Całość podjętych działań naukowych mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika a w niej w pedagogice wczesnoszkolnej.

1. Monografia autorska z opisem badań eksperymentalnych, filmy i reportaż fotograficzny: 120 pkt

J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych Nauka – Sztuka – Edukacja – na przykładzie badań eksperymentalnych*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021, s. 1–326, recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Palka, dr hab. Małgorzata Kuśpit, prof. UMCS.

<https://vistulana.pl/otwarty-dostep/joanna-aksman-ksztaltowanie-umiejetnosci-zyciowych-uczniow-klas-poczatkowych-w-toku-innowacyjnych-warsztatow-plastycznych-nauka-sztuka-edukacja-na-przykladzie-badan-eksperymentalnych-krako/>

Monografia zawiera warstwę wizualną prowadzonych badań: *cztery filmy edukacyjne i reportaż fotograficzny o przebiegu eksperymentu*

Filmy metodyczne, instruktażowe dla nauczycieli o realizacji modelu NSE w klasach I, II i III (scenariusz i konsultacja pedagogiczna: J. Aksman, tworzone w latach 2015–2018, wydane w 2021 r.):

– Klasa I. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa I. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat V z modelu NSE: Formy przestrzenne: rekwizyt, rzeźba, płaskorzeźba, formy geometryczne i architektoniczne. *Warsztaty plastyczne dla klasy I do tematu: Żywy obraz kołędników – postać fantastyczna z obrazu Tadeusza Makowskiego*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

– Klasa II. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa II. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat I z modelu NSE. Wybrane techniki plastyczne – warsztat rysownika. *Warsztaty plastyczne dla klasy II do tematu: Moje ulubione lub zadziwiające miejsce węglem rysowane – inspiracje twórczością Wiktora Zina*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

– Klasa III. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa III. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja. Temat IV z modelu NSE. *Teatr, film, telewizja. Warsztaty plastyczne dla klasy III do tematu: Tworzymy plakat reklamowy do ulubionego filmu/spektaklu teatralnego*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

– Film podsumowujący realizację eksperymentu (warsztaty z modelem NSE) o kształtujących się umiejętnościach życiowych jednej z klas eksperymentalnych.

– Reportaż fotograficzny (3 lata) obrazujący kształtowanie umiejętności życiowych dzieci, określonych w problemach badawczych.

Fot.2 Monografia autorska, okładka publikacji: J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych Nauka – Sztuka – Edukacja – na przykładzie badań eksperymentalnych*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021.

Podwaliny pod teoretyczną bazę do niniejszej monografii stanowi międzynarodowy model Nauka-Sztuka-Edukacja, którego byłam koordynatorem, współwykonawcą i redaktorem naukowym powstałej publikacji. Późniejsze prace nad wdrożeniem modelu i badaniem jego wpływu prowadziłam już samodzielnie. W przypisie przedstawiam etapy powstawania modelu NSE i jego bazę dydaktyczną ¹.

¹ W ramach międzynarodowego projektu powstała monografia pod moją redakcją naukową: J. Aksman (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013, s. 1–392, oraz płyta DVD zawierająca trzy filmy obrazujące modele pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowacji, Słowenii i na Ukrainie, a także film obrazujący powstały na bazie tych doświadczeń nowy model polski Nauka – Sztuka – Edukacja. <https://repozytorium.uafm.edu.pl/server/api/core/bitstreams/5d602644-3188-4d63-b7a6-4da48cec09a0/content>

Po opublikowaniu monografii w tym samym roku pojawił się pierwszy raport z badań z 2013 r pod moją redakcją.:

J. Aksman (red.), *Nauka – Sztuka – Edukacja. Opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2013.

(Wstęp oraz pierwsza część raportu. Ogólne założenia projektu Nauka – Sztuka – Edukacja, zawierającego wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu, współautorzy pozostałych części raportu – Piotr Kordek, Jolanta Pułka)

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/09e20e32-8860-44b8-929e-86021296d64a>

W kolejnych latach 2015, 2016, 2017 w ramach projektów badawczych prowadzonych przeze mnie w UAFM powstały **trzy podręczniki dla nauczycieli do realizacji edukacji plastycznej w klasach I–III, które (zawarte tam innowacyjne konspekty opracowane na bazie międzynarodowego projektu NSE) zostały wybrane jako zmienna niezależna w badaniach eksperymentalnych przedstawionych już w autorskiej monografii i artykułach):**

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I.*

Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja (podręcznik), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015.

J. Aksman, J. Gabzdyl (2016). *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II.*

Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja (podręcznik), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III.*

Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka – Sztuka – Edukacja (podręcznik), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017.

Klasa I:

https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/24617/AKSMAN_Innowacyjny_model_wczesnoszkolnej_edukacji_plastycznej_Klasa_I_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klasa II:

https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/24618/AKSMAN_Innowacyjny_model_wczesnoszkolnej_edukacji_plastycznej_Klasa%20II_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klasa III:

https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/24620/AKSMAN_Innowacyjny_model_wczesnoszkolnej_edukacji_plastycznej_Klasa_III_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

z trzema płytami z materiałami dydaktycznymi do warsztatów modelu NSE (uzupełnienie wiedzy dla nauczycieli, przy prowadzeniu warsztatów)

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I.*

Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I (płyta CD), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2015.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II.*

Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie II (płyta CD), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016.

J. Aksman, J. Gabzdyl, *Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III.*

Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie III (płyta CD), Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017.

Klasa I:

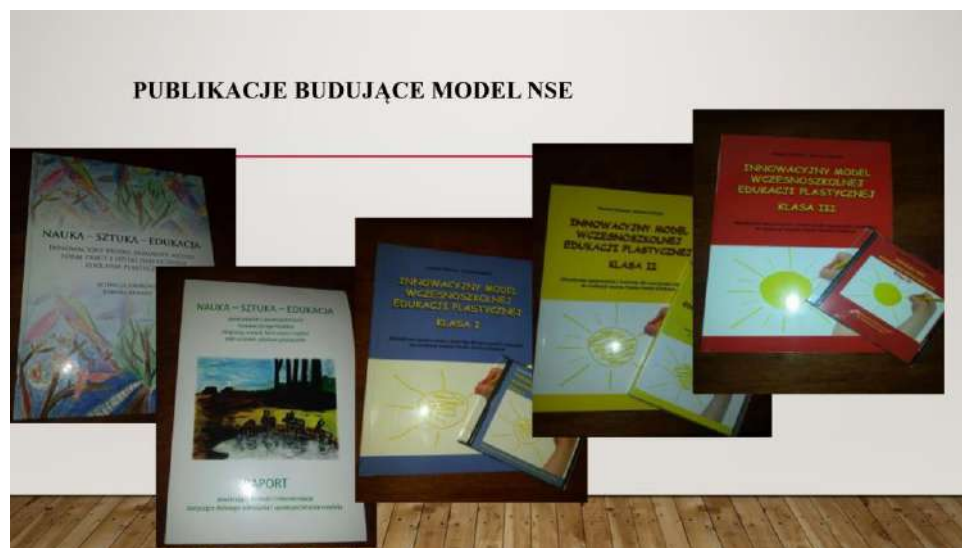
<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/fe1e5a3b-a778-499d-b5d5-db1ed5127a16>

Klasa II:

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/5d984cf8-8902-46be-9382-6749d9ad81a6>

Klasa III:

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/7ab97d48-3153-4683-819c-1cec21d84259>

Fot. 1: Publikacje budujące model Nauka-Sztuka-Edukacja: (od lewej: monografia opisująca stworzony na bazie międzynarodowych doświadczeń stworzony teoretyczny model NSE pod moją redakcją naukową, raport z badań 2013 r., trzy podręczniki do realizacji zajęć: w klasie pierwszej – niebieski, w klasie drugiej -żółty, w klasie trzeciej – czerwony, wraz z płytami z materiałami dla nauczycieli CD)

Artykuły dopełniające badania ilościowe przedstawione w monografii – obrazujące badania jakościowe prowadzone w tym samym czasie innymi technikami badawczymi:

2. J. Aksman, *Affirmation in education – innovative solutions in providing classes for children at early school education – statement of experimental – longitudinal research (Afirmacja w dydaktyce – innowacyjne rozwiązanie w prowadzeniu zajęć dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej – komunikat z badań eksperymentalnych – longitudinalnych)*, Humanitas Pedagogy and Psychology, pp. 57–72, ISSN: 2956-3992 Statement on research results
Received on: 4.07.2022 Review date: 18.10.2022. Publication date: 31.12.2022. **MEiN 40 pkt**

<https://humanitas-pedagogika.publisherspanel.com/resources/html/article/details?id=236405>

3. J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci zdolnych plastycznie – uczestników projektu Nauka – Sztuka – Edukacja (porównanie badań ilościowych i jakościowych)* „Państwo i Społeczeństwo” 2023, nr 2, s. 139–161. **MEiN 40 pkt**

<https://repozytorium.uafm.edu.pl/items/1917c064-2283-45b2-92a0-cdc9b79ea127>

Artykuł podsumowujący dziesięcioletnie badania nad efektywnością modelu NSE w kształtowaniu umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym (porównanie badań z lat 2015–2018 z badaniami z 2023 r.):

4. J. Aksman, *Ciągłość trwania umiejętności życiowych dzieci – uczestników innowacyjnych warsztatów Nauka – Sztuka – Edukacja (badania longitudinalne 2013–2023)*, „Roczniki Pedagogiczne” 2024, t. 16(52), nr 1, s. 49–66. **70 pkt**

https://www.researchgate.net/publication/381900520_Ciaglosc_trwania_umiejetnosci_zyciowych_dzieci_-_uczestnikow_innowacyjnych_warsztatow_Nauka_-_Sztuka_-_Edukacja_badania_longitudinalne_2013-2023

Łącznie 270 pkt ministerialnych (bez podręczników, filmów, materiałów dydaktycznych)

Joanna Aksman - wszystkie publikacje po obronie doktoratu w układzie chronologicznym

Rok	Kategoria	Pkt	Afil	Weryf	Tytuł / dodatki / rozdz / nr / współaut	Wyd / str / ark / ISBN / miejsce / rok
-----	-----------	-----	------	-------	---	--

1. 2008	Web of Science	5	WPiNHTAK	Sztuka dla dzieci w Krakowskiej Telewizji Regionalnej - typologia i opis zasobów / Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych / T. 61 /	/ s.69-80 / ark. 0.00 / 0079-3418 / / 2008
2. 2009	Rozdział w pracy zb.- j.kongresowy	5	WPiNHTAK	Education through art a contemporary vision of familiarising children with art selected examples of initiatives in the city of Krakow / Gazdasgi s trsadalomtudomnyi közlemnyek / Gazdasgi s Trsadalomtudomnyi Közlemnyek, Scientific Journal of Social and Economic Studium, Krüdy Könyvkiado / nr 1. vf. 1. sz. /	Nyiregyhazi Foiskola / s.5-8 / ark. 0.00 / 2061-3156 / Nyiregyhza / 2009
3. 2009	Rozdział w pracy zb.- j.kongresowy	5	WPiNHTAK	The innovative capacity in carrying out the process of aesthetic education through television programmes (results of an experimental study) / Poland, Slovenia, the World: challenges of present-day education /	Oficina Wydawnicza AFM / s.23-32 / ark. 0.00 / 798-837571097-7 / Kraków / 2009
4. 2009	Rozdział w pracy zb. - j.polski	4	WPiNHTAK	Edukacyjne wykorzystanie sztuki transmisja wartości adresowanych do dzieci w wieku szkolnym w polskich programach telewizyjnych / Slovensko, Pol'sko, svet : rodina - vybrane aspekty z humanitnych a prirodnych vied /	Katolcka univerzita. Pedagogick fakulta / s.248-257 / ark. 0.00 / 978-80-8084-449-3 / Ruomberok / 2009
5. 2009	Rozdział w pracy zb. - j.polski	4	WPiNHTAK	Programy paleo- i neotelewizji a rola nauczyciela w telewizyjnym odbiorze sztuki przez dziecko / Teoretyczne i praktyczne aspekty współczesnej edukacji /	Oficina Wydawnicza AFM / s.79-90 / ark. 0.00 / 978-83-7571-074-8 / Kraków / 2009

6. 2009	Redakcja w pracy zb. j. niekongresowy	0	WPiNH	TAK	ОСБИТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ, red. z O. Boczarowa, B. Terkyłow	Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, Gorliwski Pedagogiczny Instytut Języków Obcych, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, s. 1-188, Gorliwka 2009
7. 2010	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	Manipulacja, pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz.I: Interdyscyplinarne aspekty manipulacji /	Oficina Wydawnicza AFM / s.250 / ark. 12.00 / 978-83-7571-108-0 / Kraków / 2010
8. 2010	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	Manipulacja, pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz.II: Komunikacja, dydaktyka, wychowanie a manipulacja /	Oficina Wydawnicza AFM / s.148 / ark. 6.50 / 978-83-7571-164-6 / Kraków / 2010
9. 2010	Rozdział w pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	E-learning w kształceniu pedagogów / Paradygmaty akademickiego kształcenia pedagogów /	Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego / s.181-193 / 978-83-233-3009-7 / Kraków / 2010
10. 2010	Rozdział w pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	Wpływ, perswazja, propaganda, manipulacja próba uporządkowania pojęć /Manipulacja, pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz.I: Interdyscyplinarne aspekty manipulacji /	Oficina Wydawnicza AFM / s.13-22 / / 978-83-7571-108-0 / Kraków / 2010
11. 2010	Redakcja pracy zb. - j.niekongresowy	0	WPiNH	TAK	Pedagogiczne i społeczne wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży / z{aut.) Boczarowa, Olena Anatolwna	Oficina Wydawnicza AFM / s.242 / ark. 10.00 / 978-83-7571-120-2 / Kraków / 2010
12. 2011	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	NIE	Kreatywność nauczyciela w innowacyjnej szkole / z {aut.) Boczarowa O.	Ministerstwo Oświaty i Nauki, Młodzieży i Sportu Ukrainy, Gorliwski Pedagogiczny Instytut Języków Obcych, Krakowska Akademia im.

						Andrzeja Frycza Modrzewskiego / / ark./ Gorliwka / 2011
13. 2011	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	Pedagoko-andragoke razprave v Sloveniji in na Poljskem po prelomu stoletja / {aut.) Vidmar, Tadej	Znanstvena zaloba Filozofske fakultete / s.334 / ark. 15.00 / 978-961-237-410-5 / Ljubljana / 2011
14. 2011	Rozdział w pracy zb.- j.kongresowy	5	WPiNH	NIE	The Condition of Educational Television Programmes for Children and Youth View of Changes in Polish Public Television / Educational Studies and School /	Department of Education, Antioch University Los Angeles / s.115-136 / Los Angeles / 2011
15. 2011	Rozdział w pracy zb.- j.niekongresowy	5	WPiNH	NIE	Udostępnianie i uprzystępnianie sztuki przez telewizję i nauczycieli rozważania teoretyczne / / Pedagosko Andragoske razprave v Sloveniji in na Polskjem po prelomu stoletja /	Znanstvena zaloba Filozofske fakultete / s.221-242 / ark. 0.00 / Ljubljana / 2011
16. 2011	Inne: Narzędzie diagnostyczne	0	WPiNH	NIE	Kwestionariusz nastawień intrapersonalnych, interpersonalnych i nastawień wobec świata Podręcznik wersja dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej, Kraków 2011, s. 1-80. / z aut. Wysocka Ewa	Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-80 / ark. 3.50 / Kraków / 2011
17. 2012	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	NIE	Dzieci i młodzież w kręgu oddziaływania mediów i grup rówieśniczych w i pomimo czasów ponowoczesnych / z Pułka Jolanta	Oficyna Wydawnicza AFM / s.201 / ark. 10.00 / / Kraków / 2012
18. 2012	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	Konteksty wychowania i edukacji a kształcenie nauczycieli w rzeczywistości ponowoczesnej / z Pułka Joanna	Oficyna Wydawnicza AFM / s.278 / ark. 10.00 / 978-83-7571-138-7 / Kraków / 2012

19. 2012	Redakcja pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	NIE	Proces uczenia się przez całe życie /	Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-186 / ark. 8.00/ Kraków / 2012
20. 2012	Rozdział w pracy zb. - j.polski	4	WPiNH	TAK	Diagnoza wybranych aspektów kompetencji medialnych współczesnych studentów pedagogiki / Dzieci i młodzież w kręgu oddziaływania mediów i grup rówieśniczych - "w " i "pomimo" czasów ponowoczesnych /	Oficyna Wydawnicza AFM / s.111-125 / 978-83-7571-142-4 / Kraków / 2012
21. 2013	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNH	TAK	Kształcenie kompetencji w biegu życia człowieka /	Oficyna Wydawnicza AFM Kraków 2013 / s.1-164 / ark. 7.00 / / Kraków / 2013
22. 2013	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNH	TAK	Nauka-Sztuka-Edukacja, opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu. /	Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-104 / ark.4,5/ Kraków / 2013
23. 2013	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNH	TAK	Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny Model Diagnozy, Metod, Form Pracy i Opieki nad Uczniem Zdolnym Plastycznie / {aut.) T. Giza, S. Hryń, D. Skulicz, M. Kliś i inni	Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych KAAFAM / s.1-392 / ark. 19.00 / 978-987-836-321-9 / Kraków / 2013
24. 2013	Rozdział w pracy zb. - j.polski	5	WPiNH	TAK	Kształcenie i doksztalcenie nauczycieli w Słowenii (ze szczególnym uwzględnieniem zakresu pracy z uczniem zdolnym) / / Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny Model Diagnozy, Metod, Form Pracy i Opieki nad Uczniem Zdolnym Plastycznie /	Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych / s.173-185 / 978-83-63213-03-9 / Kraków / 2013

25. 2013	Rozdział w pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Rozwijanie kompetencji nauczycieli w zakresie kształcenia uczniów zdolnych plastycznie - na bazie doświadczeń szkolnictwa Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Polski / Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny Model Diagnozy, Metod, Form Pracy i Opieki nad Uczniem Zdolnym Plastycznie /	Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych / s.301-316/ 978-83-63213-03-9 / Kraków / 2013
26. 2013	Rozdział w pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Wstęp oraz I część raportu. Ogólne założenia projektu: Nauka-Sztuka-Edukacja, zawierającego wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu / Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny Model Diagnozy, Metod, Form Pracy i Opieki nad Uczniem Zdolnym Plastycznie, red. J. Aksman. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące wdrażania i upowszechniania modelu /	Oficyna Wydawnicza AFM / s.5-34 / 978-978-8375-71-5 / Kraków / 2013
27. 2013	Rozdział w pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Wstęp(j. polski i angielski) oraz Słowo do nauczycieli w międzynarodowej publikacji / Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny Model Diagnozy, Metod, Form Pracy i Opieki nad Uczniem Zdolnym Plastycznie, red. J. Aksman /	Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych KAAFm / s.7-20/ 978-978-63213-0-1 / Kraków / 2013
28. 2013	Redakcja pracy zb. - j.niekongresowy	0	WPiNHTAK	Społeczno-pedagogiczne wsparcie dzieci i młodzieży uzdolnionej, cz. 2 /	Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-433 / ark. 19.00 / / Kraków / 2013

29. 2013	Rozdział w pracy zb.-j.niekongresowy	5	WPiNHTAK	Metody nauczania uczniów uzdolnionych plastycznie doniesienie z badań / Pedagogiczne i społeczne wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży, / z {aut.) E. Gątorska	Oficyna Wydawnicza AFM / s.387-400 / 978-978-8375-71-5 / Kraków / 2013
30. 2013	Rozdział w pracy zb.-j.niekongresowy	5	WPiNHTAK	Wkład wybranych polskich pedagogów w podstawy współczesnej diagnozy pedagogicznej / Pedagoske dileme sodobne sole /	Univerza na Primorskem, A.F.M. Krakow University, Donbas State Pedagogical University Horlivka Institute for Foreign Language / s.127-141 / 978-978-961-691-6 / Koper / 2013
31. 2014	Rozdział w pracy zb.-j.kongresowy	5	WPiNHTAK	Innovations in academic teaching - the example of the project science - art education / Квалификация и кариерно израстване на преподавателите във висшето училище / z (aut) Teresa Giza	ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.09-0012 Повишаване на професионалните компетенции на академичния състав на ЮЗУ Неофит Рилски (Благоевград) инвестиция за бъдещето / 236-243 / ark. 0.50 / 978-619-90349-1-0 / София / 2014
32. 2014	Rozdział w pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Diagnoza i wsparcie dzieci zdolnych plastycznie / Reflexia a hodnotenie v primarnom vzdelavani	Vydavatelstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, Pedagogick fakulta UMB / 188-213/ 978-80-557-0788-4 / Bansk Bystrica / 2014
33. 2014	Lista B	4	WPiNHTAK	Konferencja podsumowująca projekt "Nauka-Sztuka-Edukacja" / „Państwo i Społeczeństwo” / / nr 2 /	/ s. 147-153 / Kraków / 2014

34. 2014	Inne: Materiały dla nauczycieli	0	WPiNHTAK	Kto współcześnie realizuje cele edukacji medialnej w polskich szkołach? / nr 5/133 /	Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli / 5-8 / Kraków / 2014
35. 2015	Monografia j.polski	25	WPiNHNIE	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I / z (aut.) Gabzdyl Jolanta	Oficyna Wydawnicza AFM, płyta CD / 1-79 / ark. 3.50 / 978-83-65208-20-0 / Kraków / 2015
36. 2015	Monografia j.polski	25	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja /z aut. J.Gabzdyl	Oficyna Wydawnicza AFM / 1-118 / ark. 6.00 / 978-83-65208-19-4 / Kraków / 2015
37. 2015	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja. Temat V z modelu NSE: Formy przestrzenne: rekwizyt, rzeźba, płaskorzeźba, formy geometryczne i architektoniczne. Warsztaty plastyczne dla klasy I do tematu: Żywy obraz kolędników postać fantastyczna z obrazu Tadeusza Makowskiego. /	Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych / 20 min. / Kraków / 2015
38. 2015	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Kompetencje Kształcenie Ewaluacja. W poszukiwaniu innowacyjnego modelu kształtowania i oceny kompetencji uczniów młodszych	Oficyna Wydawnicza AFM / 1-304 / ark. 13.00 / Kraków / 2015

39. 2015	Rozdział w pracy zb.-j.kongresowy	5	WPiNHTAK	Early childhood education teacher training as conditio of effective implementation of the model of work with gifted children: teaching-art.-education / The School of Tomorrow Centred on Pupils /	Oficyna Wydawnicza AFM / 107-120 / 978-83-65208-01-9 / Kraków / 2015
40. 2015	Rozdział w pracy zb.-j.kongresowy	5	WPiNHTAK	The International Cooperation Network as Good Practice of Creating Innovative Activities in the Sphere of Early Childhood Education /Social Sciences: Management in Various Fields. Household, Public Services, Company, Region, National Economy /	Debrecen University Press / 33-45 / 978-963-318-476-9 / Debrecen / 2015
41. 2015	Rozdział w pracy zb. -j.polski	5	WPiNHTAK	Edukacja medialna w kształceniu nauczycieli dzieci w młodszy wieku szkolnym (na przykładzie działań w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego) (w:) Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych, red. A. Ogonowska, G. Ptaszek	Impuls /s. 69-80/ 978-83-7850-888-5 / Kraków / 2015
42. 2015	Rozdział w pracy zb. -j.polski	5	WPiNHTAK	Innowacje w kształceniu wczesnoszkolnym na przykładzie modelu pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie: Nauka-Sztuka-Edukacja / / Kompetencje Kształcenie Ewaluacja. W poszukiwaniu innowacyjnego modelu kształtowania i oceny kompetencji uczniów młodszych /	Oficyna Wydawnicza AFM / 63-80/ 978-83-65208-00-2 / Kraków / 2015

43. 2015	Rozdział w pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Innowacyjny model Nauka-Sztuka-Edukacja w pracy z uczniem w młodszy wieku szkolnym / / Diagnostowanie i terapia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi / z J. Gabzdyl	Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego / s. 357-369/ 978-83-7395-665-0 / Opole / 2015
44. 2015	Inne: Materiały dydaktyczne	0	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa I. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie I / z J. Gabzdyl	Oficina Wydawnicza AFM / 1-79 / ark. 3.50 / 978-83-65208-20-0 / Kraków / 2015
45. 2016	Monografia j.polski	25	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie II / z J. Gabzdyl	Oficina Wydawnicza AFM, płyta CD / 1-116 / ark. 6.00 / 978-83-65208-57-6 / Kraków / 2016
46. 2016	Monografia j.polski	25	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja / z J. Gabzdyl	Oficina Wydawnicza AFM / 1-119 / ark. 5.00 / 978-83-65208-56-9 / Kraków / 2016
47. 2016	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa II. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja. Temat I z modelu NSE. Wybrane techniki plastyczne warsztat rysownika. Warsztaty plastyczne dla klasy II do tematu: Moje ulubione lub zadziwiające miejsce węglem rysowane inspiracje twórczością Wiktora Zina. /	Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych / 20 min. / Kraków / 2016

48. 2016	Lista B	7	WPiNHTAK	Alternatywne metody nauczania w szkole, poza szkołą i na uczelni - na przykładzie współpracy Uniwersytetu Dzieci i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego / „Państwo i Społeczeństwo”/ nr 2/2016 /	/ 173-185 / ark. 0.50 / / Kraków / 2016
49. 2016	Lista B	7	WPiNHTAK	Innowacyjny model Nauka-Sztuka-Edukacja w praktyce wczesnoszkolnego kształcenia plastycznego / „Państwo i Społeczeństwo” Edukacja alternatywna a współczesna szkoła. / nr 2/2016 / z Gabzdyl Jolanta; Kasáčová Lenka	/ s. 185-207 / Kraków / 2016
50. 2016	Lista B	8	WPiNHTAK	Kształcenie i doksztalcenie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w aspekcie pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie / „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J Paedagogia-Psychologia” No 3, vol.29 /	/ 135-149/ Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie / 2016
51. 2017	Monografia j.polski	25	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Materiały pomocnicze dla nauczycieli do realizacji lekcji w klasie III, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2017, / z J. Gabzdyl	Oficyna Wydawnicza AFM, płyta CD / 1-116 / ark. 6.00 / 978-83-65208-86-6 / Kraków / 2017
52. 2017	Monografia j.polski	25	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Metodyczne opracowania i materiały dla nauczycieli i studentów do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja / z J. Gabzdyl	Oficyna Wydawnicza AFM / 1-141 / ark. 6.00 / 978-83-65208-85-9 / Kraków / 2017

53. 2017	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. Klasa III. Film metodyczny do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja. Temat IV z modelu NSE. Teatr, film, telewizja. Warsztaty plastyczne dla klasy III do tematu: Tworzymy plakat reklamowy do ulubionego filmu/spektaklu teatralnego /	Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych / 20 min. / Kraków / 2017
54. 2017	Rozdział w pracy zb. - j.polski	20	WPiNHTAK	Kwestionariusz badania opinii na temat sposobu przygotowania młodzieży studenckiej do realizacji doniosłych społecznych wyzwań XXI wieku / [w:] / Model sylwetki absolwenta szkoły wyższej. Refleksje psychopedagogiczne / z Czapliński Szymon; Maria Kliś	Oficyna Wydawnicza AFM / s. 291-315/ 978-83-65208-63-7 / Kraków / 2017
55. 2017	Nauki hum-społ. - j.obcy	5	WPiNHTAK	1.Silence in School Surroundings Innovative Measures At Polish Schools / "Naukowe Zeszyty Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu cz. IX Pedagogika"	/ s. 21-30 / Lwów / 2017
56. 2018	Redakcja pracy zb. - j.polski	5	WPiNHTAK	„Państwo i Społeczeństwo”	Oficyna Wydawnicza AFM / 1-165 / ark. 7.00 / / Kraków / 2018
57. 2019	Redakcja pracy zb. - j.polski	20	WPiNHTAK	Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej (cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym - biblioteka nauczyciela / z B. Zinkiewicz	Societas Vistulana / 1-252 / ark. 11.00 / 978-83-65548-53-5 / Kraków / 2019
58. 2019	Rozdział w pracy zb. - j.polski	20	WPiNHTAK	Inkluzja w edukacji wczesnoszkolnej w realizacji modelu "Nauka-Sztuka-Edukacja" - studium przypadków [w:] red. J. Aksman, B. Zinkiewicz, Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii	Societas Vistulana / s. 44-66 / 978-83-65548-53-5 / Kraków / 2019

					i praktyce pedagogicznej (cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym - biblioteka nauczyciela) / z Szyniec Iwona	
59. 2020	Lista B	20	WPiNH	TAK	Wykorzystywanie polskich i międzynarodowych doświadczeń w innowacyjnym programie plastycznej edukacji wczesnoszkolnej (wnioski z pierwszego roku realizacji programu) / „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J Paedagogia-Psychologia”nr 2	/ s.131-148 / Lublin / 2020

**59 pozycji i 4 filmy dydaktyczne (Słowenia, Słowacja, Ukraina i Polska – diagnoza i realizacja modelu NSE)
(od 2008-2020) - punktacja z poprzednich lat)**

Joanna Aksman - sumaryczna liczba punktów wg kategorii publikacji i lat ich wydania

Kategoria	Rok	WPiNH	Suma
Monografia j.polski	2015	25	25
	2016	50	50
	2017	50	50
Redakcja pracy zb. - j.polski	2009	4	4
	2010	8	8
	2011	4	4
	2012	4	4

	2013	15	15
	2015	10	10
	2016	5	5
	2017	5	5
	2018	5	5
	2019	20	20
Redakcja pracy zb. - j.niekongresowy	2010	0	0
	2013	0	0
Rozdział w pracy zb.- j.kongresowy	2009	10	10
	2014	5	5
	2015	10	10
Rozdział w pracy zb. - j.polski	2009	8	8
	2010	8	8
	2012	4	4
	2013	20	20
	2014	5	5
	2015	15	15
	2017	20	20
	2019	20	20

Rozdział w pracy zb.- j.niekongresowy	2011	5	5
	2013	10	10
Web of Science	2008	5	5
Lista B	2014	4	4
	2016	22	22
	2020	20	20
Nauki hum- społ. - j.obcy	2017	5	5
Inne:	2014	0	0
	2015	0	0
Suma		401	401

Publikacje z nową punktacją od 2021-2025 rok

Rok 2021

Monografia, filmy i reportaż fotograficzny: 120 pkt

1. Joanna Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych „Nauka-Sztuka-Edukacja” – na przykładzie badań eksperymentalnych*, s. 1-326 oraz 4 filmy edukacyjne i reportaż fotograficzny przebiegu eksperymentu, Societas Vistulana, Kraków 2021.

Filmy metodyczne, instruktażowe dla nauczycieli o realizacji modelu NSE w klasach I, II i III (scenariusz i konsultacja pedagogiczna: J. Aksman, tworzone w latach 2015-2018, wydane w 2021 r.):

- Klasa 1:

2. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa I. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja. Temat V z modelu NSE: Formy przestrzenne: rekwizyt, rzeźba, płaskorzeźba, formy geometryczne i architektoniczne. *Warsztaty plastyczne dla klasy I do tematu: Żywy obraz kołędników – postać fantastyczna z obrazu Tadeusza Makowskiego*. Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków

- Klasa 2

3. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa II. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja. Temat I z modelu NSE. Wybrane techniki plastyczne – warsztat rysownika. *Warsztaty plastyczne dla klasy II do tematu: Moje ulubione lub zadziwiające miejsce węglem rysowane – inspiracje twórczością Wiktora Zina*, Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

- Klasa 3

4. Innowacyjny model wczesnoszkolnej edukacji plastycznej. **Klasa III. Film metodyczny** do realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja. Temat IV z modelu NSE. *Teatr, film, telewizja. Warsztaty plastyczne dla klasy III do tematu: Tworzymy plakat reklamowy do ulubionego filmu/spektaklu teatralnego*. Wzorcownia. Pracownia Promocji, Reklamy i Programów Telewizyjnych, Kraków.

5. Film podsumowujący realizację eksperymentu (warsztaty z modelem NSE) o kształtujących się umiejętnościach życiowych jednej z klas eksperymentalnych.

1. **współredakcja czasopisma: „Państwo i Społeczeństwo” wprowadzenie i tekst, 2021 nr 2, 40 pkt.:**

Edukacja i wychowanie w dobie pandemii – refleksje i inicjatywy

Pod redakcją Joanny Aksman i Krystyny Grzesiak, Kraków 2021

Joanna Aksman, Krystyna Grzesiak: Wprowadzenie:

Joanna Aksman, [Pojednanie w czasach współczesnych – słowo o wydarzeniu artystycznym \(muzyczno-literacko-plastycznym\) zorganizowanym w ramach Dni Jana Pawła II w 2021 r. –](#)

Rok 2022

Rozdział w monografii:

7 .J. Aksman, *Pedagogika dla praktyki w nurcie wychowania przez sztukę – w 15 letnich doświadczeniach uprawiania pedagogiki w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego* (w:) red. Marta Buk-Cegiełka, Wybrane problemy pedagogiki wczesnoszkolnej. Teoria, Badania, Praktyka, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2022 r., ISBN: 978-83-7847-825-6 **MEiN 20**

https://books.google.pl/books/about/Wybrane_problemy_pedagogiki_wczesnoszkol.html?id=3wigzwEACAAJ&redir_esc=y

identyfikator rekordu: UAM5f5230cc92f644a1bdebf83f1a82acf6

Artykuł (czasopismo):

8. J. Aksman, AFFIRMATION IN EDUCATION – INNOVATIVE SOLUTIONS IN PROVIDING CLASSES FOR CHILDREN AT EARLY SCHOOL EDUCATION – STATEMENT OF EXPERIMENTAL – LONGITUDINAL RESEARCH (*Afirmacja w dydaktyce – innowacyjne rozwiązanie w prowadzeniu zajęć dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej - komunikat z badań eksperymentalnych – longitudinalnych*) “Humanitas Pedagogy and Psychology”, pp. 57-72 ISSN: 2956-3992 Statement on research results Received on: 4.07.2022 Review date: 18.10.2022 Publication date: 31.12.2022 **MEiN 40 pkt.**
<https://humanitas-pedagogika.publisherspanel.com/resources/html/article/details?id=236405>

Publikacje 2023 rok:

Artykuły (czasopismo):

9. J. Aksman, Rozwijanie zdolności i uzdolnień dzieci w wieku szkolnym. Wprowadzenie, „Państwo i Społeczeństwo” nr 2 2023 **MEiN 40 pkt.** State and Society e-ISSN 2451-0858 ISSN 1643-8299 ROK XXII: 2023, nr 2 DOI: 10.48269/2451-0858-pis-2023-2-000
<https://www.panstwoispoleczenstwo.pl/numery/2023-2/panstwo-i-spoleczenstwo-2023-nr2-wpr.pdf>

10. J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności do budowania samoświadomości u dzieci zdolnych plastycznie - uczestników projektu nauka-sztuka-edukacja (porównanie badań ilościowych i jakościowych)* „Państwo i Społeczeństwo” nr 2 2023 **MEiN 40 pkt.**
[HTTPS://REPOZYTORIUM.UAFM.EDU.PL/SERVER/API/CORE/BITSTREAMS/56441175-4128-4FE0-8927-B1D4CE7F2809/CONTENT](https://REPOZYTORIUM.UAFM.EDU.PL/SERVER/API/CORE/BITSTREAMS/56441175-4128-4FE0-8927-B1D4CE7F2809/CONTENT)

11. J. Aksman, *Edukacja do czułości w literaturze Olgi Tokarczuk* „Edukacja Biologiczna Środowiskowa” Nr 1/2023 NAUKA-DYDAKTYKA **100 pkt. MEiN** (w roku 2023), s.77-86.

12. J. Aksman i in., *Design Thinking w edukacji dla zrównoważonego rozwoju (pedagogiczna refleksja studentów– przyszłych nauczycieli)* „Edukacja Biologiczna i Środowiskowa” Nr 1/2023 DYDAKTYKA-SZKOŁA **100 pkt. MEiN** (w roku 2023), s. 237-250.
https://ibe.edu.pl/images/EBiS/Numery/2023-01-popr/EBiS_2023_1.pdf

Publikacja 2024

13. J. Aksman, *Ciągłość trwania umiejętności życiowych dzieci - uczestników innowacyjnych warsztatów „Nauka-Sztuka-Edukacja” (badania longitudinalne 2015-2023)* „Roczniki Pedagogiczne” Tom 16(52) numer 1 – 2024 **70 pkt.** DOI: <https://doi.org/10.18290/rped24162.4>

Publikacja 2025

14. red. J. Aksman, M. Majczyna, *Pedagogiczno-psychologiczne aspekty współczesności. Pedagogiczne aspekty współczesności. Badania – opisy – debaty. Wprowadzenie, „Państwo i Społeczeństwo” rok XXV nr specjalny 2025, s. 5-11. MEiN 40 pkt.*

Podsumowanie:

Po obronie doktorskiej:

2 monografie (1 autorska, 1 wieloautorska)

J. Aksman, *Kształtowanie umiejętności życiowych uczniów klas początkowych w toku innowacyjnych warsztatów plastycznych „Nauka-Sztuka-Edukacja” – na przykładzie badań eksperymentalnych*, s. 1-326, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, s.1-326, Kraków 2021.

J. Aksman, Alena Doušková, Jolanta Gabzdyl i inni, *Kompetencje Kształcenie Ewaluacja. W poszukiwaniu innowacyjnego modelu kształtowania i oceny kompetencji uczniów młodszych*, Oficyna Wydawnicza AFM / 1-304 / ark. 13.00, Kraków 2015.

14 redakcji naukowych monografii (w tym jedna w poniższej serii)

5 współredakcji pięciu publikacji w serii pt: *Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – biblioteka nauczyciela*

48 artykułów (w tym 16 czasopismach naukowych polskich i zagranicznych)

8 filmów dydaktycznych

Publikacje:

Przed obroną doktorską: 20 publikacji

Po obronie doktorskiej: 76 publikacje (w tym 2 monografie 18 redakcji naukowych monografii, 48 artykułów naukowych (w tym 16 w czasopismach polskich i zagranicznych), 8 filmów dydaktycznych – o edukacji wczesnoszkolnej w Słowenii, Słowacji, Ukrainie, Polsce – współtworzenie scenariusza i konsultacja pedagogiczna)

1011 pkt (401 pkt (do 2020 r. punktacja z lat poprzednich) i 610 pkt do 2025 r.)

Łącznie przed i po doktoracie: 96 publikacji

II. WYKAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ ALBO ARTYSTYCZNEJ

1. Wykaz członkostwa w redakcjach naukowych monografii.

1. red. J. Aksman, O. Boczarowa, B. Terkyłow, *OCBITA: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*, Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, Gorliwski Pedagogiczny Instytut Języków Obcych, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, s. 1-188, Gorliwka 2009.
2. red. J. Aksman, *Manipulacja, pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz.I: Interdyscyplinarne aspekty manipulacji*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.250 / ark. 12.00 / 978-83-7571-108-0 / Kraków, 2010.
3. red. J. Aksman, *Manipulacja, pedagogiczno-społeczne aspekty. Cz.II: Komunikacja, dydaktyka, wychowanie a manipulacja*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.148 / ark. 6.50 / 978-83-7571-164-6 / Kraków, 2010.
4. red. J. Aksman, O. Boczarova, *Pedagogiczne i społeczne wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.242 / ark. 10.00 / 978-83-7571-120-2 / Kraków, 2010.
5. red. J.Aksman, O. Boczarova, *Kreatywność nauczyciela w innowacyjnej szkole*, Ministerstwo Oświaty i Nauki, Młodzieży i Sportu Ukrainy, Gorliwski Pedagogiczny Instytut Języków Obcych, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Gorliwka 2011.
6. red. J. Aksman, V. Tadej, *Pedagoko-andragoke razprave v Sloveniji in na Poljskem po prelomu stoletja, Znanstvena zaloba Filozofske fakultete* / s.334 / ark. 15.00 / 978-961-237-410-5, Ljubljana 2011.
7. red. J. Aksman, J. Pułka, *Dzieci i młodzież w kręgu oddziaływania mediów i grup rówieśniczych w i pomimo czasów ponowoczesnych*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.201 / ark. 10.00, Kraków 2012.
8. red. J. Aksman, J. Pułka, *Konteksty wychowania i edukacji a kształcenie nauczycieli w rzeczywistości ponowoczesnej*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.278 / ark. 10.00 / 978-83-7571-138-7 / Kraków 2012.
9. red. J. Aksman, S. Nieciuński, *Proces uczenia się przez całe życie, Aspekty kształtowania kompetencji nauczycielskich*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-186 / ark. 8.00 , Kraków 2012.

10. red. J. Aksman, S. Nieciński, *Kształcenie kompetencji w biegu życia człowieka*, Oficyna Wydawnicza AFM Kraków 2013 / s.1-164 / ark. 7.00, Kraków 2013.
11. red. J. Aksman, *Nauka-Sztuka-Edukacja, opracowanie i upowszechnianie Innowacyjnego Modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego wdrażania i upowszechniania modelu*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-104 / ark. 4.50, Kraków 2013.
12. red. J. Aksman, *Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny Model Diagnozy, Metod, Form Pracy i Opieki nad Uczniem Zdolnym Plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych KAAFM /s.1-392/ark. 19.00 978-987-836-321-9 / Kraków 2013.
13. red. O. Boczarova, J. Aksman, *Spoleczno-pedagogiczne wsparcie dzieci i młodzieży uzdolnionej, cz. 2*, Oficyna Wydawnicza AFM / s.1-433 / ark. 19.00 , Kraków 2013.
14. red. J. Aksman, Zinkiewicz, *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogicznej (cykl: Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym - biblioteka nauczyciela*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana / 44-66 / 978-83-65548-53-5, Kraków 2019. – monografia niniejsza należy do poniższego cyklu.

Współredaktor serii z prof. UAFM dr hab. J. Wnękiem : *Dziecko w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – biblioteka nauczyciela* (cykl pięciu monografii) przeznaczonych dla naukowców, doktorantów, studentów kierunków pedagogicznych i nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej (2019-2023).

1. Aksman J., Zinkiewicz B. (red.), *Inkluzja. Wybrane aspekty w teorii i praktyce pedagogiczne*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019, ss. 252. 120 punktów;
<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/f1bff318-9dc7-416d-9911-1fe2ef37097c>
2. Kocór M., *Wypalenie zawodowe nauczycieli: diagnoza, wsparcie, profilaktyka*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2019, ss. 314. 120 punktów;
<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/b29bb39d-6429-4bcd-9d29-cd10712d0190>
3. Kożuh Anna, *Kreatywność w pracy nauczyciela i jego uczniów*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021, ss. 323. 120 punktów;
<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/ad58fc50-7136-4c35-b6b0-fbdd49e0ac16>
4. Olearczyk T., *Miedzy hałasem a ciszą. Wartość ciszy we współczesnej edukacji wczesnoszkolnej*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2021, ss. 191. 120 punktów;
<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/e1e06456-223f-4936-b763-62ff36b9ef0d>
5. Koplejewska M., *Komputer a rzeczywistość. Wykorzystanie gier komputerowych w rozwijaniu wybranych zdolności poznawczych dzieci w młodszym wieku szkolnym na przykładzie badań dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2023, ss. 239. 120 punktów.
<https://repozytorium.ua.fm.edu.pl/items/93d640ca-e812-4683-b248-c4f49f8557e6>

2. Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych.

Wykaz całościowy obejmuje 57 konferencji krajowych i 24 konferencje międzynarodowe. Poniżej przedstawione są te konferencje, na których wygłoszono referaty, wykaz nie obejmuje paneli dyskusyjnych i głosów w dyskusji. Łącznie konferencji z wygłoszonymi referatami pozostaje:

44 konferencje krajowe,
21 konferencji międzynarodowych.

W tym:
21 konferencji na zaproszenie,
10 referatów w sesji plenarnej.

Konferencje krajowe:

1. **Współorganizacja i udział** w III Seminarium Dydaktyki Szkoły Wyższej, zorganizowanym przez Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, 11.2007 r., wygłoszony referat: *E-learning we współczesnym kształceniu studentów pedagogiki*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.

2. Udział w I Kongresie Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, 17-19.09.2008 r. wygłoszony referat: *Doświadczenia medialne studentów pedagogiki – porównanie badań z lat 2004 i 2008*, 17-19.09.2008 r., Wrocław.

3. **Organizacja, prowadzenie** I Ogólnopolskiej Konferencji Pedagogicznej Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego pt: Społeczno-wychowawcze konteksty manipulacji, wygłoszony referat: *Wpływ, perswazja, propaganda, manipulacja – próba uporządkowania pojęć*, dn. 19-20.01.2009 r. KAAFM Kraków.

4. Udział w II Kongresie PTKS, sekcja edukacji medialnej, wygłoszony referat: *Diagnoza doświadczeń medialnych współczesnych studentów pedagogiki*, dn.15.09.2010 r., Lublin.

5. **Współprowadzenie** w ramach konferencji naukowej: Etyczne i profesjonalne aspekty roli nauczyciela akademickiego, wraz z red. red. A. Cieślak, J. Przybylski warsztatów medialnych, Studio TV KAAFM nt: *W kontakcie z mediami praktyczne warsztaty zachowań medialnych dla nauczycieli*, Studio Telewizyjne, dn.23.11.2010 r., KAAFM, Kraków.

8. Udział (**na zaproszenie**) w seminarium zorganizowanym w Szkole Podstawowej nr 50 w Bronowicach Małych w Krakowie prowadzonym przez prof. dr hab. Stanisława Palkę i dr B. Gołką nt: *Świat wartości współczesnej młodzieży. Prezentacja badań prowadzonych przez*

studentów KAAFM dotyczących preferowanych przez młodzież niedostosowaną wartości, 25.05.2011 r., Kraków.

9. **Współorganizacja** konferencji podsumowującej projekt pt: Opracowanie i udostępnienie spójnego pakietu narzędzi diagnostycznych i materiałów dydaktycznych wspomagających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów, realizowany od: 1.04.2009-30.01.2012. Tytuł konferencji: Doradztwo zawodowe w praktyce - diagnostyczne i metodyczne wspieranie rozwoju zainteresowań zawodowych uczniów, **współprowadzenie zespołu eksperckiego** (nr 6) prezentującego rodzicom i wychowawcom narzędzie: Kwestionariusz nastawień interpersonalnych, intrapersonalnych oraz nastawień wobec świata wersja dla klas 4-6 szkoły podstawowej, wygłoszony referat: *Prezentacja materiałów metodycznych przeznaczonych dla specjalistów z doradztwa zawodowego*, 09.01.2012 r. KAAFM, Kraków

10. Uczestnictwo i referat w VIII Zjeździe Pedagogicznym pt: Różnice-edukacja-inkluzja, **prowadzenie sekcji** i referat wygłoszony nt: *Kształcenie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w Słowacji, Słowenii i na Ukrainie*, 19-21.09. 2013 r. Uniwersytet Gdański, Gdańsk.

11. Wykład **na zaproszenie kierownika** Studium Pedagogicznego Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego dr Danutę Skulicz, wygłoszony do słuchaczy tego Studium, pt.: *Edukacja medialna w szkole wyższej*, dn.25.02.2013 r., Kraków.

12. Prowadzenie dyskusji wokół tematu: Wartości rodzinne w wychowaniu, **na zaproszenie** Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego, Szkoła Podstawowa nr 50 w Krakowie, Wstęp do dyskusji wokół tematu: *Wartości rodzinne w wychowaniu*, sesja plakatowa, dn.15.04.2013 r., Kraków.

13. Wystąpienie na konferencji organizowanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, **na zaproszenie**, podsumowującej projekt: „Trafny wybór” wygłoszony referat pt.: *Narzędzia, poradniki, filmy opracowane w ramach projektu: Opracowanie i udostępnianie spójnego pakietu narzędzi diagnostycznych i materiałów dydaktycznych wspierających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów*, dn. 08.10.2013 r., Tychy.

14. Prowadzenie części szkolenia dla dyrektorów szkół podstawowych, **na zaproszenie Urzędu Miasta** Krakowa Wydziału Edukacji, referat wygłoszony: *Model pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie w klasach 1-3 szkoły podstawowej*, dn. 6-7.11 2013 r., 2013-11-07 Dobczyce.

15. Udział w Konferencji Ogólnopolskiej pt: Diagnoza i wspomaganie dzieci z minimalnymi deficytami rozwojowymi, wygłoszony referat pt: *Innowacyjny model Nauka-Sztuka-Edukacja w pracy z uczniem w młodszym wieku szkolnym*, dn. 07.05.2014 r., Uniwersytet Opolski, Instytut Studiów Edukacyjnych, Opole.

16. Udział w cyklicznej konferencji naukowej nt: Zagrożenia w sieci - profilaktyka, reagowanie, pod patronatem Marszałka Województwa Małopolskiego, Małopolskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz Rektora KAAFM, prowadzenie warsztatów, dn. 15.09.2014 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.

17. Udział w Kongresie Edukacji Medialnej. Co z tą edukacją medialną? Uwarunkowania, cele, i perspektywy w dobie dynamicznych zmian technologicznych, społecznych i

kulturowych, referat wygłoszony pt: *Edukacja medialna w kształceniu nauczycieli dzieci w młodszy wieku szkolnym*, dn.25.09.2014 r. Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie.

18. **Współorganizacja** krakowskiej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Dzieci Ulicy. Profilaktyka wśród dzieci ulicy - fakty, mity, działania, **słowo wstępne na otwarcie konferencji**, dn. 11.04.2015 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.

19. Udział i **współorganizacja** XV Konferencji Naukowej pt: „Państwo – Gospodarka - Społeczeństwo” prowadzenie sekcji tematycznej: Pedagogika alternatywna a współczesna szkoła, wygłoszony referat z mgr N. Iwan i red, J. Przybylskim: *Alternatywne metody nauczania w szkole, poza szkołą, i na uczelni - na przykładzie współpracy Uniwersytetu Dzieci i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, dn. 08.06.2015 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.

20. Udział w Ogólnopolskiej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej pt; Znane i nieznane oblicza starości jako obszar wyzwań dla społeczeństwa XXI wieku, **referat wygłoszony w sesji plenarnej** wraz z prof. UAFM dr hab. T. Olearczyk: *Wizje starości - perspektywa filozoficzna i współczesna (pedagogiczne aspekty wsparcia seniorów)* dn. 2015-06-09 Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

21. Szkolenie dla nauczycieli wprowadzających w realizację model pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie „Nauka-Sztuka-Edukacja” *Pięć kroków wprowadzania Modelu NSE*. (dwa szkolenia), **referat wprowadzający, organizacja i prowadzenie szkoleń**, dn. 15.06.2015 r., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.

22. Cisza w przestrzeni szkoły - konferencja dla nauczycieli szkół podstawowych klas IV-VI, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Burmistrz Miasta i Gminy Niepołomice, wstęp do konferencji: *Znaczenie ciszy w edukacji szkolnej - współorganizacja konferencji i warsztatów* z prof. KAAFM dr hab. T. Olearczyk, **referat wygłoszony w sesji plenarnej** z mgr Arturem Paskiem: *Cisza we współczesnym środowisku szkolnym – analiza wyników ankiet skierowanych do dyrektorów małopolskich szkół podstawowych*, dn. 10.02.2016 r., Zamek Królewski w Niepołomicach.

23. Udział w cyklicznej konferencji szkoleniowej nt: Zagrożenia w sieci - profilaktyka, reagowanie, pod patronatem Marszałka Województwa Małopolskiego, Małopolskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz Rektora KAAFM, **prowadzenie warsztatów dla policjantów** – moduł - Gry edukacyjne, dn. 11.04.2016 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.

24. Pedagogika adekwatna na gruncie wielkiej tradycji, **referat wprowadzający**: *Pedagogika dla praktyki w 10-letnich doświadczeniach uprawiania pedagogiki w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego* z prof. KAAFM dr hab.. T. Olearczyk i mgr A. Rokickim, dn. 17.09.2016 r., Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin.

25. Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Między grywalizacją a manipulacją - perspektywa interdyscyplinarna. **Wprowadzenie w tematykę grywalizacji i manipulacji** – słowo wstępne., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego z patronatem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej i Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej oraz firmą SENET – szkoleniowe gry miejskie, dn. 28.11. 2016 r, KAAFM Kraków.

26. **Współorganizacja** XVII Konferencji naukowej: Państwo – Gospodarka - Społeczeństwo. Prowadzenie Sekcji: Teoretyczne i praktyczne aspekty inkluzji, **referat wygłoszony** z mgr Iwoną Szyniec: *Inkluzja w edukacji wczesnoszkolnej w realizacji modelu Nauka-Sztuka-Edukacja - studium przypadków*, dn.12.06. 2017 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.

27. Udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z udziałem Gości Zagranicznych Interdyscyplinarne konteksty współczesnej pedagogiki i psychologii, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie., **referat wygłoszony** pt: *Wykorzystanie polskich i międzynarodowych doświadczeń w innowacyjnym programie plastycznej edukacji wczesnoszkolnej (wnioski z realizacji programu w małopolskich szkołach podstawowych)* dn. 25–26.10.2018 r., Lublin.

28. **Współorganizacja** XVIII Konferencji Naukowej „Państwo. Gospodarka. Społeczeństwo.”, z udziałem Gości Międzynarodowych, sekcja pedagogiczna pt: Wychowanie do i przez sztukę we współczesnych procesach dydaktycznych i wychowawczych. W konferencji wzięli udział naukowcy oraz praktycy – nauczyciele realizujący wypracowany w 2013 r. wspólnie z naukowcami ze Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Polski model pracy z uczniem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej. Konferencji towarzyszyła wystawa prac plastycznych dzieci i studentów kierunku pedagogika. (**powitanie Gości i Prelegentów oraz wprowadzenie do konferencji, otwarcie wystawy: Śladami mistrzów...** – prezentacja prac plastycznych uczniów z klas 1-3 szkoły podstawowej, uczestników innowacji NSE oraz studentów kierunku pedagogika KAAFm, przygotowanie wystawy: dr Joanna Aksman oraz dr Anna Dettloff, dr Marcin Cziomer, prof. nadzw. dr hab. Anna Kożuh, prof. nadzw. dr hab. Agata Rościecha – Kanownik oraz prowadzenie sekcji: Efekty realizacji 3-letniego innowacyjnego modelu edukacji plastycznej „Nauka-Sztuka-Edukacja” w wybranych szkołach podstawowych - refleksje nauczycieli i dyrektorów szkół; panel dyskusyjny uczestnicy dyskusji: Goście z uniwersytetów zagranicznych, dn. 11-12.06.2018 r. , Kraków.

29. Udział w Konferencji zasięgu wojewódzkim pt: Jak zrozumieć dziecko i zmotywować je do działania, dla dyrektorów przedszkoli/ innych form wychowania przedszkolnego, dyrektorów szkół podstawowych publicznych/niepublicznych województwa zachodniopomorskiego, zorganizowana przez Kuratorium Oświaty w Szczecinie, **wyłoszenie referatu na zaproszenie** nt: *Wpływ edukacji plastycznej na kształtowanie zdrowia psychicznego dzieci, w tym motywowania do działań indywidualnych i grupowych na przykładzie projektu przeznaczonego dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym Nauka-Sztuka-Edukacja, opartego na innowacyjnych podręcznikach oraz innowacyjnym schemacie prowadzenia warsztatów plastycznych*", dn.6-7.03.2018 r., Szczecin.

30. Udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Rodzicielstwo i Rodzina. (Re)konstrukcje życia codziennego, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy Wydział Pedagogiki Katedra Badań nad Edukacją Estetyczną, **referat wygłoszony**: *Pozytywne myślenie jako kluczowa umiejętność życiowa dzieci - powinności szkoły i rodziny - na podstawie badań eksperymentalnych dzieci w młodszym wieku szkolnym*, dn. 23.03.2020 r. Bydgoszcz.

31. Udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z udziałem Gości zagranicznych: Zdolności i uzdolnienia dziecka na pierwszym etapie edukacyjnym. Teoria-badania-innowacyjne rozwiązania pedagogiczne, **referat wygłoszony**: *Kształtowanie umiejętności życiowych dzieci zdolnych plastycznie- uczestników projektu Nauka- Sztuka- Edukacja* dn.16.12.2021 r. KUL, Lublin.

32. Udział w II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z udziałem Gości Zagranicznych: Polska pedagogika wczesnoszkolna: teoria – badania – praktyka. Wiodące kierunki i szkoły naukowe, **referat wygłoszony** pt: *Edukacja plastyczna w kształtowaniu umiejętności życiowych dzieci w młodszy wieku szkolnym*, Katedra Dydaktyki, Edukacji Szkolnej i Pedagogiki Instytutu Pedagogiki KUL, dn. 21.09.2021 r., Lublin.

33. Udział w Konferencji naukowej z cyklu: Rodzina w teorii i praktyce pedagogicznej: Wychowanie w rodzinie - między stabilnością a zmiennością w kontekście współczesnych przemian, Katedra Pedagogiki Rodziny Instytutu Pedagogiki KUL **referat wygłoszony**: *Dziecko uzdolnione w rodzinie – znaczenie afirmacji we wsparciu psychopedagogicznym (komunikat z badań longitudinalnych)* dn. 8.06.2022 r., Lublin.

34. **Organizacja sekcji edukacyjnej i komitet konferencji interdyscyplinarnej**: Wszystko O CZUŁOŚCI/Olga Tokarczuk/Konteksty Debaty o emocjach, opiece i czułości w kontekstach kulturowych, społecznych i edukacji inspirowanych twórczością Olgi Tokarczuk/ All About Tenderness / Olga Tokarczuk. Contexts, we współpracy z Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN oraz Wydawnictwem Literackim i Krakowskim Biurem Festiwalowym, prowadzenie sekcji pt: *Czuła edukacja-edukacja do czułości. Potrzeba, Możliwości i Przeciwności*; **warsztatów ze Studentami**: *Czy przedmiotom potrzebna jest czułość? projekt studencki, warsztaty dla dzieci* / Iwona Bielawska, Piotr Majewski, Bogusława Makuła, opiekunka projektu - Joanna Aksman/ i **wyłoszenie referatu w I panelu**: *Edukacja do czułości w literaturze Olgi Tokarczuk – perspektywa pedagogicznej refleksji studentów – przyszłych pedagogów*, dn. 16-17.10.2022 r. KAAFM, Pałac Potockich – Rynek Główny Kraków.

35. Udział w XXVIII Tatrzańskim Sympozjum Naukowym - Edukacja Jutra, Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Uniwersytet Rzeszowski, Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie **referat wygłoszony**: *Afirmacja w dydaktyce – innowacyjne rozwiązanie w prowadzeniu zajęć dla dzieci w edukacji wczesnoszkolnej i jego rezultaty-(komunikat z badań eksperymentalnych -longitudinalnych)*, dn.20.06.2022 r., Zakopane.

36. Udział w Jesiennych Warsztatach Metodologicznych, Komitet Nauk Pedagogicznych PAN nt: Tożsamość wychowawcy, pedagoga i pedagogiki chrześcijańskiej, **referat wygłoszony**: *Tożsamość Pedagoga – nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej - znaczenie Sztuki rodzimej i światowej w kształtowaniu Umiejętności życiowych uczniów w modelu „Nauka-Sztuka-Edukacja”– trwałość założeń (badania dystansowe 2015-2023)* dn. 15.09.2023 r., Kazimierz Dolny nad Wisłą.

37. Udział w Tatrzańskim Sympozjum Naukowym - Edukacja Jutra, Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Uniwersytet Rzeszowski, Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie, **referat wygłoszony**: *Umiejętności życiowe uczniów – uczestników działań edukacyjnych w modelu „Nauka-Sztuka- Edukacja”– trwałość założeń (badania dystansowe 2015-2023)*, dn. 03.06.2023 r. Zakopane.

38. Udział w Konferencji: Edukacja włączająca - istotny aspekt współczesnej szkoły. W kierunku inkluzji... , konferencja dla nauczycieli, **wyłoszenie referatu w sesji plenarnej na zaproszenie Wójta Gminy Mogilany J. Przeworskiego**, nt: *Edukacja włączająca – istotny aspekt jakości współczesnej szkoły Wprowadzenie w tematykę*, dn. 22.10.2024 r. Urząd Gminy Mogilany.

39. Udział w konferencji po projekcie organizowanym przez MEiN (2016-2022): Liderzy w zarządzaniu uczelnią, w wiodących europejskich ośrodkach naukowych, **wyłoszenie referatu na zaproszenie Prorektora ds. nauki i nauczania Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego prof. KAAFM dr hab. M. Pieniażka, wyłoszony referat:** *Nowe sposoby kształcenia studentów – TUTORING –szansą na wzmocnienie poczucia własnej wartości, sprawczości i odpowiedzialności za swój rozwój w procesie life long learning – na przykładzie raportu z badań ewaluacyjnych całego cyklu 5-letniego kształcenia w innowacyjnym programie kierunku studiów nauczycielskich (2018-2023)*, dn. 13.06.2024 r., KAAFM Kraków.

40. Udział w Jesiennych Warsztatach Metodologicznych, Komitet Nauk Pedagogicznych PAN nt: Uprawianie pedagogiki inspirowanej przez wiarę, **referat wyłoszony** z dr D. Skulicz: *Podmiotowe dyspozycje pedagogów/nauczycieli/wychowawców najmłodszych dzieci (skillstreaming) – ich znaczenie w procesie wychowania podopiecznych (na podstawie badań)*, dn. 13.09.2024 r., Kazimierz Dolny nad Wisłą.

41. Udział w XXX Jubileuszowym Tatrzańskim Sympozjum Naukowym - Edukacja Jutra, Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Uniwersytet Rzeszowski, Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie, **referat wyłoszony** z dr D. Skulicz : *Umiejętności życiowe studentów – przyszłych nauczycieli*, dn. 17.06.2024 r., Zakopane.

42. SCIENCE – EDUCATION – DEMOCRACY CONFERENCE / KONFERENCJA NAUKA – EDUKACJA – DEMOKRACJA Centrum Edukacji ProHarmonia & Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, w j. angielskim i w j. polskim, **otwarcie konferencji, wprowadzenie i współprowadzenie** z prof. KAAFM dr hab. K. Potyrała, dn. 20.09.2024 r., Kraków.

43. Udział w VIII Ogólnopolskiej Konferencji Metodycznej: Jak osiągnąć sukces w dialogu z innymi? **na zaproszenie** Władz Instytutu Nauk Humanistycznych i Społecznych, Małopolskiej Uczelni Państwowej im. Rotmistrza Witolda Pileckiego, **wystąpienie w sesji planarnej nt:** *Umiejętności interpersonalne, dialog ze sobą, docenianie własnej wartości, podejmowanie decyzji oraz radzenie sobie i kierowanie stresem – jako kluczowe umiejętności życiowe dzieci na I etapie edukacyjnym – innowacyjna propozycja warsztatów modelu „Nauka-Sztuka-Edukacja”*, dn. 05.06.2024 r., Oświęcim.

44. Udział w konferencji Katedry Pedagogiki Ogólnej KUL Sekcja Pedagogiki Ogólnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN na temat: Przedmiot badań w pedagogice ogólnej, **referat wyłoszony**, sesja II: *Doświadczenia medialne współczesnych nauczycieli - jako zapomniany przedmiot badań współczesnej pedagogiki*, dn. 9-11.06.2025 r., Kazimierz Dolny nad Wisłą.

Konferencje międzynarodowe i zagraniczne:

1. Udział w panelu dyskusyjnym pt: Współczesne problemy wychowania i edukacji w Polsce i na Słowacji, zorganizowanego w ramach obchodów Dni Słowacji w Krakowskiej Szkole Wyższej, wyłoszony temat w panelu: *Edukacja medialna i e-learning we współczesnym kształceniu pedagogów*, dn.24-25.11.2008 r., Kraków.

2. Udział w konferencji w Nyiregyházi Főiskola, wygłoszony referat pt: *Use of television in education*, dn. 09.2008 r., Nyiregyházi (Węgry).

3. Udział w konferencji w Nyiregyházi Főiskola, wygłoszony referat: *Education through art – a contemporary Visio of familiarising children with in the city of Krakow*, dn. 11.2009 r., Nyiregyházi (Węgry).

4. Udział w VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Państwo-Gospodarka-Społeczeństwo”, temat sekcji pedagogicznej: Pedagogika i pedagogia, zorganizowanej przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, wygłoszony referat: *Znaczenia pedagogii we współczesnym kształceniu nauczycieli edukacji medialnej*, maj 2008 r. Kraków.

5. **Organizacja i prowadzenie oraz wygłoszenie referatu** wstępnego: *Postmodernizm, ponowoczesność we współczesnej edukacji*, do IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Państwo Gospodarka Społeczeństwo” w sekcji pedagogicznej: Wychowanie i edukacja w i pomimo czasów ponowoczesnych; zorganizowanej przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, dn. 8-9.06.2009 r., Kraków.

6. **Prowadzenie panelu pedagogicznego** XII Międzynarodowej Konferencji „Państwo-Gospodarka-Społeczeństwo” pt.: Edukacja optymalna w obliczu kryzysu wychowawczego rodziny i szkoły, zorganizowanej przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, wygłoszony referat pt: *Edukacja medialna w drodze do edukacji optymalnej*, dn. 13-14.06.2011 r., Kraków.

7. **Prowadzenie Seminarium inauguracyjnego międzynarodowy projekt:** Nauka-Sztuka-Edukacja opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie, wypowiedź wprowadzająca w tematykę projektu (organizacja seminarium międzynarodowego: Słowacja, Ukraina, Słowenia i Stowarzyszenie Wychowania Pozaszkolnego im. A. Kamińskiego) referat wygłoszony: *Ogólne założenia i przebieg projektu: Nauka Sztuka Edukacja opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, dn.27.10.2011 r. Kraków.

8. Szkolenie wprowadzające w tematykę opieki nad dzieckiem zdolnym na Słowacji (organizacja szkolenia w KAAFm i Muzeum Narodowym miasta Krakowa Gmach Główny) **Prowadzenie międzynarodowego szkolenia:** "Dziecko zdolne w Słowacji" Sesja plakatowa dn. 07.11.2011 r., Kraków.

9. Szkolenie wprowadzające w tematykę opieki nad dzieckiem zdolnym na Ukrainie (organizacja szkolenia w KAAFm i Muzeum Narodowym miasta Krakowa Gmach Główny) **Prowadzenie międzynarodowego szkolenia** "Dziecko zdolne na Ukrainie" Sesja plakatowa dn. 21.11.2011 r., Kraków.

10. Udział w konferencji międzynarodowej pt: Rodzice jako wolontariusze i uczestnicy edukacji swoich dzieci, zorganizowanej przez Stowarzyszenie Rodzice w Edukacji, Federację Inicjatyw Oświatowych, Europejskie Stowarzyszenie Rodziców (European Barents Association), prowadzenie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców: Edukacja medialna i filmowa we współpracy ze środowiskiem rodzinnym (wraz z red. J. Przybylskim), wygłoszenie

referatu pt.: *Edukacja medialna i filmowa nowoczesny uczeń, rodzic i nauczyciel*, dn. 25.11. 2011 r. Warszawa.

11. Szkolenie wprowadzające w tematykę opieki nad dzieckiem zdolnym w Słowenii (organizacja szkolenia w KAAFM i w MOCAM w Krakowie, Dział Edukacji Muzealnej) **Prowadzenie międzynarodowego szkolenia:** "Dziecko zdolne w Słowenii" Sesja plakatowa, dn.5-6.12.2011 r., Kraków.

12. **Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego międzynarodowej konferencji** pt: Od tradycyjnej do współczesnej szkoły skoncentrowanej na uczniach, konferencja satelitarna do konferencji „Państwo-Społeczeństwo-Gospodarka”, organizowanej w KAAFM, 10-11 czerwiec 2013 r., wygłoszony referat: *Kształcenie nauczycieli w zakresie edukacji medialnej*, dn. 10.06.2012 r. Kraków.

13. **Przygotowanie i prowadzenie międzynarodowej konferencji kończącej projekt: Nauka-Sztuka-Edukacja.** Tytuł konferencji: Opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod, pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie realizowany w KAAFM w okresie 2011-2013, referat wygłoszony: *Struktura i ogólne założenia oraz rezultaty projektu Nauka-Sztuka-Edukacja* oraz wypowiedzi: *Modele pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowenii*, a także wraz z autorami modelu, jako współautor: *Model NSE wsparciem nauczycieli w rozwoju profesjonalnym (prezentacja innowacyjnego modelu pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej*, dn.15-16.09.2013 r., Kraków.

14. Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Metodyczna pt: Diagnoza i wspomaganie dzieci z minimalnymi deficytami rozwojowymi, referat wygłoszony: *Innowacyjny model Nauka-Sztuka-Edukacja w pracy z uczniem w młodszy wieku szkolnym*, dn. 07.05.2014 r., Urząd Miasta Opole.

15. Max Weber VII International Scientific Conference: The problems of empirical research in psychology" wygłoszony referat: *Innovative model of working with plastically gifted pupil*, dn.10.12.2014 r., Kijów - Kraków.

16. XIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Państwo – Gospodarka - Społeczeństwo- 8-9 czerwca 2015 r. **organizacja i prowadzenie sekcji pedagogicznej:** Edukacja alternatywna a współczesna szkoła, wygłoszony referat: *Alternatywne metody nauczania w szkole, poza szkołą i na uczelni na przykładzie współpracy Uniwersytetu Dzieci i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, dn. 08.06. 2015 r. KAAFM, Kraków.

17. Międzynarodowa Konferencja pt: Psychopedagogiczne problemy edukacji i funkcjonowania człowieka - teoria i praktyka, referat wygłoszony: *Kształcenie i dokształcanie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w aspekcie pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie*, dn. 26.11.2015 r., Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Lublin.

18. СОЦАЛЬНОПЕДАГОГЧНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНО ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ (z udziałem gości międzynarodowych) **referat wygłoszony w sesji plenarnej:** *Cisza w środowisku szkolnym - innowacyjne działania w polskich szkołach / Тиша в шкільному середовищі інноваційна діяльність в польських школах*, dn. 26.05. 2016 r. Katolicki Uniwersytet we Lwowie, Lwów.

19. International Conference Culture of Silence - Interdyscyplinarne Aspekty referat wygłoszony: *Student's and teacher's understanding of silence in recent scientific research*, KAAFM, Zamek Królewski w Niepołomicach – **członek Rady Programowej**, dn. 28.10.2016 r., Kraków – Niepołomice.

20. **Prowadzenie Seminarium naukowo-dydaktyczne z udziałem Gości zagranicznych z Islandii**, program seminarium przygotowany został przez pracowników Instytutu Pedagogiki, Zakład Pedagogiki Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej (którego pozostaje kierownikiem) oraz przez Katedrę Filologii Angielskiej KAAFM, w realizacji programu wzięli udział – pod kierunkiem mgr Ewy Krysakowskiej-Budny – Studenci kierunku Filologia angielska – seminarium w j.angielskim) pt: *Umiejętności życiowe dzieci przedszkolnych w młodszym wieku szkolnym. Teoria-badania-innowacyjne rozwiązania pedagogiczne (przykład modelu NSE)* wygłoszony referat: *Opis modelu Nauka-Sztuka-Edukacja – omówienie przykładowego konspektu innowacyjnych warsztatów plastycznych rozwijających umiejętności życiowe małych dzieci. Pokaz filmu dydaktyczno-instruktażowego do metody „Nauka-Sztuka-Edukacja”* dn. 10.05.2024 r. Kraków-Libertów-Wieliczka.

21. **Média – Dějiny – Společnost** pořádají Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě a Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě. Konference se koná s podporou Česko-Polského fóra Ministerstva zahraničních věcí České republiky./ Konferencja czesko-polska pt: *Media – Historia – Społeczeństwo*, zorganizowana przez Wydział Filozoficzno-Przyrodniczy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie oraz Wydział Polityki Publicznej Uniwersytetu Śląskiego w Opawie, Czesko-Polskie Forum Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej, **wygłoszony referat na zaproszenie** pt: *Doświadczenia medialne nauczycieli - ich wpływ na hybrydyczną tożsamość (na przykładzie badań na przestrzeni 2004-2025)*, dn. 10-15.11.2025 r., Opawa.

Konferencje krajowe lub międzynarodowe z wykładem na zaproszenie:

1. Udział w seminarium zorganizowanym w Szkole Podstawowej nr 50 w Bronowicach Małych w Krakowie prowadzonym przez prof. dr hab. Stanisława Palkę i dr Bartłomieja Gołką, na temat: *Świat wartości współczesnej młodzieży. Prezentacja badań prowadzonych przez studentów KAAFM dotyczących preferowanych przez młodzież niedostosowaną wartości*, dn. 25.05.2011 r, Kraków

2. Wykład na zaproszenie kierownika Studium Pedagogicznego Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego dr Danutę Skulicz, wygłoszony do słuchaczy tego Studium, dn. 25 lutego 2013 r. *Edukacja medialna w szkole wyższej*, dn. 25.02.2013 r. Kraków.

3. Prowadzenie dyskusji wokół tematu: *Wartości rodzinne w wychowaniu*. Na zaproszenie Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego, Szkoła Podstawowa nr 50 w Krakowie, dn. 15 kwietnia 2013 r. Wstęp do dyskusji wokół tematu w sesji: *Wartości rodzinne w wychowaniu*, dn. 15.04.2013 r., Kraków.

4. Wystąpienie na konferencji organizowanej przez PUP **Tychy** podsumowującej projekt: *Trafny wybór*, referat wygłoszony: *Narzędzia, poradniki, filmy opracowane w ramach projektu: Opracowanie i udostępnianie spójnego pakietu narzędzi diagnostycznych i materiałów dydaktycznych wspierających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów*, dn. 28.10.2013 r. Tychy.

5. Prowadzenie części szkolenia dla dyrektorów szkół podstawowych, **na zaproszenie Urzędu Miasta Krakowa Wydziału Edukacji**, tytuł referatu: *Model pracy z dziećmi zdolnymi plastycznie w klasach 1-3 szkoły podstawowej*, dn. 6-7.11. 2013 r., Dobczyce.

6. Udział w Konferencji o zasięgu wojewódzkim pt: Jak zrozumieć dziecko i zmotywować je do działania, dla dyrektorów przedszkoli/ innych form wychowania przedszkolnego, dyrektorów szkół podstawowych publicznych/niepublicznych województwa zachodniopomorskiego, zorganizowana przez **Kuratorium Oświaty w Szczecinie**, **wyłoszenie referatu na zaproszenie nt:** *Wpływ edukacji plastycznej na kształtowanie zdrowia psychicznego dzieci, w tym motywowania do działań indywidualnych i grupowych na przykładzie projektu przeznaczonego dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym Nauka-Sztuka-Edukacja, opartego na innowacyjnych podręcznikach oraz innowacyjnym schemacie prowadzenia warsztatów plastycznych*", dn. 6-7.03.2018 r. Szczecin.

7. W dniu 24.05.2024 r. wyłosiałam wykład **na zaproszenie Przewodniczącego Zarządu Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego prof. KUL dr hab., M. Jeziorańskiego**, pt: *Ukształtowane w edukacji wczesnoszkolnej umiejętności życiowe i ich trwanie - innowacyjny model edukacji "Nauka-Sztuka-Edukacja" w badaniach eksperymentalno - longitudinalnych 2013-2023*. KUL, Instytut Pedagogiki, Lublin.

8. W dniu 22.10.2024 r. wyłosiałam referat **na zaproszenie Wójta Gminy Mogilany J. Przeworskiego**, nt: *Edukacja włączająca – istotny aspekt jakości współczesnej szkoły Wprowadzenie w tematykę* na konferencji: *Edukacja włączająca - istotny aspekt współczesnej szkoły. W kierunku inkluzji...* , w Urzędzie Gminy Mogilany.

9. Udział w konferencji po projekcie organizowanym przez MEiN (2016-2022): Liderzy w zarządzaniu uczelnią, w wiodących europejskich ośrodkach naukowych, **wyłoszenie referatu na zaproszenie Prorektora ds. nauki i nauczania Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego prof. KAAFM dr hab. M. Pieniążka**, **wyłoszony referat:** *Nowe sposoby kształcenia studentów – TUTORING –szansą na wzmocnienie poczucia własnej wartości, sprawczości i odpowiedzialności za swój rozwój w procesie life long learning – na przykładzie raportu z badań ewaluacyjnych całego cyklu 5-letniego kształcenia w innowacyjnym programie kierunku studiów nauczycielskich (2018-2023)*, dn. 13.06.2024 r., Kraków KAAFM.

10. Udział w VIII Ogólnopolskiej Konferencji Metodycznej: Jak osiągnąć sukces w dialogu z innymi? **na zaproszenie Władz Instytutu Nauk Humanistycznych i Społecznych, Małopolskiej Uczelni Państwowej im. Rotmistrza Witolda Pileckiego**, wystąpienie w sesji planarnej nt: *Umiejętności interpersonalne, dialog ze sobą, docenianie własnej wartości, podejmowanie decyzji oraz radzenie sobie i kierowanie stresem – jako kluczowe umiejętności życiowe dzieci na I etapie edukacyjnym – innowacyjna propozycja warsztatów modelu „Nauka-Sztuka-Edukacja”*, dn. 05.06.2024 r., Oświęcim.

11. Seminarium naukowo-dydaktyczne z udziałem Gości zagranicznych z Islandii pt: *Umiejętności życiowe dzieci przedszkolnych w młodszym wieku szkolnym. Teoria-badania-innowacyjne rozwiązania pedagogiczne (przykład modelu NSE)* dn. 10.05.2024 r. Kraków-Libertów-Wieliczka, **zorganizowane na prośbę nauczycielek z Islandii z Przedszkola: Krógaól Kindergarten Akureyri** (list z prośbą o zapoznanie nauczycielek z modelem NSE w pracy z dzieckiem przedszkolnym, wizyta w ramach grantu islandzkiego),

21. **Média – Dějiny – Společnost** pořádají Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě a Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě. Konference se koná s podporou Česko-Polského fóra Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

Konferencja czesko-polska pt: Media – Historia – Społeczeństwo, zorganizowana przez Wydział Filozoficzno-Przyrodniczy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie oraz Wydział Polityki Publicznej Uniwersytetu Śląskiego w Opawie, Czesko-Polskie Forum Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej, **wygotoszony w sesji plenarnej referat na zaproszenie mgr Moniki Horskakovej z Slezska univerzity w Opawie pt: Doświadczenia medialne nauczycieli - ich wpływ na hybrydyczną tożsamość (na przykładzie badań na przestrzeni 2004-2025)**, dn. 10-15.11.2025 r., Opawa (Czechy).

Konferencje krajowe lub międzynarodowe z wykładem w sesji plenarnej:

1. Krakowska konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Dzieci Ulicy. Profilaktyka wśród dzieci ulicy - fakty, mity, działania. **Słowo wstępne na otwarcie konferencji**, dn. 2015-04-11 Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków.
2. Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt; Znane i nieznane oblicza starości jako obszar wyzwań dla społeczeństwa XXI wieku, **referat wygotoszony w sesji plenarnej** wraz z prof. UAFM dr hab. T. Olearczyk: *Wizje starości - perspektywa filozoficzna i współczesna (pedagogiczne aspekty wsparcia seniorów)* dn. 09.06.2015 r., Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.
3. СОЦАЛЬНОПЕДАГОГЧНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНО ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ННОВАЦІЇ (z udziałem gości międzynarodowych) **referat wygotoszony w sesji plenarnej**: *Cisza w środowisku szkolnym - innowacyjne działania w polskich szkołach / Тиша в шкільному середовищі нноваційна діяльність в польських школах*, dn. 26.05. 2016 r. Katolicki Uniwersytet we Lwowie, Lwów.
4. Jubileuszowa konferencja Instytutu Pedagogiki KUL, Pedagogika adekwatna na gruncie wielkiej tradycji, **referat wprowadzający**: *Pedagogika dla praktyki w 10-letnich doświadczeniach uprawiania pedagogiki w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego* z prof. KAAFM dr hab. T. Olearczyk i mgr A. Rokickim, dn. 17.09.2016 r., Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin.
5. XVIII Konferencja Naukowa „Państwo. Gospodarka. Społeczeństwo.” z udziałem Gości Międzynarodowych, sekcja pedagogiczna pt: Wychowanie do i przez sztukę we współczesnych procesach dydaktycznych i wychowawczych. W konferencji wzięli udział naukowcy oraz praktycy – nauczyciele realizujący wypracowany w 2013 r. wspólnie z naukowcami ze Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Polski model pracy z uczniem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej (którego byłam koordynatorem). Konferencji towarzyszyła wystawa prac plastycznych dzieci i studentów kierunku pedagogika. **(powitanie Gości i Prelegentów oraz wprowadzenie do konferencji, otwarcie wystawy: Śladami mistrzów... – prezentacja prac plastycznych uczniów z klas 1-3 szkoły podstawowej, uczestników innowacji NSE oraz studentów kierunku**

pedagogika KAAFM, przygotowanie wystawy: dr Joanna Aksman oraz dr Anna Dettloff, dr Marcin Cziomer, prof. nadzw. dr hab. Anna Kożuh, prof. nadzw. dr hab. Agata Rościecha – Kanownik), dn. 11-12.06.2018 r. Kraków.

6. Konferencja interdyscyplinarna: Wszystko O CZUŁOŚCI/Olga Tokarczuk/Konteksty Debaty o emocjach, opiece i czułości w kontekstach kulturowych, społecznych i edukacji inspirowanych twórczością Olgi Tokarczuk/ All About Tenderness / Olga Tokarczuk. Contexts, we współpracy z Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN oraz Wydawnictwem Literackim i Krakowskim Biurem Festiwalowym, prowadzenie sekcji pt: *Czuła edukacja-edukacja do czułości. Potrzeba, Możliwości i Przeciwności*; warsztatów ze Studentami: *Czy przedmiotom potrzebna jest czułość? projekt studencki, warsztaty dla dzieci / Iwona Bielawska, Piotr Majewski, Bogusława Makuła, opiekunka projektu - Joanna Aksman/ i wygłoszenie referatu w I panelu: Edukacja do czułości w literaturze Olgi Tokarczuk – perspektywa pedagogicznej refleksji studentów – przyszłych pedagogów*, dn. 16-17.10.2022 r., KAAFM w Krakowie, Pałac Potockich – Rynek Główny Kraków.
7. Udział w Konferencji: Edukacja włączająca - istotny aspekt współczesnej szkoły. W kierunku inkluzji... , konferencja dla nauczycieli, **wygłoszenie referatu w sesji plenarnej** nt: *Edukacja włączająca – istotny aspekt jakości współczesnej szkoły Wprowadzenie w tematykę*, dn. 22.10.2024 r. Urząd Gminy Mogilany.
8. Udział w VIII Ogólnopolskiej Konferencji Metodycznej: Jak osiągnąć sukces w dialogu z innymi? **na zaproszenie** Władz Instytutu Nauk Humanistycznych i Społecznych, Małopolskiej Uczelni Państwowej im. Rotmistrza Witolda Pileckiego, **wystąpienie w sesji planarnej nt:** *Umiejętności interpersonalne, dialog ze sobą, docenianie własnej wartości, podejmowanie decyzji oraz radzenie sobie i kierowanie stresem – jako kluczowe umiejętności życiowe dzieci na I etapie edukacyjnym – innowacyjna propozycja warsztatów modelu „Nauka-Sztuka-Edukacja”*, dn. 05.06.2024 r., Oświęcim.
9. Seminarium naukowo-dydaktyczne z udziałem Gości zagranicznych z Islandii pt: *Umiejętności życiowe dzieci przedszkolnych w młodszy wieku szkolnym. Teoria-badania-innowacyjne rozwiązania pedagogiczne (przykład modelu NSE)* dn. 10.05.2024 r. Kraków-Libertów-Wieliczka, **zorganizowane na prośbę nauczycielek z Islandii z Przedszkola: Krógaþól Kindergarten Akureyri** (list z prośbą o zapoznanie nauczycielek z modelem NSE w pracy z dzieckiem przedszkolnym, wizyta w ramach grantu islandzkiego),
10. **Média – Dějiny – Společnost** pořádají Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě a Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě. Konference se koná s podporou Česko-Polského fóra Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Konferencja czesko-polska pt: Media – Historia – Społeczeństwo, zorganizowana przez Wydział Filozoficzno-Przyrodniczy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie oraz Wydział Polityki Publicznej Uniwersytetu Śląskiego w Opawie, Czesko-Polskie Forum Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej, **wygłoszony w sesji plenarnej referat na zaproszenie mgr Moniki Horsákovej z Slezska univerzita w Opavě pt:** *Doświadczenia medialne nauczycieli - ich wpływ na hybrydyczną*

tożsamość (na przykładzie badań na przestrzeni 2004-2025), dn. 10-15.11.2025 r., Opava (Czechy).

Organizatorka cyklicznych konferencji o różnych aspektach sztuki w edukacji:

2016 rok

Międzynarodowa Konferencja Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego pt: *Kultura ciszy – aspekty interdyscyplinarne (z warsztatami artystycznymi)*, dn. 24-25.10.2016 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Zamek Królewski w Niepołomicach

2018 rok

Międzynarodowa Konferencja Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego Państwo-Gospodarka-Społeczeństwo, sesja pedagogiczna, dn.11.06.2018 r. Tytuł: *Wychowanie przez i do sztuki we współczesnych procesach dydaktycznych i wychowawczych.*

Rok 2020 – rok pandemiczny

2022 rok

Ogólnopolska Konferencja z udziałem gości międzynarodowych pt: *Wszystko o czułości. Konteksty Olga Tokarczuk*, z licznymi warsztatami opartymi o sztukę, dla dzieci i dorosłych) Tytuł części pedagogicznej: *Czuła edukacja - edukacja do czułości, Potrzeba, Możliwości i Przeciwności*, dn. 16-17.10.2022 rok

2024 rok

Seminarium naukowo-dydaktyczne z udziałem gości zagranicznych

Pt: *Kształtowanie umiejętności życiowych w holistycznym procesie edukacji dzieci w wieku przedszkolnym*, Uczestnicy: nauczyciele/ki z Przedszkola Krógaól Kindergarten Akureyri z Islandii, Koło Naukowe Filologów, Koło Naukowe Pedagogów KAAFM, doktoranci, pracownicy Instytutu Pedagogiki Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Język seminarium: j. angielski i j. polski, dn. 10-11.05.2024 r.

Dwie konferencje o manipulacji w mediach i edukacji:

2009 rok

Organizacja i prowadzenie I Ogólnopolskiej Konferencji Pedagogicznej Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego pt: *Społeczno-wychowawcze konteksty manipulacji*, wygłoszony referat: *Wpływ, perswazja, propaganda, manipulacja – próba uporządkowania pojęć*, 19-20.01.2009 r., KAAFM Kraków.

2016 rok

Organizacja i prowadzenie wraz z dr. J. Bierówką - Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Między grywalizacją a manipulacją - perspektywa interdyscyplinarna. **Wprowadzenie w**

tematykę grywalizacji i manipulacji – słowo wstępne, dn. 28.11. 2016 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego z patronatem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej i Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej oraz firmą SENET – szkoleniowe gry miejskie, dn. 28.11. 2016 r., KAAFM Kraków.

3. Wykaz udziału w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji.

Udział w komitetach organizacyjnych konferencji krajowych lub międzynarodowych (funkcja):

1. Współorganizacja II Seminarium Dydaktyki Szkoły Wyższej, zorganizowanym przez Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, listopad 2007 (sekretarz PTP Oddział w Krakowie)

2. Organizacja, prowadzenie I Ogólnopolskiej Konferencji Pedagogicznej Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego Pt: Społeczno-wychowawcze konteksty manipulacji, 19-20 styczeń 2009 r. (pomysłodawca, prowadząca, organizacja konferencji)

3. Współprowadzenie z red. J. Przybylskim w ramach konferencji naukowej: Etyczne i profesjonalne aspekty roli nauczyciela akademickiego, warsztatów medialnych nt: W kontakcie z mediami praktyczne warsztaty zachowań medialnych dla nauczycieli, dn. 23.11.2010 r., Studio Telewizyjne KAAFM, Kraków (współorganizacja i prowadzenie).

4. Współorganizacja w Krakowskiej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Dzieci Ulicy. Profilaktyka wśród dzieci ulicy - fakty, mity, działania, słowo wstępne na otwarcie konferencji, dn. 11.04.2015 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków (współorganizacja, słowo wstępne, udział w tworzeniu spotu filmowego ze Studiem TV KAAFM (red. J. Przybylskim) rozpoczynającym konferencję).

5. Współorganizacja Salonu Edukacyjnego Krakowa, prowadzonego przez prof. UAFM dr hab. Teresę Olearczyk pt: "Kosmos - marzenia a rzeczywistość " z gen. Mirosławem Hermaszewskim, dn. 2015-04-21, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków (współorganizacja).

6. Współorganizacja XV Konferencji Naukowej „Państwo- Gospodarka -Społeczeństwo” prowadzenie sekcji tematycznej: Pedagogika alternatywna a współczesna szkoła, dn. 08.06.2015 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków (tworzenie programu sekcji i prowadzenie sekcji).

7. Organizacja szkoleń dla nauczycieli wprowadzających w realizację model pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie „Nauka-Sztuka-Edukacja” - Pięć kroków wprowadzania Modelu NSE. (dwa szkolenia) Referat wprowadzający i prowadzenie szkoleń, dn. 15.06.2015 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków. (tworzenie modułów programu szkolenia i prowadzenie warsztatu).

8. Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Między grywalizacją a manipulacją - perspektywa interdyscyplinarna. **Wprowadzenie w tematykę grywalizacji i manipulacji** – słowo wstępne,

dn. 28.11. 2016 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego z patronatem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej i Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej oraz firmą SENET – szkoleniowe gry miejskie, KAAFM Kraków (komitet organizacyjny).

9. Współorganizacja XVII Konferencji naukowej: Państwo – Gospodarka - Społeczeństwo. Prowadzenie Sekcji: Teoretyczne i praktyczne aspekty inkluzji, dn.12.06. 2017 r. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków. (tworzenie programu sekcji i prowadzenie sekcji).

10. Współorganizacja XVIII Konferencji Naukowej „Państwo. Gospodarka. Społeczeństwo.”, z udziałem Gości Międzynarodowych, 11-12.06.2018 r. sekcja pedagogiczna pt: Wychowanie do i przez sztukę we współczesnych procesach dydaktycznych i wychowawczych. W konferencji wzięli udział naukowcy oraz praktycy – nauczyciele realizujący wypracowany w 2013 r. wspólnie z naukowcami ze Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Polski model pracy z uczniem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej. Konferencji towarzyszyła wystawa prac plastycznych dzieci i studentów kierunku pedagogika. **(powitanie Gości i Prelegentów oraz wprowadzenie do konferencji, otwarcie wystawy: Śladami mistrzów...** – prezentacja prac plastycznych uczniów z klas 1-3 szkoły podstawowej, uczestników innowacji NSE oraz studentów kierunku pedagogika KAAFM, przygotowanie wystawy: dr Joanna Aksman oraz dr Anna Dettloff, dr Marcin Cziomer, prof. nadzw. dr hab. Anna Kożuh, prof. nadzw. dr hab. Agata Rościecha – Kanownik oraz prowadzenie sekcji: Efekty realizacji 3-letniego innowacyjnego modelu edukacji plastycznej „Nauka-Sztuka-Edukacja” w wybranych szkołach podstawowych - refleksje nauczycieli i dyrektorów szkół; panel dyskusyjny uczestnicy dyskusji: Goście z uniwersytetów zagranicznych.

11. **Organizacja sekcji edukacyjnej i komitet konferencji interdyscyplinarnej:** Wszystko O CZUŁOŚCI/Olga Tokarczuk/Konteksty Debaty o emocjach, opiece i czułości w kontekstach kulturowych, społecznych i edukacji inspirowanych twórczością Olgi Tokarczuk/ All About Tenderness / Olga Tokarczuk. Contexts, dn. 16-17.10.2022 r. we współpracy z Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN oraz Wydawnictwem Literackim i Krakowskim Biurem Festiwalowym.

12. SCIENCE – EDUCATION – DEMOCRACY CONFERENCE / KONFERENCJA NAUKA – EDUKACJA – DEMOKRACJA Centrum Edukacji ProHarmonia & Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, w j. angielskim i w j. polskim, **otwarcie konferencji, wprowadzenie i współprowadzenie** z prof. KAAFM dr hab. K. Potyrałą, dn. 20.09.2024 r., Kraków.

13.**Organizacja i prowadzenie oraz wygłoszenie referatu wstępnego:** *Postmodernizm, ponowoczesność we współczesnej edukacji*, do IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Państwo Gospodarka Społeczeństwo” w sekcji pedagogicznej: Wychowanie i edukacja w i pomimo czasów ponowoczesnych; zorganizowanej przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, 8-9.06.2009, Kraków.

14. **Prowadzenie panelu pedagogicznego** XII Międzynarodowej Konferencji „Państwo-Gospodarka-Społeczeństwo” pt.: Edukacja optymalna w obliczu kryzysu wychowawczego rodziny i szkoły, zorganizowanej przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza

Modrzewskiego w Krakowie, wygłoszony referat pt: *Edukacja medialna w drodze do edukacji optymalnej*, 13-14.06.2011 r., Kraków.

15. Organizacja i prowadzenie: Seminarium inaugurującego międzynarodowy projekt: Nauka-Sztuka-Edukacja opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie, wypowiedź wprowadzająca w tematykę projektu (organizacja seminarium międzynarodowego: Słowacja, Ukraina, Słowenia i Stowarzyszenie Wychowania Pozaszkolnego im. A. Kamińskiego) referat wygłoszony: *Ogólne założenia i przebieg projektu: Nauka Sztuka Edukacja opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, dn.27.10.2011 r. Kraków.

16.Szkolenie wprowadzające w tematykę opieki nad dzieckiem zdolnym na Słowacji (**organizacja szkolenia** w KAAFM i Muzeum Narodowym miasta Krakowa Gmach Główny) Prowadzenie międzynarodowego szkolenia: "Dziecko zdolne w Słowacji" Sesja plakatowa dn. 07.11.2011 r., Kraków.

17.Szkolenie wprowadzające w tematykę opieki nad dzieckiem zdolnym na Ukrainie (**organizacja szkolenia** w KAAFM i Muzeum Narodowym miasta Krakowa Gmach Główny) Prowadzenie międzynarodowego szkolenia "Dziecko zdolne na Ukrainie" Sesja plakatowa 21.11.2011 r., Kraków.

18. Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego międzynarodowej konferencji pt: Od tradycyjnej do współczesnej szkoły skoncentrowanej na uczniach, konferencja satelitarna do konferencji „Państwo-Społeczeństwo-Gospodarka”, organizowanej w KAAFM, 10-11 czerwiec 2013 r., wygłoszony referat: *Kształcenie nauczycieli w zakresie edukacji medialnej*, dn. 10.06.2012 r. Kraków.

19. Przygotowanie i prowadzenie międzynarodowej konferencji kończącej projekt: Nauka-Sztuka-Edukacja. Tytuł konferencji: Opracowanie i upowszechnianie innowacyjnego modelu diagnozy, metod, pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie realizowany w KAAFM w okresie 2011-2013, referat wygłoszony: *Struktura i ogólne założenia oraz rezultaty projektu Nauka-Sztuka-Edukacja* oraz wypowiedzi: *Modele pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowenii*, a także wraz z autorami modelu, jako współautor: *Model NSE wsparciem nauczycieli w rozwoju profesjonalnym (prezentacja innowacyjnego modelu pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej*, 15-16.09.2013 r., Kraków.

20. XIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Państwo – Gospodarka - Społeczeństwo- 8-9 czerwca 2015 r. **organizacja i prowadzenie sekcji pedagogicznej:** Edukacja alternatywna a współczesna szkoła, wygłoszony referat: *Alternatywne metody nauczania w szkole, poza szkołą, i na uczelni na przykładzie współpracy Uniwersytetu Dzieci i Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*, dn. 08.06. 2015 r. KAAFM, Kraków.

21. International Conference Culture of Silence - Interdyscyplinary Aspects referat wygłoszony: *Student's and teacher's understanding of silence in recent scientific research*, KAAFM, Zamek Królewski w Niepołomicach – **członek Rady Programowej**, dn. 28.10.2016 r., Kraków – Niepołomice.

20. **Przygotowanie i prowadzenie:** Seminarium naukowo-dydaktyczne z udziałem Gości zagranicznych z Islandii pt: *Umiejętności życiowe dzieci przedszkolnych w młodszy wieku szkolnym. Teoria-badania-innowacyjne rozwiązania pedagogiczne (przykład modelu NSE)* dn. 10.05.2024 r. Kraków-Libertów-Wieliczka.

3. Wykaz uczestnictwa w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów.

Koordynator i współkoordynator następujących projektów i grantów zrealizowanych od 1999-2023):

- współtwórca i współprowadzący **projekt badawczo-dydaktyczny finansowanego z Urzędu Miasta Krakowa „Dzieci w Galerii”** (zajęcia szkolne i pozaszkolne w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach krakowskich w latach 1999-2003),

-autorka nowatorskich programów kształcenia dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu w projekcie **„Z gospodarki do edukacji”** 2008-2011 r. i 2011-2013, 8 programów, 2 edycje, który znalazł się wśród dobrych praktyk wyróżnionych przez MEN w 2011 r. w obszarze Renesans Szkolnictwa Zawodowego (Priorytet III Program Operacyjny Kapitał Ludzki, „Wysoka Jakość Systemu Oświaty”),

-współkoordynator (koordynator ds. materiałów dydaktycznych: poradników, filmów, materiałów na „zieloną szkołę”) **ogólnopolskiego grantu „Opracowanie i udostępnienie spójnego pakietu narzędzi diagnostycznych i materiałów dydaktycznych wspomagających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów (2009-2011)**, (Kapitał Ludzki- Narodowa Strategia Spójności, UE EFS) materiały dostępne na www.wybieramzawod.pl

-koordynator **międzynarodowego projektu badawczo-dydaktycznego: “Nauka-Sztuka-Edukacja”**. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad

uczniem zdolnym plastycznie” (**projekt współfinansowany przez UE**, w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013) koordynator działań w projekcie i współautor badań w trzech krajach partnerskich (Słowenia, Słowacja, Ukraina) oraz teoretycznego modelu NSE – pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej, koordynator prac badawczych nad pilotażowym wdrożeniem modelu w 15 szkołach podstawowych Małopolski. W latach 2015-2018 i 2022-23 po zakończeniu projektu prowadząca podłużne badania nad efektywnością modelu NSE w ramach działalności statutowej (mającego służyć rozwojowi umiejętności życiowych dzieci) badania w kolejnych 12 szkołach podstawowych Polski południowej,

- koordynator krajowego programu **Ministra Zdrowia**: projekt współfinansowany ze środków funduszu hazardowego będącego w gestii Ministra Zdrowia, prowadzący: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii pt: *Współczesne metody profilaktyki i terapii osób z uzależnieniami behawioralnymi*, realizowany w latach 2017-2018 na kierunkach: pedagogika, psychologia i medycyna, wartość projektu: 64.400 zł.

- **kierownik projektu (22.12.2021-31.10.2023 r.) i współkoordynator merytoryczny projektu dydaktyczno-wdrożeniowego**, uzyskanie dofinansowania z NCBR na projekt przewidziany do realizacji w latach: 2019-2023 pt: *Nauczyciel 5.0 nowoczesny program kształcenia nauczycieli na jednolitych studiach magisterskich w dziedzinie pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014- 2020, Oś Priorytetowa III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.5 Kompetencje w szkolnictwie wyższym, nr projektu POWR.03.01.00-00-KN42/18. Wartość projektu: 1 785 603,60 PLN **Wkład Funduszy Europejskich**: 1 504 906,71 PLN.

4. Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach.

- Od 2000 roku członek Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego Oddział w Krakowie (w latach 2002-2007 sekretarz tego Oddziału, współtworząca z dr D. Skulicz cykliczne konferencje pt.: *Dydaktyka Szkoły Wyższej*, w tych latach także członek Zarządu Głównego PTP)

- Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, Sekcja Edukacji Medialnej (członek od 2008 r.)
- Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej (członek, od 2008 r.)

5. Wykaz staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru.

Prowadzenie **badan porównawczych w Słowenii, Słowacji i Ukrainie**, przygotowanie koncepcji oraz narzędzi badawczych wraz z Zespołem i Studentami, koordynacja badań międzynarodowych (potwierdzenia w załącznikach):

- Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu na Primorskem w słoweńskiej miejscowości Capodistria (Koper), oznaczony urzędowym skrótem UP PEF, powstał jako ośrodek kształcenia nauczycieli. (przewodniczenie i prowadzenie badań w Uniwersytecie na Primorskem podczas wizyty studyjnej, 10-17.06, rok 2012)

- Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Elementarnej i w Instytucie Nauki i Badań Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Elementarnej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Rużomberku, gdzie działa także Zakład Artystyczny. Kadra Zakładu to Artyści z Akademii Sztuk Pięknych, którzy prowadzą również edukację nauczycieli, przygotowują podręczniki i pomoce naukowe. Tworzą programy dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego, wykorzystują elementy nauki i sztuki (koordynacja prac badawczych w Uniwersytecie w Rużomberku, 20.02-26.02 rok 2012)

- Liceum dla utalentowanych uczniów klas starszych obwodu donieckiego przy Donieckim Uniwersytecie Narodowym, powołane w 1990 r. (koordynacja prac i kontakt wirtualny z grupą badaczy przebywających na wizycie studyjnej w Doniecku) 19.04-26.04.rok 2012)

Czego pokłosiem jest monografia pod redakcją naukową autorki:

J. Aksman (red), *Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie*, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2013, s.1-392 oraz płyta DVD zawierająca trzy filmy obrazujące modele pracy

z dzieckiem zdolnym plastycznie w Słowacji, Słowenii i na Ukrainie oraz film obrazujący powstały na bazie tych doświadczeń nowy model polski NSE.

- staż naukowy: współpraca, udział w konferencjach, prowadzenie badań, prowadzenie warsztatów dla studentów i naukowców z modelu Nauka-Sztuka-Edukacja w Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy na Słowacji, (wspólna wymiana doświadczeń badawczych studentów i naukowców nad zagadnieniem dziecka zdolnego we wczesnym dzieciństwie) 2014-2016 r.

Czego dowodem są artykuły:

Aksman J., *Diagnoza i wsparcie dzieci zdolnych plastycznie* [w:] Reflexia a hodnotenie v primarnom vzdelavani, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, Pedagogick Fakulta UMB, Banská Bystrica 2014.

Aksman J., Gabzdyl J., Kasáčová L., *Innowacyjny model Nauka-Sztuka-Edukacja w praktyce wczesnoszkolnego kształcenia plastycznego*, „Państwo i Społeczeństwo” pt: Edukacja alternatywna a współczesna szkoła nr 2/2016, s.185-206.
(wraz z reportażem z warsztatów w Bańskiej Bystrzycy)

6. Wykaz członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.).

„Państwo i Społeczeństwo” to pierwsze czasopismo Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, wydawane od 2001 roku. Od 2021 roku ukazuje się jako półrocznik.

Na łamach „Państwa i Społeczeństwa” publikowane są artykuły z pięciu dyscyplin: **architektura i urbanistyka, nauki o polityce i administracji, nauki o zdrowiu, pedagogika, psychologia**. Od roku 2016 wersją pierwotną czasopisma jest wersja elektroniczna dostępna bezpłatnie m.in. w Repozytorium Erika. „Państwo i Społeczeństwo” zostało umieszczone w wykazie czasopism naukowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Liczba punktów: 40

e-ISSN: 2451-0858

ISSN: 1643-8299

Pełniona funkcja od 2016 r.: Redaktor tematyczny: Dział Pedagogika

Redakcja 5 tomów (roczniki 2016, 2018, 2021, 2023, 2025)

<https://www.panstwoispoleczenstwo.pl/>

7. Wykaz recenzowanych prac naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych.

Współrecenzentka monografii:

- wraz z dr hab. Zbigniewem Puckiem: red. J. Cyntia McDermott, A. Kington, M. Matulikova, *Paradigms and research of educational practice*, Department of Education Antioch University, Los Angeles 2012.
- wraz z dr hab. T. Olearczyk, pod red. B. Łukasik, *Dydaktyczne dylematy edukacji*, Didacta Kraków 2018, s. 1-156, ISBN 978-83-954275-0-3.

Recenzentka kilkunastu artykułów w czasopismach z listy MNiSW:

- „Roczniki Pedagogiczne” KUL - 70 pkt. (3 artykuły)
- „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J – Paedagogia-Psychologia” - 40 pkt. (8 artykułów)
- „Studia Humanistyczne” AGH - 40 pkt (1 artykuł)

8. Wykaz uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych.

koordynator **międzynarodowego projektu badawczo-dydaktycznego**: “Nauka-Sztuka-Edukacja. Innowacyjny model diagnozy, metod, form pracy i opieki nad uczniem zdolnym plastycznie” (**projekt współfinansowany przez UE**, 2011-2013) projekt NCBR POWR.03.01.00-00-KN42/18; koordynator działań w projekcie i współautor badań w trzech krajach partnerskich (**Słowenia, Słowacja, Ukraina**) oraz teoretycznego modelu NSE – pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej, koordynator prac badawczych nad pilotażowym wdrożeniem modelu w 15 szkołach podstawowych Małopolski. Po zakończeniu projektu (w 2015-2018 i 2022-23) prowadząca podłużne badania nad efektywnością modelu NSE (mającego służyć rozwojowi umiejętności życiowych dzieci) w kolejnych 12 szkołach podstawowych Polski południowej,

9. Wykaz udziału w zespołach badawczych, realizujących projekty inne niż określone w pkt. II.4.

- Udział w grantie wewnętrznym – działalność statutowa, Tytuł grantu: *Akademickie kształcenie a psychiczny rozwój studentów* – 1.05 2009 r. – 30.12.2014, kierownik: dr S. Nieciński, jednostka realizująca: Wydział Nauk Humanistycznych KAAFM

- Kierownik projektu: dr Joanna Aksman, członek zespołu badawczego: dr D. Skulicz
Tytuł projektu: *Określenie obecności i stopnia realizacji wymagań dotyczących umiejętności życiowych dzieci w młodszym wieku szkolnym zawartych w podstawie programowej oraz poznanie możliwych rozwiązań metodycznych służących kształtowaniu tych umiejętności*. Źródło finansowania: subwencja badawcza, w trakcie realizacji.

Jednostka realizująca: Wydział Nauk Społecznych i Filologii UAFM

- Kierownik projektu: dr Joanna Aksman, członek zespołu badawczego: dr D. Skulicz
Tytuł projektu: *Czuła edukacja – edukacja do czułości Potrzeba – Możliwości – Przeciwności. - model edukacyjny*. Źródło finansowania: Subwencja badawcza, w trakcie realizacji.

Jednostka realizująca: Wydział Nauk Społecznych i Filologii UAFM

10. Wykaz uczestnictwa w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny.

- Członkini w konkursie dla dzieci i młodzieży na najlepszą pracę plastyczną w projekcie Urzędu Miasta Krakowa *Dzieci w Galerii* (rok 2002)

- Członkini Komisji ds. Badań na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych KAAFM (2012-2020)

- Członkini Rady Naukowej Dyscypliny Pedagogika (kadencja 2020-2024) ocenianie i udział w głosowaniach nad wnioskami z dyscypliny pedagogika na projekty badawcze finansowane ze środków MNiSW

- Członkini Senackiej Komisji ds. Badań i Rozwoju (kadencja 2020-2024) – ocenianie i udział w głosowaniach nad wnioskami z różnych dyscyplin na projekty badawcze finansowane ze środków MNiSW oraz inne

- Członkini Kapituły *Pro Arte Educationis* przyznającej nagrody dydaktyczne w UAFM (2025 i nadal)

- Członkini Kapituły *Złoty Indeks* UAFM (rok 2025) ocena esejów młodzieży maturalnej, m.in. o tematyce edukacyjnej.

III. WSPÓŁPRA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

1. Wykaz dorobku technologicznego.

Nie dotyczy

2. Współpraca z sektorem gospodarczym.

Jestem inicjatorką i koordynatorem projektu a także współautorką teoretycznego międzynarodowego modelu NSE - pracy z dzieckiem zdolnym plastycznie w edukacji wczesnoszkolnej, jego wyniki zostały zaprezentowane na konferencji kończącej projekt w Krakowie, na Zjeździe Pedagogicznym w Gdańsku, na spotkaniu dyrektorów szkół podstawowych w Dobczycach oraz w instytucjach Partnerów zagranicznych (w Słowacji, Słowenii i na Ukrainie). Poza tym wnioski z badań, prowadzonych już według autorskiej koncepcji przedstawiono w publikacjach polskich (Kraków, Opole, Lublin) w języku polskim i angielskim, w publikacjach węgierskich (Debreczyn), bułgarskich (Sofia) i słowackich (Bańska Bystrzyca). Obecnie model realizowany jest jako innowacja pedagogiczna w wielu szkołach polskich. Lista ta systematycznie się poszerza. Wyniki badań w ostatnich latach zostały spopularyzowane przez Kuratorium w Szczecinie oraz przez Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie. W listopadzie i grudniu 2025 r. efekty realizacji modelu NSE w praktyce szkolnej były poddawane kolejnej ewaluacji w grupie uczniów klas pierwszych Szkoły Podstawowej nr 43 w Krakowie celem przedstawienia efektów tych badań Instytutowi Badań Edukacyjnych – Państwowemu Instytutowi Badań. W badania zaangażowane jest Koło Naukowe Pedagogów UAFM. Projekt NSE został bowiem wskazany przez Ambasadora Reformy z rejonu Małopolski dyrektor SP nr 43 w Krakowie-Swoszowicach mgr Annę Romańczyk jako projekt zgodny z nową podstawą programową, która ma być realizowana od 2026 roku w polskich szkołach.

Został zgłoszony do ogólnopolskiej inicjatywy "Moc Relacji w Edukacji – łączymy, aby zmieniać" której wyznacznikiem są relacje, zaufanie i współpraca jako podstawa szkolnych zmian. Projekt IBE-PIB łączy wszystkie 16 województw, tworząc sieć osób i instytucji działających na rzecz lepszej edukacji. Linki do podręczników i publikacji badawczych projektu NSE znajdują się w Repozytorium Wiedzy IBE-PIB do dyspozycji wszystkich nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w Polsce.

<https://kuratorium.krakow.pl/projekt-moc-relacji-w-edukacji-laczymy-aby-zmieniac/>
<https://ibe.edu.pl/pl/moc-relacji-w-edukacji-opis-projektu>

(12.12.2025 r.)

3. Wykaz uzyskanych praw własności przemysłowej, w tym uzyskanych patentów krajowych lub międzynarodowych.

Nie dotyczy

4. Wykaz wdrożonych technologii.

Strona internetowa: www.wybieramzawod.pl (współtworzenie, funkcja: koordynator ds. materiałów dydaktycznych: filmów metodycznych, niezbędników i poradników)

5. Wykaz wykonanych ekspertyz lub innych opracowań wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców.

Konsultacje pedagogiczne do:

- filmów metodycznych i instruktażowych dla nauczycieli (w ramach projektu finansowanego z EFS www.wybieramzawod.pl i Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie artisticallygifted.uafm.edu.pl),
- filmu dla dzieci (Wzorcownia Film Zespół Realizatorów Telewizyjnych S.C. A. Cieślak, J. Przybylski, funkcja: udział w scenach edukacyjnych i konsultacja pedagogiczna w filmie dla dzieci o bioróżnorodności „Zwierzęta wśród nas”),
- bajki: „Śladami Artisto w Muzeum” (wraz z prof. Piotrem Maniurką) w ramach wystawy: Śląsk. Perły Sztuki od Gotyku po Barok – dofinansowanie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Muzeum Diecezjalne w Opolu, 2016),
- współtworzenie scenariusza do filmu i clipu muzycznego (z red. J. Przybylskim) o bezpieczeństwie dzieci w gospodarstwie rolniczym dla firmy ARKA-DIO) – dla celów KRUS Oddział w Krakowie.

6. Wykaz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych.

- udział w organizowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego spotkaniach konsultacyjnych w sprawie propozycji nowego modelu kształcenia nauczycieli przygotowanej w ramach projektu „Opracowanie modelowych programów kształcenia nauczycieli”, realizowanego w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 24.11.2017 r. i 4.12,2017 r. – wypracowanie

wraz z zespołem pedagogów KAAFM sugestii do nowych programów oraz do standardów kształcenia nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej

- zaproszenie i udział w grupie opracowującej zmiany do standardów kształcenia nauczycieli (Fundacja SOS dla Edukacji, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego (od października 2025 r.),

- członek Rady Programowej Studiów Podyplomowych UAFM (konsultacje programów pedagogicznych, nauczycielskich) od 2009 i nadal,

- członek Kapituły *Pro Arte Educationis* (coroczny wybór najbardziej wyróżniających się Wykładowców w UAFM) dwie edycje i nadal,

- członek Kapituły *Złoty Indeks* UAFM (I edycja 2025)

<https://indeks.uafm.edu.pl/kapitula>

7. Wykaz projektów artystycznych realizowanych ze środowiskami pozaartystycznymi.

- Organizacja wernisaży, wystaw i licytacji prac plastycznych dzieci i młodzieży stworzonych w ramach warsztatów odbywających się w galeriach sztuki współczesnej w Krakowie (z mgr Renatą Gaj) w ramach projektu Miasta Krakowa *Dzieci w Galerii* (2002-2003 r.)

- Otwarcie wystawy: *Śladami mistrzów...* – prezentacja prac plastycznych uczniów z klas 1-3 szkoły podstawowej, uczestników innowacji NSE oraz studentów kierunku pedagogika Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

przygotowanie wystawy: dr Joanna Aksman wraz z dr Anna Dettloff, dr Marcin Cziomer, prof. nadzw. dr hab. Anna Kożuh, prof. nadzw. dr hab. Agata Rościecha – Kanownik, w ramach XVIII konferencji naukowej Państwo-Gospodarka-Społeczeństwo, tytuł sekcji pedagogicznej: *Wychowanie przez i do sztuki we współczesnych procesach dydaktycznych i wychowawczych*, 11.06.2018 r. KAAFM

- Otwarcie i opieka merytoryczna nad warsztatem dla dzieci pt: „CZY PRZEDMIOTOM POTRZEBNA JEST CZUŁOŚĆ? " Dzieci: 8 -10 lat, Warsztat dla dzieci jest wynikiem pracy studentów Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, V roku, kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna
Studenci: Iwona Bielawska, Piotr Majewski, Bogusława Makuła. Inspiracją do powstania warsztatów była literatura Olgi Tokarczuk a konkretnie fragment z książki: *Czuły narrator*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2020.

Dzieci podczas zajęć przez działanie i interakcje zgłębiały pojęcia: przemijania, starości, bycia potrzebnym, tego czym jest odrzucenie i empatia.

Warsztat odbył się w ramach konferencji: *Wszystko o czułości / All about tenderness* 16.10 2022 r. Pałac Potockich Rynek Główny 20.

- przygotowanie i otwarcie wystawy prac plastycznych dzieci szkół podstawowych do corocznej konferencji uczelni krakowskich *Dni Jana Pawła II edycja XVI Ku pojednaniu* temat wystawy: *Jan Paweł II w przekazie międzypokoleniowym* (przygotowanie wystawy wraz z nauczycielami mgr Iwoną Szyniec, mgr Andrzejem Rokickim).

- przygotowanie Koła Naukowego Pedagogów do pomocy w ramach corocznych wystąpień na *Festiwalu Nauki i Sztuki* m.in. 17 maj 2024 r.

Temat spotkań dla młodzieży maturalnej : PIĘKNO...NIE JEDNO MA IMIĘ

dwa warsztaty: Warsztat 1: Twórcza Resocjalizacja – zastosowanie innowacyjnego modelu „Nauka-Sztuka-Edukacja” w pracy z dziećmi i młodzieżą niedostosowaną społecznie (dr M. Cziomer, dr M. Kranc)

Warsztat 2: Kształtowanie umiejętności życiowych (współpraca, docenienie swojej wartości, aktywne słuchanie, radzenie sobie z presją, ...) w pracy z dziećmi w młodszym wieku szkolnym poprzez innowacyjny model „Nauka -Sztuka-Edukacja” – warsztat dla przyszłych studentów kierunków pedagogicznych – nauczycielskich prowadzący: mgr Iwona Szyniec, dr Joanna Aksman

- prowadzenie 9 edycji Dni Teatru Pedagogicznego (2017-2025) jako pomysłodawczyni i opiekunka inicjatywy dla studentów kierunków pedagogicznych i chętnych nauczycieli akademickich, coroczne otwarte spotkania realizowane w czerwcu w UAFM gromadzą studentów wszystkich lat, rodziny i przyjaciół studentów. Wszystkie spektakle przygotowuje ze Studentami Absolwent kierunku pedagogika oraz utytułowany choreograf mgr Artur Dobrzański. Tytuły spektakli:

1. „*Niezwyuczajne historie*” 2017 r. udział studentów i nauczycieli akademickich, tekst przedstawienia powstał na podstawie dwóch opowiadań dla młodzieży ze zbioru „*Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach*”.
2. „*Małgosia contra Małgosia*” 2018 r. na bazie powieści Ewy Nowackiej z 1975 r., wątek dojrzewania w perspektywie innych czasów historycznych.
3. „*Stalowe Magnolie*” 2019 r. zaadoptowane z filmu pod tym tytułem, z wątkiem śmierci i żałoby.

4. „*Paper doll*” 2020 r. pandemia, analiza postaci, rejestracja sytuacji inscenizowanych z dramatu nastoletniej pisarki „*Paper doll*”, wątek niezdrowej przyjaźni rówieśniczej.
5. „*Dziewczyny jak złoto*” 2021, pandemia, teatr radiowy lub telewizyjny. Do analizy wybrany został tekst autorstwa Tomasza Mana, różnorodność postaci kobiecych.
6. „*Pięć minut*” 2022 r. do tekstu Liliany Bardijewskiej, który jest refleksją o tym, czym jest sława dla współczesnego człowieka, czym jest bycie sobą w świecie, w którym rządzą media, w którym wszystko jest na sprzedaż łącznie z prywatnością i intymnością.
7. „*W cieniu miłości*” - konwencja teatru cieni „*Barany i nie tylko*” konwencja kabaretu, „*Wszystko o kobietach*” 2023 r.
8. „*Sceny z życia nauczyciela*” „*Po co nam kobiety*”, 2024 r. do pierwszego z nich zatytułowanego scenariusz napisali sami studenci, drugi spektakl przygotowany został na podstawie tekstu Jacka Piechowicza.
9. „*Czekoladki*” na podstawie tekstu Bożeny Kupis-Kucharskiej. Przewrotna komedia kryminalna z elementami satyry oraz „*Wieczne spotkanie po latach*” dialogi napisała studentka Justyna Jania, 2025 r.

<https://konferencje.uafm.edu.pl/fotoreportaze/wieczor-teatralny-organizowany-przez-studentow-kierunku-pedagogika-przedszkolna-i-wczesnoszkolna-64.html>

<https://konferencje.uafm.edu.pl/fotoreportaze/spektakle-teatralne-przygotowane-przez-studentow-studiow-pedagogicznych-39.html>

- Prowadzenie z dr M. Cziomerem warsztatów międzynarodowego programu CEPUS, lipiec 2025 r. w UAFM z udziałem studentów i wykładowców z uczelni ze Słowenii, Albanii i Chorwacji. Motywem przewodnim warsztatów było malarstwo w oparciu o przykład rzeźb profesora Bronisława Chromego. Celem warsztatów było zaprezentowanie w praktyce innowacyjnego modelu kształtowania umiejętności życiowych Nauka-Sztuka-Edukacja w warsztatach dla młodzieży akademickiej i kadry akademickiej.

IV. DANE NAUKOMETRYCZNE

1. Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w których parametr ten jest powszechnie używany jako wskaźnik naukometryczny).
2. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań.
3. Indeks Hirscha.

Baza Google Scholar:

Wskaźnik cytowań: 80

H-indeks: 5

i10- indeks 1

Summaryczna punktacja ministerialna (2008-2025): 1011 pkt.

Autocytowania: 22

Liczba monografii naukowych: 1 autorska, 1 wieloautorska, 18 redakcji naukowych

Liczba artykułów naukowych w monografiach i czasopismach z wykazu MNiSW: 48

.....

(podpis wnioskodawcy)